

JELENTÉS
AZ ŐRSÉGI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG
2014. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Összeállították:

Gruber Ágnes, természetvédelmi terület-felügyelő

Harsányi Krisztián, természetvédelmi terület-felügyelő

Havas Márta, erdészeti szakfelügyelő

Horváth Jenő, általános igazgató-helyettes

Kevy Albert, ökoturisztikai és környezeti nevelési osztályvezető

Kovács-Mesterházy Zoltán, őrségi területkezelési osztályvezető

Dr. Markovics Tibor, igazgató

Dr. Németh Csaba, pályázatkezelési osztályvezető

Pál Éva, gazdasági igazgató-helyettes

Dr. Szentirmai István, természetmegőrzési osztályvezető

Szépligeti Mátyás, botanikai szakfelügyelő

Tanner Tibor, természetvédelmi őrszolgálati osztályvezető

Tárczy Andrea, birtokügyi szakfelügyelő

Óriszentpéter, 2015. február 28.

Tartalomjegyzék

TARTALOMJEGYZÉK	3
TÁBLÁZATOK	6
1. BEVEZETÉS.....	7
2. SZEMÉLYI ÁLLOMÁNY	8
3. OLTALOM ALATT ÁLLÓ TERMÉSZETI TERÜLETEK ADATAI, INFORMÁCIÓI.....	11
3.1 ORSZÁGOS JELENTŐSÉGŰ VÉDETT, VÉDELEMRE TERVEZETT TERMÉSZETI, NATURA 2000 ÉS EGYÉB TERÜLETEK	11
3.1.1 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek	11
3.1.2 „Ex lege védett” természeti területek	11
3.1.3 „Ex lege védett” természeti értékek.....	12
3.1.4 Natura 2000 területek	12
3.1.5 Nemzetközi jelentőségű területek	12
3.1.6 Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű részterületei.....	12
3.2 TERÜLETVÁSÁRLÁSOK, KISAJÁTÍTÁSOK ADATAI	12
3.3 SAJÁT VAGYONKEZELÉSŰ TERÜLETEK	13
3.4 TERÜLET NÉLKÜLI, EGYEDI JOGSZABÁLYAL VÉDETT ÉS VÉDELEMRE TERVEZETT TERMÉSZETI ÉRTÉKEK.....	14
3.4.1 Védelemre tervezett mesterséges üregek	14
3.5 MEGKÜLÖNBÖZTETETT VÉDELEMBEN RÉSZESÜLŐ TERÜLETEK	14
3.5.1 Országos Ökológiai Hálózat.....	14
3.5.2 Erdőrezervátumok	15
3.6 MAGAS TERMÉSZETI ÉRTÉKŰ TERÜLETEK.....	17
4. KUTATÁS ÉS MONITOROZÁS	29
4.1 KUTATÁS.....	29
4.2 MONITOROZÁS	31
4.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó monitorozás vizsgálatok.....	31
4.2.1.2 Helyi programok	35
4.3 TERMÉSZETVÉDELMI INFORMÁCIÓS RENDSZER	38
4.4 JELENTÉSI KÖTELEZETTSÉG	38
5. TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TEVÉKENYSÉG	42
5.1 A) TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERVEK.....	42
5.1 B) NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERVEK	42
5.2 ÉLŐHELY-FENNTARTÁS, KEZELÉS.....	43
5.2.1 Jelentősebb ökológiai állapotváltozások	43
5.2.2 Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése	44
5.3 ÉLŐHELY-REHABILITÁCIÓ	47
5.4 FAJMEGŐRZÉSI TEVÉKENYSÉGEK.....	49
5.4.1 Jelentősebb ökológiai állapotváltozások	49
5.4.2 Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése.....	49
5.5 SAJÁT ÁLLATÁLLOMÁNY	55
5.5.1 Génmegőrző tevékenység állatok esetében	55
5.5.2 Génmegőrző tevékenység növények esetében	55
5.6 ERDŐTERÜLETEK, ERDŐGAZDÁLKODÁS	57
5.6.1 Nem saját kezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek	57
5.6.2 Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése	58

5.7 VADÁSZTERÜLETEK, VADGAZDÁLKODÁS	59
5.8 HALÁSZATI VÍZTEREK	59
5.8.1 Védett vízterek.....	59
5.8.2 Védett halastavak.....	60
6. TÁJVÉDELEM	68
6.1 EGYEDI TÁJÉRTÉKEK.....	68
6.2 TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK ÉS TERÜLETRENDEZÉSI TERVEK VÉLEMÉNYEZÉSE, KÖZREMŰKÖDÉS AZ ELKÉSZÍTÉSBN	69
6.3 FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓK ÉS EGYÉB TERVEK VÉLEMÉNYEZÉSE, KÖZREMŰKÖDÉS AZ ELKÉSZÍTÉSBN	70
6.4 TÁJVÉDELMI SZAKÉRTŐI TEVÉKENYSÉG.....	70
6.5. TÁJVÉDELMI JELENTŐSÉGŰ BEAVATKOZÁSOK	70
7. PROJEKTEK	71
8. JOGI ÉS ÜGYIRATFORGALOMMAL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK.....	76
8.1 ÜGYIRATFORGALOM.....	76
8.1.1 Szakvélemény adás, adatközlés hatóságok részére	76
8.1.2 Jelentési feladatok	76
8.1.3 Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés	76
8.2 SZABÁLYSÉRTÉS	76
8.3 TERMÉSZETVÉDELMI BÍRSÁG	77
8.4 BÜNTETŐ ÜGYEK	77
8.5 POLGÁRI PEREK	77
9. TERMÉSZETVÉDELMI ŐRSZOLGÁLAT	79
9.1 ALAPADATOK.....	79
9.1.1 Személyi feltételek	79
9.1.2 Technikai felszereltség.....	79
9.1.3 Polgári természetőrök	79
9.2 FELADATELLÁTÁS	79
9.2.1 Hatósági feladatellátás	79
9.2.2 Együttműködés más hatóságokkal.....	80
9.2.3 Nem hatósági feladatok ellátása.....	80
10. KÖLTSÉGVETÉS ÉS VAGYON	82
10.1 KIADÁSOK	82
10.2 BEVÉTELEK	82
10.3 VAGYON	83
10.3.1 Befektetett eszközök.....	83
10.3.2 Forgóeszközök	83
10.4 ÉPÜLETEK.....	83
10.5 ESZKÖZÖK	83
11. BEMUTATÁS, OKTATÁS, TÁRSADALMI KAPCSOLATOK.....	87
11.1 ÖKOTURISZTIKAI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI INFRASTRUKTÚRA	87
11.1.1 Látogató- és oktatóközpontok.....	87
11.1.2 Tanösvények	87
11.1.3 Egyéb bemutatóhelyek	88
11.2 ÖKOTURISZTIKAI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAMOK, SZOLGÁLTATÁSOK	89
11.2.1 Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények	89
11.2.2 Szakvezetéses túrák.....	89
11.2.3 Erdei iskolák.....	90
11.2.4 Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások	90
11.2.5 Kiadványok	91
11.2.6 Látogatóstatisztika	91

11.3 TÁRSADALMI KAPCSOLATOK.....	93
11.4 TERVEZETT FEJLESZTÉSEK (2015).....	95
11.5 EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁSOK.....	96
11.6 FONTOSABB ESEMÉNYEK	96
<i>Időszaki kiállítások, előadások.....</i>	<i>97</i>
12. KÖZFOGLALKOZTATÁS.....	106
12.1 ALAPFELADATOK, SZEMÉLYI FELTÉTELEK.....	106
12.2 ELVÉGZETT FELADATOK, EREDMÉNYEK.....	107
12.3 TAPASZTALATOK.....	108
12.4 JAVASLATOK	109
13. KAPCSOLATTARTÁS HAZAI PARTNERSZERVEZETEKSEL	110
14. BELFÖLDI ÉS KÜLFÖLDI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK.....	113
15. ELLENŐRZÉS	115
16. LEGFONTOSABB EREDMÉNYEK ÖSSZEFOGLALÁSA.....	120
17. FONTOSABB CÉLKITŰZÉSEK A KÖVETKEZŐ ÉVRE	122
17.1 TERMÉSZETMEGŐRZÉSI OSZTÁLY	122
17.2 TERMÉSZETVÉDELMI ŐRSZOLGÁLATI OSZTÁLY	123
17.3 ÉSZAK VASI TERÜLETKEZELÉSI OSZTÁLY	123
17.4 ÜZEMELTETÉSI OSZTÁLY.....	124
17.5 ÓRSÉGI TERÜLETKEZELÉSI OSZTÁLY	124
17.6 ÖKOTURISZTIKAI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI OSZTÁLY	124
17.7 PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI OSZTÁLY.....	125
17.8 PÁLYÁZATKEZELÉSI OSZTÁLY	125

Táblázatok

2.1 ábra: Szervezeti diagram	18
3.1 táblázat: Védett és védelemre tervezett területek	19
3.2 táblázat: Natura 2000 területek	20
3.3 táblázat: Saját vagyonkezelésű területek	24
3.4 táblázat: „Ex lege védett” természeti emlékek	25
3.5 táblázat: „Ex lege védett” természeti értékek	26
4.1 táblázat: Kutatás és monitorozás	39
4.1 táblázat: Kezelési tervek	42
5.2 táblázat: Élőhely fenntartás	46
5.3 táblázat: Élőhely rehabilitáció	48
5.4 táblázat: Fajmegőrzés	53
5.5 táblázat: Saját állatállomány	56
5.8 táblázat: Halászati vízterek	61
5.8.1 táblázat: Védett vízterek	67
7. táblázat: Projektek	73
8.2 táblázat: Bíróságok	78
8.4 táblázat: Büntető ügyek	78
8.5 táblázat: Polgári perek	78
8. táblázat: Őrszolgálat	81
10.1 táblázat: Kiadások	84
10.2 táblázat: Bevételek	84
10.3 táblázat: Vagyon	84
10.4 táblázat: Befektetett eszközök	85
10.5 táblázat: Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök	85
10.6 táblázat: Épületek	85
10.7 táblázat: Eszközök	86
11.1.1 táblázat: Turisztikai infrastruktúra	98
11.1.1a táblázat: Oktató- és látogatóközpontok – szállás	99
11.1.1b táblázat: Állandó kiállítás	100
11.1.2 táblázat: Tanösvények	101
11.1.4 táblázat: Társadalmi kapcsolatok	104
11.2.5 táblázat: Kiadványok	105
13.1 táblázat: Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel:	110
13.2 táblázat: Együttműködés civil szervezetekkel	111
14. táblázat: Külföldi együttműködés	114

1. Bevezetés

Igazgatóságunk folyamatos létszám- és forráshiánnyal küzdve látta el 2014-ben is a feladatait. A létszámhiányt részben a közfoglalkoztatási program segítségével felvett közfoglalkoztatottakkal, részben a pályázatokból felvehető munkaerővel pótoltuk. A közfoglalkoztatási program keretében havonta 35-54 főt foglalkoztattunk.

Igazgatóságunk vagyionkezelésében a többi nemzeti park igazgatóságához viszonyítva elenyészően kevés, mindösszesen 4 695 ha terület van. A saját vagyionkezelésű területet 2014-ben 559 hektárral tudtuk növelni. Ebben benne foglaltatnak a tárgyévben vásárolt területek mellett a 2012-ben indult és 2014-ben befejeződött kisajátítási eljárások is. A 2013-ban indított kisajátítási eljárások közül a még be nem fejezett eljárások 46 ha-t érintenek.

A többi igazgatóságához viszonyítva kiemelkedően magas (95%) a saját hasznosításban lévő területek aránya. Átadtuk a Széll Kálmán majort, fenntartottuk hazánk egyetlen muraközi ménesét, és a gyepek fenntartásához elengedhetetlenül szükséges magyartarka állományt. 5 ha-on erdőtelepítést végeztünk. Csökkentett tartalommal fajvédelmi programokat hajtottunk végre. Idegenforgalom, ökoturisztika terén üzemeltettük a pityerszeri falumúzeumot, a kőszegi Bechtold István Látogató Központot, az apátistvánfalvi Ökoturisztikai Információs Centrumot, a szőcei Lápok Házát és a keserűszeri Gyümölcs Kóstoló és Bemutató házat. Elkészítettük 6 Natura 2000 terület fenntartási tervét, élőhely rehabilitációt hajtottunk végre közel 100 ha-on, egyéb monitorozás mellett végrehajtottuk az NBmR monitoring feladatainkat.

Előregedett gépjárműparkunk 5 db terepjárójának cseréjét tudtuk megoldani saját forrásból.

Kiemelt projekt eredmények 2014-ben: átadtuk a szőcei Lápok Házát, megtörtént a kőszegi Madárvédelmi Mintatelepünk voliéreinek újjáépítése átadtuk a Széll Kálmán major szarvasmarha istálló és kiegészítő épületegyüttesét.

Az év során megkezdtük a 2014-2020-as időszak fejlesztéseinek előkészítését és kidolgozását szakmai céljaink elérése és a tervezett KEHOP, GINOP, TOP és Interreg források hatékony felhasználása érdekében.

Stratégiai céljaink 2015-re:

- A központi irodaépület problematikájának megoldása.
- A 2013-2014-ben megvásárolt 1716 ha védett természeti területre vonatkozó vagyionkezelői szerződés megkötése az NFA-al.
- Önálló erdőgazdálkodás elindítása az elmúlt 2 évben megvásárolt 1200 ha erdővel üzemi méretűvé bővült 2104 ha erdőterületen.
- A térségi együttműködésre alapozott mintagazdaság, integrátori és fejlesztési központ fenntartása
- Az aláírt pályázatok-szerződések kötelezettségeinek teljesítése.
- Eszközpark, gépjárműállomány további korszerűsítése

2. Személyi állomány

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság engedélyezett létszáma 2014-ben 37 fő volt, melyből 23 fő kormánytisztviselő, 14 fő pedig Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozó munkavállaló, betöltetlen álláshely nem volt.

Az Igazgatóság személyi állománya megfelelő képzettséggel rendelkező, elhivatott szakemberekből állt. A leterheltségük és a rendkívül alacsony létszám következtében átlag feletti volt. A hasonló adottságú nemzeti park igazgatóságok munkatársi létszáma közel a kétszerese volt a miénknek. Az Igazgatóság engedélyezett létszámának majdnem 70%-a felsőfokú végzettségű, 27%-nak közép-, illetve 1 főnek van alapfokú végzettsége.

A munkatársak iskolai végzettségét az alábbi táblázat foglalja össze:

	Iskolai végzettség			Összesen
	Alapfokú	Középfokú	Felsőfokú	
Kormánytisztviselő	0	1	22	23
Ügykezelő	0	0	0	0
Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozó	1	10	3	14
Szerződéses	0	0	0	0
Összesen	1	11	25	37

A Kormánytisztviselők jogállásáról szóló törvénnyel összefüggő köztisztviselői alapvizsga, illetve szakvizsga követelményének minden érintett eleget tett.

Tudatos humánpolitikai tervezéssel, a feladatok ellátásának biztosítása érdekében, az engedélyezett létszám felett az igazgatóságunk pályázati források felhasználásával bővítette munkatársai körét. Három EU-s projektből finanszírozott kolléga dolgozott az év folyamán nálunk, két főt TÁMOP támogatásból foglalkoztattunk. Évek óta visszatérő problémánk, hogy a megfelelően kvalifikált szakembereket nem minden esetben tudtuk megtartani, mert határozatlan időtartamra szóló szerződést nem állt módunkban kötni velük, így értékes munkaerőt is veszítettünk el.

Az Igazgatóságnál 25 fő rendelkezik nyelvvizsgával az alábbiak szerint:

Nyelv	Típus	Fő
német közép	“C” típus	10
angol közép	“C” típus	11
angol közép	“A” típus	1
angol alap	“C” típus	1
angol alap	“B” típus	1
német alap	“C” típus	4
német felső	“C” típus	1
francia felső	“C” típus	1
angol felső	“C” típus	1

Továbbra is elmondható, hogy az Igazgatóság jelenlegi engedélyezett létszáma nem elegendő

a feladatok magas szintű ellátásához.

A Természetmegőrzési Osztályon 2014-ben 4 fő kormánytisztviselő és további 2 határozott idejű szerződéssel rendelkező munkatárs dolgozott, de az alapfeladatok magas szintű ellátásához és további természetvédelmi fejlesztésekhez legalább kettő állandó munkatársra lenne szükség az erdők védelmének és a vizes élőhelyek védelmének szakterületén.

A Természetvédelmi Őrszolgálat létszáma 2014-ben 9 fő volt, ezen az osztályon is létszám-bővítésre lenne szükséges, az osztály munkatársai osztott munkakörben dolgoznak a viszonylag nagy őrkerületük rendben tartása mellett. Az országos átlag eléréséhez 10 fő létszám-bővítésre volna szükség.

A Környezeti Nevelési és Ökoturisztikai Osztályon 2014-ben az osztályvezetőt is beleértve három főállású kormánytisztviselő dolgozott. A turisztikai infrastruktúra üzemeltetéséhez további 4 fő munkavégzésére lenne szükség, a hiányzó létszámot ezen az osztályon is a közfoglalkoztatással igyekeztünk pótolni.

Az Észak-Vasi Területkezelési Osztályon 2014-ben az osztályvezetői feladatokat augusztus hónaptól a természetvédelmi őrszolgálat egy tagja helyettesítéses formában látja el. Az osztályhoz tartozó területeken további egy fő őrszolgálati tag lát el feladatokat. A Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont működtetését/nyitva tartását 1 fő ökoturisztikai munkatárs látta el. A takarítási feladatokat, valamint a Chernel-kert, ideértve a madárvédelmi mintatelep feladatait is, közfoglalkoztatási program keretei közt alkalmazott kollégák végezték. A Chernel-kertben szükséges kertészeti feladatok koordinálásáért 1 fő kertgondnok a felelős, határozott idejű szerződéssel. A kőszegi Chernel-kert és a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont működtetéséhez további 1 fő ökoturisztikai és 1 fő madárgondozó munkatársra van szükség. További hiányosság, hogy a Sághegyi Múzeum működtetését is csak közmunkással tudjuk megoldani, ami minden évben nagyon rizikós.

A Pályázatkezelési Osztályon 2014-ben az osztályvezető mellett 3 projektmenedzser látta el a feladatokat, akiket határozott időre a projektekbe beépített bérköltség terhére foglalkoztattunk. A pályázatok előkészítéséhez, írásához 3 főállású kolléga hiányzik.

Az Őrségi Területkezelési Osztályon 2014-ben 1 fő osztályvezető, 2 fő csoportvezető, 1 fő mezőgazdász, 1 fő traktoros, 3 fő állatgondozó látta el a feladatát. A hiányzó munkaerőt közmunkásokkal pótoltuk. A kiszámítható, biztonságos munkavégzéshez 2 fő traktoros és 3 fő állatgondozó főállású kolléga hiányzik.

A Pénzügyi és Számviteli Osztályon 5 fő dolgozott. A pályázati adminisztráció okozta feladatnövekedés miatt legalább egy fő felvételére volna szükség.

A Jogi és Titkársági Csoportban jelenleg 1 fő titkárnő dolgozik, de a megnövekedett feladatok ellátásához legalább egy további munkatársra volna szükség.

Az Üzemeltetési Osztályon jelenleg 2 fő fizikai alkalmazott dolgozik és 1 fő erdész. Szükség volna még egy erdészre, valamint az adminisztrációs munkákra további egy főre.

Az Igazgatóság létszám-bővítési igényét az alábbi táblázat foglalja össze:

Szervezeti egység	Jelenleg engedélyezett létszám (fő)	Szükséges létszám (fő)	Szükséges bővítés (fő)
Természetmegőrzési Osztály	4	6	2
Természetvédelmi Őrszolgálat	9	19	10
Ökoturisztikai és Környezeti-nevelési Osztály	3	7	4
Észak-vasi Területi Osztály	3	5	2
Pályázatkezelési Osztály	1	4	3
Őrségi Területkezelési Osztály	8	13	5
Pénzügyi és Számviteli Osztály	5	6	1
Jogi és Titkársági Csoport	1	2	1
Üzemeltetési Osztály	3	5	2
Összesen	37	67	30

Létszámproblémáinkon az előző évekhez hasonlóan enyhített a közmunkaprogram. 2014. év folyamán kettő programot bonyolítottunk a Vas Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjával közösen. A kettő programban részt vevő létszám: 36 fő – 66 fő. A résztvevők valamennyi osztályon foglalkoztatva voltak végzettségüknek megfelelően. A megnövekedett közfoglalkoztatotti létszámmal az Igazgatóság átlagos statisztikai létszáma december hónapban 106 fő volt. A 2014. évi átlagos statisztikai állományi létszám 92 fő volt.

3. Oltalom alatt álló természeti területek adatai, információi

3.1 Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek

3.1.1 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek

Az igazgatóság működési területe 334.933 ha. Országos jelentőségű védett természeti területek közül egy nemzeti park, az Őrségi, két tájvédelmi körzet, a Kőszegi és a Ság-hegyi, valamint hét természetvédelmi terület található a működési területen.

Az Igazgatóság működési területén egy védelemre tervezett terület van. A Csörnöc-menti Tájvédelmi Körzet védetté nyilvánításának előkészítése 1992-től folyik. Az előkészítés lezárult, rendelet-tervezete már elkészült, de kihirdetésére még nem került sor. A 6146 ha-os területből 11% szántó, 31% gyepek, 48% erdő és 10% művelésből kivett terület.

A tervezett Tájvédelmi Körzet 21%-a fokozottan védett. A Vasi Hegyhát és a Rába, Csörnöc árterének eltérő edafikus tényezőinek köszönhetően változatos élőhelyeket és életközösségeket találunk a TK területén, az erdők fajdiverzitása magas, kiemelt természetvédelmi jelentőségük van a legnagyobb faji sokféleséggel jellemezhető lápréteknek.

A területen előforduló védett növények: a pajzstok (*Peltaria alliacea*), a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), a tavaszi tözike (*Leucojum vernum*), a kisvirágú hunyor (*Helleborus dumetorum*), az óriás zsurló (*Equisetum telmateia*) és a téli zsurló (*Equisetum hyemale*). A hegyháti erdők különlegességei a tőzegmohás lápok. Tizennégy tőzegmoha faj előfordulását - köztük néhány ritka fajtát pl. *Sphagnum compactum*, *Sphagnum plumosum* - sikerült a területről kimutatni.

A Rába és a Csörnöc halfaunájának (40 faj), az erdők és a rétek kétéltű- (13 faj), valamint madárfaunájának (169) fajgazdagsága kiemelkedő. A gerincesek közül számottevő annak a 18 madárfajnak az előfordulása, amely a Bonni vagy a Berni Egyezmény által is védett faj.

Az Igazgatóság működési területén három védelemre tervezett földtani alapszelvény van, a Kőszeg Szabó-hegyi szerpentin, a Kőszeg Hideg-völgy és a Felsőcsatári kőfejtő. A védetté nyilvánítási eljárás előkészítése jelenleg is zajlik, melynek során elkészült a megalapozó dokumentáció és a részletes kezelési terv első változata, valamint a területek lehatárolásai és azok térképi megjelenítése.

Védett természeti emlékek közül Igazgatóságunk működési területén 96 forrás, 3 kunhalom és 60 földvár található. A kunhalmok közül 2011-ben kettő került be a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot feltételrendszerébe tájképi elemként megőrzendő objektumként a MePAR-ba. Ettől az évtől kezdődően az ellenőrzések már kiterjednek a kunhalmok megőrzésére is.

3.1.2 „Ex lege védett” természeti területek

Az Igazgatóság működési területén 115 ex lege láp, 2014-ben folytattuk az ex lege lápok szisztematikus felmérését és ellenőrzését, amely 2015-ben fog befejeződni. 2014-ben egy ex lege láp lehatárolását végezte el a Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és természetvédelmi Felügyelőség, de határozata ellen a tulajdonos fellebbezett. A bírósági eljárás jelenleg is fo-

lyamatban van.

3.1.3 „Ex lege védett” természeti értékek

A barlangok tekintetében illetékességi területünkön a Kőszegi-hegységet kell kiemelni. A barlangok felszíni védőövezetének kijelölése megtörtént 2009-ben, KvVM rendelet formájában. A területünkön található 41 barlang természetvédelmi helyzetében 2014. évben nem állt be változás.

3.1.4 Natura 2000 területek

Az Igazgatóság működési területén 1 különleges madárvédelmi terület, 2 különleges természetmegőrzési terület és 12 kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési terület található.

3.1.5 Nemzetközi jelentőségű területek

Az Igazgatóság működési területén egy nemzetközi jelentőségű vizes élőhely található, a Rába-völgy Ramsari terület. 2006. szeptember 29-én került fel a 10.961 ha-nyi területű, az 1., 2., 3., 4., 7., 8., 9. sz.-ú Ramsari kritériumoknak megfelelő, 120 km-nyi folyószakasz és az azt ölelő terület a Ramsari Területek Listájára.

3.1.6 Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű részterületei

Az Igazgatóság működési területén található földtani alapszelvények közül Hermann Ottó szikla; Borospincék völgyfője; Velem, Szépkilátó; Cáki kőbánya, Zsidó-réti kőfejtő a Kőszegi Tájvédelmi Körzet részét képezi. 2014-ben véglegesítettük a fenti alapszelvényhez tartozó dokumentációt és nyilvános társadalmi vitára bocsátottuk a hozzájuk tartozó természeti kezelési terveket. A beérkezett vélemények feldolgozása folyamatban van.

3.2 Területvásárlások, kisajátítások adatai

A saját vagyionkezelésű területet 2014-ben 559 hektárral tudtuk növelni. Ebben benne foglaltatnak a tárgyévben vásárolt területek mellett a 2012-ben indult és 2014-ben befejeződött kisajátítási eljárások is. A 2013-ban indított kisajátítási eljárások közül a még be nem fejezett eljárások 46 ha-t érintenek.

2014-ben november végén értesültünk arról, hogy 350 MFt földvásárlási keretösszeget kap Igazgatóságunk. Az összeget 2014-ben le kellett kötni, ami munkaerő átcsoportosítással volt csak lehetséges. Az ügyintézésbe a Fejlesztési Csoport, a Pénzügyi és Számviteli Osztály és a Természetvédelmi Őrszolgálat is be lett vonva.

A saját kezelésű területek arányának növelése továbbra is feltétlenül szükséges a természetvédelmi célok megvalósítása, valamint a védett területeken az érdekkellentétek csökkentése érdekében is. A térségben jelentős az elhanyagolt, a degradálódás útjára lépett gyepterületek aránya, amelyek helyreállítását magántulajdonosaik várhatóan nem fogják tudni felvállalni. Az állami erdők túlnyomó többségében nagyüzemi, nyereségorientált gazdálkodás folyik, amelyet az igazgatóság természetvédelmi célú gazdálkodása válthatna fel.

3.3 Saját vagyongazdálkodású területek

Igazgatóságunk vagyongazdálkodásában a többi nemzeti park igazgatóságéhoz viszonyítva elenyészően kevés, mindösszesen 4695 ha terület van. Ezen belül a többi igazgatóságéhoz viszonyítva kiemelkedően magas (95%) a saját hasznosításban lévő területek aránya. A vagyongazdálkodásban lévő területek jelentős része gyeperő (1086 ha) és erdő művelési ágban van (2087 ha), melynek kiemelkedő természetvédelmi jelentősége van. Kezelésük fő célja az élőhelyek védett természeti értékeinek megőrzése. Igazgatóságunk 998 ha szántó művelési ágú területen is vagyongazdálkodik. A szántók részben visszagyepesítésre kerültek és gyepeként hasznosítjuk őket, részben a saját állatállomány takarmányigényének kielégítésére szolgálnak. Problémát okoz, hogy mind a gyeperő, mind pedig az erdőterületek birtokszerkezet elaprózott. Sok apró parcella van az igazgatóság kezelésében. Az erdők nagy részét a határsávban található erdők teszik ki, ami egy 20-50 m széles hosszú, rendkívül nehezen kezelhető területet jelent.

a) Réterő, legelő:

Az összterülethez viszonyítva legnagyobb arányban gyeperőterületeket, vagy visszagyepesedett szántókat vásároltunk a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvény előírásainak megfelelően. A gyeperő művelési ágú területek jelentős részben degradált, elgyomosodott, gyakran becserjésedett állapotban kerültek át igazgatóságunk vagyongazdálkodásába. Ezek jelentős részét helyreállítottuk és kaszálhatóvá tettük. A területek nagyobb részét az igazgatóság gépi eszközeivel, ill. saját állatállományával állítja helyre és kezeli. 142 hektár gyeperő szigorú természetvédelmi előírásokkal haszonbérbe adtuk.

b) Erdő:

Az Igazgatóság működési területén 2087 hektár védett, fokozottan védett vagy Natura 2000 oltalom alatt álló erdőterülettel rendelkezik, ebből bejelentkezett erdőgazdálkodóként 657 ha állami erdőterületet kezel, ebből a nemzeti park területére 439 ha jut.

2014. évben 5,52 ha-on erdőültetés, fiatalosainkban 0,8 hektáron pótlás ültetését végeztük el. Ápolásokat 11 hektár területen folytattunk, közmunkaprogramban. Egy erdőrészlet hálós kerítését készítettük el 5,52 ha-on 1150 fm hosszal. Az Apátistvánfalva 22 B erdőrészlet faállományát viharkár ledöntötte, itt egészségügyi termelést végeztünk 2,06 ha területen. Összességében 9,2 hektár érintett területen 528 m³ faanyagot termeltünk ki nevelővágás, egészségügyi termelés és szálalóvágás során.

c) Nádas:

Vagyongazdálkodásunkban nincs nádas.

d) Szántó:

Szántóföldi művelést a szántó művelési ágban lévő területek közül 369,97 ha-on végeztünk, elsősorban szántóföldi szalastakarmány előállítás érdekében. A 2012-ben induló földvásárlások miatt a művelt szántóterületek 2014 őszén további 115 ha-al bővültek.

Szántóföldi kultúráink:

Kultúra	Terület (ha)	Hozam (q)	Termésátlag (q/ha)
Őszi búza	39,31	886,5	22,6
Rozs széna	12,63	1074,0	85,0
Tritikálé	34,41	1155,8	33,6
Zab szemes	23,92	365,6	15,3
Zab széna	44,17	1060,0	24,0

Kultúra	Terület (ha)	Hozam (q)	Termésátlag (q/ha)
Silókukorica+cirok	36,11	7403	205,0
Fehérhere	12,90	709	55,0
Szarvaskerep	5,47	301	55,0
Füveshere	80,61	2.257	28,0
Takarmányfű	26,58	585	22,0
Vöröshere	9,62	866	90,0
Egyéb szálas tak.	25,55	818	32,0
Zöldugár	17,96	0	0

Szalma szükségletünket nagyrészt saját területről, továbbá szomszédos gazdálkodók területéről biztosítottuk.

Szalmabálázás: 5.550 q

Trágyázás:

Okszerű és környezetkímélő tápanyag-gazdálkodást folytatunk, a gazdaságunkban keletkező trágyát szántóföldi növénytermesztésünkben használjuk fel.

Trágyázás tavaszi vetések alá (223 q/ha x 44,97 ha):	10.019 q
Összesen:	16.616 q

A csapadékos időjárás miatt, az őszi talajmunkák nem a tervezett ütemben haladtak, ezért a tervezett őszi vetések 1/3-át, míg az őszi mélyszántások 1/4-ét tudtuk megvalósítani.

Őszi munkák:

Tritikálé:	25,50 ha
Őszi vetés összesen:	25,50 ha
Őszi mélyszántás:	62,25 ha

3.4 Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek

3.4.1 Védelemre tervezett mesterséges üregek

Igazgatóságunk működési területén nem tervezzük egyetlen mesterséges üreg védetté nyilvánítását sem.

3.5 Megkülönböztetett védelemben részesülő területek

3.5.1 Országos Ökológiai Hálózat

Az Országos Ökológiai Hálózat felöleli a védett és a Natura 2000 területeket, valamint tartalmazza a jelentősebb természeti területeket is. Összesen 77 750 ha magterülettel, 36 865 ha puffer területtel és 3 582 ha ökológiai folyosóval rendelkezik.

A 2012-es év folyamán megtörtént az ökológiai hálózat felülvizsgálata. A módosító javaslat szerint a magterület 68 305 ha, ökológiai folyosó 38 554 ha, puffer terület 12 582 ha kiterjedésűre változik. A módosítások során az ésszerűség elvét követve az állattartó- és iparterüle-

tek, roncssterületek, nagy kiterjedésű szántók, beépítésre szánt területek kikerültek az ökológiai hálózathoz, valamint az indokolatlanul magterületi besorolású területek alacsonyabb besorolású kategóriába kerültek.

3.5.2 Erdőrezervátumok

Az Igazgatóság működési területén összesen négy erdőrezervátum található. A Szalafői, a Szabó-völgyi és a Pap-erdői Erdőrezervátum az Őrségi Nemzeti Park, a Hosszú-völgyi pedig a Kőszegi Tájvédelmi Körzet területén található.

Pap-erdő (54) ER

A rezervátum az Őrségi NP legnagyobb fokozottan védett erdőtömbjében található: az ún. szakonyfalusi erdőtömbben. A Szakonyfalu 27-es tag egy állami tulajdonú erdősziget, zárvány a környékbeli magánerdők közepén. A védőzóna néhány részlete magántulajdon.

A rezervátumban a potenciális vegetáció az acidofil bükkös, (acidofil) gyertyános- kocsánytalan tölgyes, völgyekben a gyertyános-kocsányos tölgyes lehetett, a dombháton, gerinceken a lombelegyes erdeifenyves. A völgyekben égerliget a jellemző társulás, sőt éppen a rezervátum magterülete a Vendvidék egyik égerlápja. Az erdeifenyvesek túavarját a vastag mohával együtt alomként gyűjtötték a II. világháborúig, ezzel is tovább savanyítva az egyébként is savanyú feltalajt. Az avargyűjtés, legeltetés megszűntével az erdeifenyvesek feltalaja gyors javulásnak indul, a humuszképződéssel a lombos fafajok létfeltételei is javulnak, egyre erősebben újulnak is, főleg a bükk. Az erdeifenyvesek szukcessziója igen gyors (néhány évtized alatt is szemmel látható), és mindig az ellombosodás irányában hat. A területre jellemzők az erősen átalakított, kevésbé jellegzetes erdők, homogén szerkezettel, jelentős fenyőeleggyel.

A rezervátumban vagy közvetlen környezetében botanikai ritkaságként tőzegmohák (*Sphagnum spp.*), lapos korpafű (*Lycopodium complanatum*), kígyózó korpafű (*Lycopodium annotinum*) és kapsos korpafű (*Lycopodium clavatum*), erdei bordapáfrány (*Blechnum spicant*), hegyi páfrány (*Oreopteris limbosperma*), zöldvirágú körtike (*Pyrola chlorantha*), ernyős körtike (*Chimaphila umbellata*), egyvirágú körtike (*Moneses uniflora*), kislevelű körtike (*Pyrola minor*) és kereklevelű körtike (*Pyrola rotundifolia*), vörös áfonya (*Vaccinium vitis-idaea*), havasi éger (*Alnus viridis*) található meg. Az állatvilágból érdemes kiemelni a hollót (*Corvus corax*), feketeharkályt (*Dryocopus martius*), a fenyves cinegét (*Periparus ater*), búbos cinegét (*Parus cristatus*), királyka fajokat (*Regulus spp.*). Az alpesi gótének (*Triturus alpestris*) több biztos szaporodóhelye is van a pocsolyákban, a foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*) is rendszeresen előkerül.

Magterület: Szakonyfalu: 27/C, 27/D, 27/F, 27/G, 27/H, 69/B

Összesen: 20,4 ha

Védőzóna: Szakonyfalu 27/A, 27/B, 27/E, 69/C, 69/D, 67/A, 67/, 67/C, 71/D

Összesen: 21,8 ha

Erdőrezervátum összterülete: 42,2 ha

Szabó-völgy (52) ER

A rezervátum Felsőszölnök község külterületének nyugati végén helyezkedik el. Az ER közvetlenül a magyar-osztrák-szlovén hármashatárnál fekszik, ÉNY és DNY irányban az országhatárral közvetlenül szomszédos, nyugati sarka maga a „Hármashatár“, mely egyben hazánk legnyugatibb pontja is. Az erdőrezervátum állami területen van.

Az ER az országhatár és a Halál-völgy közti területen található, lényegében két nagyobb gerincet és három völgyet tartalmaz. A magterület két gerinc között lévő domboldalakat és a középső völgyet foglalja el. 3 kisebb tisztás is a magterületbe esik. A rezervátum tengerszint feletti magassága 300-390 m.

A potenciális vegetáció a mezofil bükkös lehetett, a dombháton, gerinceken a lombelegyes erdeifenyves vagy acidofil bükkös. A völgyekben égerliget a jellemző, mely a kiszélesedő, pangó vizű részeken és a forrásos helyek környékén láposodó jelleget mutat. Kifejezetten tájidegen fafajok kis területet leszámítva nem találhatók az ER területén. Csak a nyugati határszélre jellemző erdőállományok, kezelt gazdasági erdők találhatók itt, jelentős mértékű fenyőtelepítésekkel.

Az ER és közvetlen környéke erdeinek ritka, védett fajai a farkasboroszlán (*Daphne mezereum*) viszonylag szép számmal, zalai bükköny (*Vicia oroboides*), fehér acsalapu (*Petasites albus*), fehér zászpa (*Veratrum album*), hegyi páfrány, buglyos páfrány (*Phegopteris connectilis*), szálkás (*Dryopteris carthusiana*) és széles pajzsika (*Dryopteris dilatata*), bordapáfrány, havasi éger, kardos madársisak (*Cephalanthera longifolia*), kereklelű körtike. Helyi viszonylatban ritkának számít a fürtös bodza (*Sambucus racemosa*). Az állatvilágból érdemes kiemelni a felbukkanó feketególyát (*Ciconia nigra*), a gyakoribb hollót, feketeharkályt, a fenyves cinegét, búbos cinegét, királyka fajokat. Az alpesi gőtének több biztos szaporodóhelye is van a pocsolyákban, ritkán a foltos szalamandra is előkerül.

Magterület: Felsőszőlnök, 1/E, 1/F, 1/TI1, 1/TI2, 2/E, 2/TI1

Összesen: 26,9 ha

Védőzóna: Felsőszőlnök 2/D, 1/A, 1/B, 1/C, 1/D, 1/G, 1/H, 2/A, 2/B, 2/C, 2/F

Összesen: 39,1 ha

Erdőrezervátum összterülete: 66 ha

Szalafő (53) ER

A 13,2 ha-os erdőfolt „Őserdő” néven az Őrségi Nemzeti Park egyik fokozottan védett területe, Szalafő község nyugati határában helyezkedik el.

A terület legjellemzőbb erdőtársulásai a kavicshátsakat borító elegyes- vagy elegyetlen erdeifenyvesek. Az elmúlt évtizedekben igen jelentős természetes fafajcsere történt, ennek dinamikája - egy korábbi részletes felmérés következtében - jól tanulmányozható. A volt pionír állományok jellegzetes növényei a boróka (*Juniperus communis*), a szőrösnyír (*Betula pubescens*), a kutyabenge (*Frangula alnus*). Lágyszárú szintjük is számos jellemző fajnak ad otthont. A változatos mohapárnák között korpafüvekkel találkozunk, de megtalálható a vörös- és fekete áfonya (*Vaccinium myrtillus*) és valamennyi körtike fajunk. Az erdőszegélyek, melyek nyers talajfelszín kedvelő törpecserjéi a henye boroszlán (*Daphne cneorum*), valamint a csarab (*Calluna vulgaris*). Állatvilága is változatos, gyakran találkozunk méter magasságú hangyabolyokkal. A fatörzseken láthatunk szarvasbogarakat (*Lucanus cervus*), az erdei pocsolyákban pettyes gőtéssel (*Lissotriton vulgaris*) és alpesi gőtéssel, sárgahasú unkával (*Bombina variegata*) találkozhatunk. A madarak közül gyakoriak magashegységi, illetve északabbi elterjedésű fajok, melyek költenek is a területen, pl. sárgafejű- és tüzesfejű királyka, a süvöltő (*Pyrrhula pyrrhula*) vagy a keresztcsőrű (*Loxia curvirostra*).

Magterület: Szalafő 13 B, 13 I, 13 TI1

Összesen: 13,2 ha

Védőzóna: Erdőrészletek:

Szalafő 11 L, 11 TI2, 12 H, 12 I, 12 TI2, 13 A, 13 B, 13 C, 13 D, 13 F, 13 G, 13 H, 13 I, 13 J,

13 K, 13 L, 13 TI1, 13 TI2, 14 A, 14 B, 14 C, 14 D, 14 TI1, 71 B

Összesen: 81,5 ha

Erdőrezervátum összterülete: 94,7 ha

Hosszú-völgy (51) ER

Az erdőrezervátum a Kőszegi-hegységben, a Kőszegi Tájvédelmi Körzetben helyezkedik el, Velem község határában.

A hegyvidék uralkodó erdőtípusai a mészkerülő tölgyesek és bükkösök, a luc- és erdeifenyvesek, továbbá a hegyvidéki égerligetek. A határ mentén, erdőszegélyeken nyíres-csarabosok húzódnak. Növénytani értéke a farkasboroszlán, valamint az illatos virágú erdei ciklámen (*Cyclamen purpurascens*). Szegélyükön fecsketárnics (*Gentiana asclepiadea*) virít és a magashegységekben gyakori fürtös bodza található. Állattani értékei a gyakori nagy farkopáncs (*Dendrocopos major*) és zöld küllő (*Picus viridis*) mellett a bükkerdőkben fekete harkály. A lábon száradt, facsonkokkal és kidőlt fatörzsekkel tarkított bükkösökben a fokozottan védett fehérhátú harkály (*Dendrocopos leucotos*) is előfordul. A patakok szurdokaiban, vörösbegyek (*Erithacus rubecula*) és barátposztáták (*Sylvia atricapilla*), a fenyvesekben búbos cinege költ.

Az erdőrezervátumban leginkább a Kőszegi-hegységre jellemző fenyőelegyes bükkösök találhatók, amelyek helyi viszonylatban átlagos állapotúak (nem túl öreg gazdasági erdő). A faállomány szerkezet ennek megfelelően meglehetősen egyöntetű. A területen különleges élőhely: sziklai erdeifenyves is található.

Magterület: Velem 16 B, 18 A, 18 B, 18 C

Összesen: 38,4 ha

Védőzóna: Velem 11 A, 11 B, 11 D, 15 A, 15 B, 17 A, 19 A, 19 B, 19 C, 22 A, 22 B

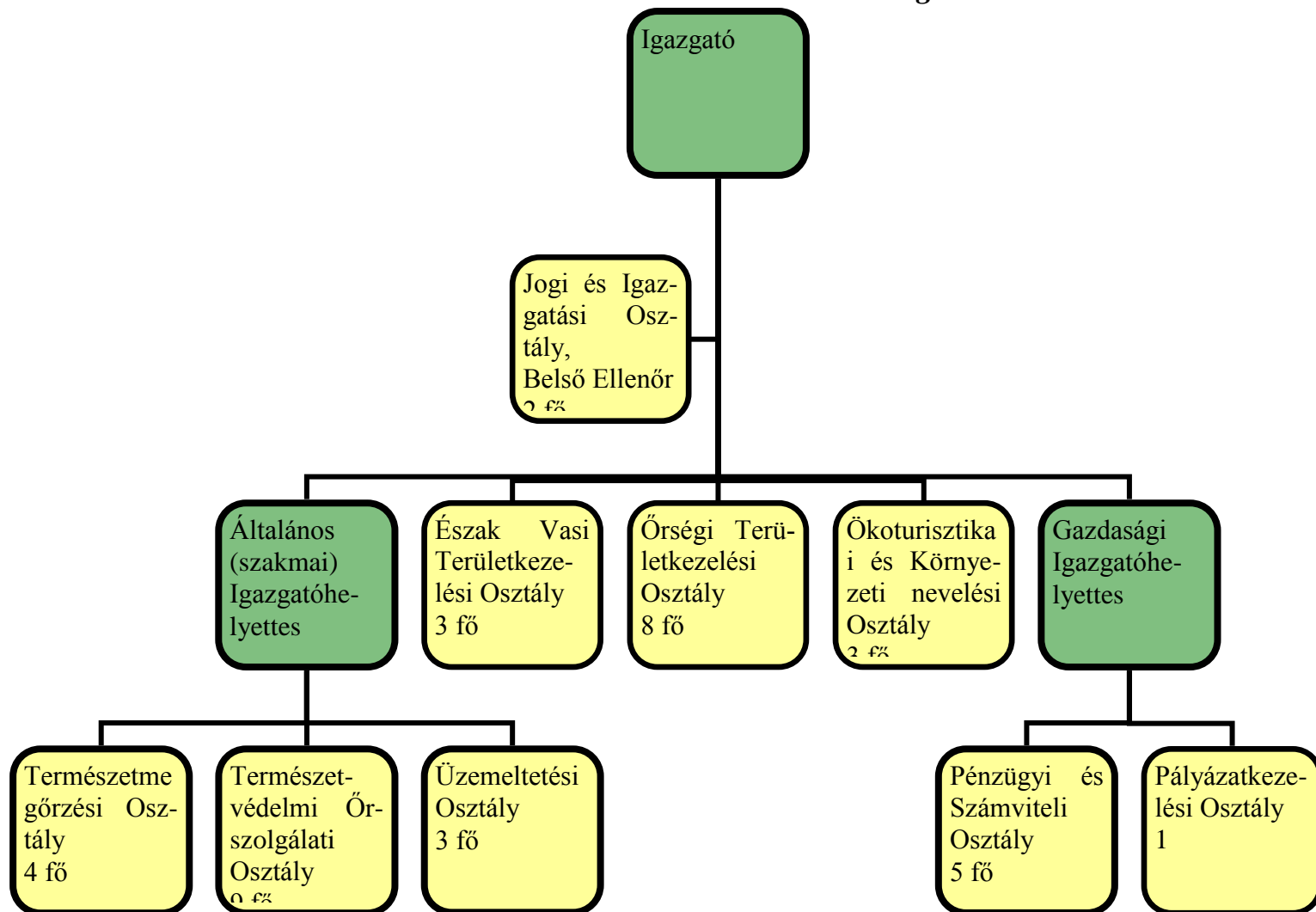
Összesen: 107,3 ha

Erdőrezervátum összterülete: 145,7 ha

3.6 Magas Természeti Értékű Területek

A korábbi Őrség-Vendvidék ÉTT területét 2009-ben sikerült az Őrségi Nemzeti Park szinte egészére kiterjeszteni. Őrség-Vendvidék MTÉT területe így 18379 ha, amiből 11591 ha tartozik a támogatható területek közé. Sajnos a gazdák a lehetőséget nem igazán használják ki, a jelenlegi ciklusban is csak 16 résztvevője van a programnak. 2013-ban kezdődött a program felülvizsgálata. Ennek során valamelyest módosítottuk az MTÉT területét, mivel kikerültek belőle a tisztán erdőket vagy nagyüzemi szántókat tartalmazó blokkok, valamint bekerültek a korábban tévedésből kimaradt blokkok és egy nagyobb tömb, amely értékes kisparcellás extenzív szántókat tartalmaz. A felülvizsgálat eredményeként az MTÉT területe közel 3000 harral csökkent (18209 → 15548), ugyanakkor a támogatható terület szinte változatlan maradt (10752 → 10920). A program legutóbbi ötéves időszaka 2014-ben ért véget és még nem indult el a 2014-2020-as időszak programja. Jelenleg a célprogramok előírásainak kidolgozása folyik, amelyhez Igazgatóságunk is számos javaslatot adott.

2.1 ábra: Szervezeti diagram

3.1 táblázat: Védett és védelemre tervezett területek

Működési terület (ha)	334933
-----------------------	--------

Védettségi kategória	Védett		Ebből fokozottan védett (ha)	Változás a tárgy-évben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)			Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti Park	1	44048	3502	0	1	15
Tájvédelmi Körzet	2	4608	417	0	1	5324
Természetvédelmi Terület	7	225	0	0	0	0
Ex lege védett láp	123	999	1,3	0	7	54
Összesen	125	49859	3920	0	8	5393

Natura 2000 területek

Madárvédelmi terület*	1	45694	3084	0	0	0
Természetmegőrzési terület*	14	66448	3501	0	0	0

Nemzetközi jelentőségű területek

Ramsari	1	9552	21	78	0	0
---------	---	------	----	----	---	---

Megkülönböztetett védelemben részesülő területek

Erdő-rezervátum	4	355	238	0	0	0
Nemzeti Ökológiai Hálózat	1	118197	3679,3	0	0	0

* A NATURA 2000 Madárvédelmi terület és a NATURA 2000 Természetmegőrzési terület tartalmazza kiterjedésében a már eddig védetté nyilvánított területeket is.

3.2 táblázat: Natura 2000 területek

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON10001	Órség KMT	45694,33	<i>Alcedo atthis, Caprimulgus europaeus, Ciconia ciconia, Ciconia nigra, Crex crex, Dendrocopos medius, Dendrocopos syriacus, Dryocopus martius, Ficedula albicollis, Haliaeetus albicilla, Ixobrychus minutus, Lanius collurio, Milvus migrans, Pernis apivorus, Picus canus, Porzana parva, Sylvia nisoria, Lullula arborea, Actitis hypoleucos, Columba oenas, Otus scops, Riparia riparia, Motacilla cinerea, Remiz pendulinus</i>			80
HUON20001	Ság-hegy	238,06	<i>Lucanus cervus, Cerambyx cerdo</i>		6110, 6240, 9180, 91H0	100
HUON20002	Kőszegi-hegység	4120	<i>Bombina variegata, Cerambyx cerdo, Maculinea nausithous, Maculinea teleius, Austropotamobius torrentium, Lucanus cervus, Barbastella barbastellus, Myotis emarginatus, Rhinolophus hipposideros, Myotis myotis</i>	<i>Pulsatilla grandis</i>	6520, 9110, 9130, 91G0, 91E0, 6410, 6510, 9180, 6210	100
HUON20003	Ablánc-patak völgye	1465,45	<i>Bombina bombina, Triturus dobrogicus, Misgurnus fossilis, Maculinea teleius, Cerambyx cerdo, Ophiogomphus cecilia, Lycaena dispar, Lucanus cervus, Unio crassus, Barbastella barbastellus, Myotis bechsteini</i>		6520, 6440, 6510, 91G0, 9130, 9180, 91E0	0

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON20005	Váti gyakorlótér	596,56	<i>Triturus dobrogicus, Bombina bombina, Cerambyx cerdo, Eriogaster catax, Lucanus cervus, Myotis myotis</i>		6510, 3130, 91M0, 91E0	0
HUON20006	Pinka	486,09	<i>Bombina bombina, Gobio albipinnatus, Eudontomyzon spp., Rhodeus sericeus amarus, Zingel streber, Ophiogomphus cecilia, Unio crassus, Cerambyx cerdo, Lucanus cervus, Lycaena dispar, Barbastelle barbastellus, Myotis myotis, Myotis bechsteinii, Lutra lutra</i>		91G0, 6430, 6440, 91M0, 6510, 6190, 91E0	0
HUON20007	Köles-tető	385,41	<i>Cerambyx cerdo, Lucanus cervus, Myotis myotis</i>		91M0, 91E0, 91G0	0
HUON20008	Rába és Csörnöc-völgy	12146,75	<i>Triturus dobrogicus, Bombina bombina, Zingel zingel, Zingel streber, Sabanejewia aurata, Rhodeus sericeus amarus, Misgurnus fossilis, Gymnocephalus schraetzer, Gymnocephalus baloni, Gobio kessleri, Gobio albipinnatus, Aspius aspius, Cobitis taenia, Maculinea teleius, Maculinea nausithous, Lycaena dispar, Osmoderma eremita, Euphydryas maturna, Coenagrion ornatum, Unio crassus, Theodoxus transversalis, Ophiogomphus cecilia, Cerambyx cerdo, Leucorrhinia pectoralis, Lucanus cervus, Cucujus cinnaberinus, Myotis myotis, Myotis bechsteini, Lutra lutra</i>		6440, 6510, 3130, 3260, 3270, 91E0, 91G0, 91F0, 6410, 6430	0

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
HUON20009	Ostffyasszonyfa-csöngői legelő	181,33	<i>Mustela eversmannii</i>		91E0, 6510	0
HUON20011	Kenyeri reptér	698,76	<i>Eriogaster catax, Lucanus cervus, Cerambyx cerdo, Spermophilus citellus, Mustela eversmannii</i>		91M0, 6250	0
HUON20012	Kemenessömjéni cserjés legelő	618,48	<i>Cerambyx cerdo, Lucanus cervus, Eriogaster catax, Mustela eversmannii</i>		91M0, 6210	0
HUON20013	Öregcser	258,06	<i>Cerambyx cerdo, Lucanus cervus, Myotis myotis</i>		91M0, 6210, 40A0, 4030	0
HUON20014	Gércei tufagyűrű és láprét	454,85	<i>Maculinea teleius, Maculinea nausithous, Lycaena dispar</i>	<i>Pulsatilla grandis</i>	6510, 6410, 6240, 7230, 91E0, 8220	0
HUON20018	Órség KTT	44165,39	<i>Bombina bombina, Emys orbicularis, Bombina variegata, Triturus carnifex, Gymnocephalus schraetzer, Sabanejewia aurata, Aspius aspius, Zingel streber, Misgurnus fossilis, Gobio kessleri, Gobio albipinnatus, Eudontomyzon spp., Zingel zingel, Euphydrias aurinia, Colias myrmidone, Callimorpha quadripunctaria, Leucorrhinia pectoralis, Maculinea teleius, Ophiogomphus cecilia, Maculinea nausithous, Cordulegaster heros, Cerambyx cerdo, Euphydrias maturna, Barbastella barbastellus, Myotis myotis, Castor fiber, Lutra lutra, Myotis</i>	<i>Eleocharis carniolica</i>	6410, 6440, 6510, 6520, 7140, 9130, 91E0, 6230, 91G0, 4030, 3130, 3150, 3160, 3260, 3270, 6430, 7230, 91F0, 91M0	97

Kód	Név	Terület (ha)	Jelölő állatfajok	Jelölő növényfajok	Jelölő élőhelyek	Védett %
			<i>bechsteini</i>			
HUON20020	Gyöngyös-patak és kőszegi Alsórét	337,25	<i>Bombina variegata, Bombina bombina, Eudontomyzon spp., Maculinea teleius, Maculinea nausithous, Lycaena dispar, Ophiogomphus cecilia, Unio crassus, Lutra lutra</i>		6410, 6510, 91E0	100

3.3 táblázat: Saját vagyongazdálkodású területek

Művelési ág	Tárgyévben vásárolt/kisajátított terület (ha)	Összes kiterjedése (ha)	Saját használatban		Haszonbérbe (hasznosításba) adva	
			ha	%	ha	%
Szántó	111	998	890	89	108	11
Gyep	25	1086	944	87	142	13
Gyümölcsös	0,2	0,6	0,6	100	0	0
Erdő	419	2124	2124	100	0	0
Kivett	3	487	485,3	99,7	1,3	0,3
Összesen	559	4695	4445	95	250	5

3.4 táblázat: „Ex lege védett” természeti emlékek

Objektum	Nyilvántartott összesen (db)	Ebből a tárgyévben nyilvántartásba vett (db)
forrás	96	0
kunhalom	3	0
földvár	60	0

3.5 táblázat: „Ex lege védett” természeti értékek

Név	Felszíni terület	Kiterjedés	Védelemre javasolt	Denevér élőhely	Állapot
Borha-völgyi-beomlott táró	Kőszegi TK	37 m	nem	nem jelentős	beomlott
Antarktik-fülke	Kőszegi TK	2,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Ara-barlang	Kőszegi TK	6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Árkos-barlang	Kőszegi TK	3,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Arktik-fülke	Kőszegi TK	2,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Bolhás-barlang	Kőszegi TK	8,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Borha-völgyi-táró (Borza-forrási bánya)	Kőszegi TK	100 m	igen	kiemelkedően jelentős	faráccsal lezárva
Csaba-barlang	Kőszegi TK	4,4 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Csont-barlang	Kőszegi TK	5,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hárs-barlang	Kőszegi TK	3,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hegedús-eresz	Kőszegi TK	3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hétszemű-barlang	Kőszegi TK	5,35 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Holler-barlang	Kőszegi TK	6,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Hosszú-völgyi-fülke	Kőszegi TK	2,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kalapos-kői-barlang	Kőszegi TK	30,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Katicás-barlang	Kőszegi TK	2,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kendig-eresz	Kőszegi TK	2,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kőajtós-barlang	Kőszegi TK	3,02 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Konzerves-barlang	Kőszegi TK	3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva

Név	Felszíni terület	Kiterjedés	Védelemre javasolt	Denevér élőhely	Állapot
Kurta-völgyi-barlang	Kőszegi TK	7,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Kút-melletti-barlang	Kőszegi TK	6,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Ledera-fülke	Kőszegi TK	5,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Lena-fülke	Kőszegi TK	3,1 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Lili-barlang	Kőszegi TK	3,6 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Limax-barlang	Kőszegi TK	13 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Lőszeres-barlang	Kőszegi TK	2,9 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Nyiladék-melletti-barlang	Kőszegi TK	4,8 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Nyoszolya-barlang	Kőszegi TK	5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Öreg bánya barlangja	Kőszegi TK	5,7 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Pókos-barlang	Kőszegi TK	5,2 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Seybold-kőfejtői barlang	Kőszegi TK	25 m	igen	nem ismert	nincs lezárva, részben eltömődött, tisztítása és lezárása célszerű lenne
Szalamandrás-barlang	Kőszegi TK	3,3 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Szent Donát-barlang	Kőszegi TK	13,2 m	nem	nem jelentős	beomlott
Tűzifás-barlang	Kőszegi TK	7,1 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Vadles-melletti-barlang	Kőszegi TK	3,85 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva
Velemi cserkésztábor 1. bánya	Kőszegi TK	7 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva, de nem is szükséges

Név	Felszíni terület	Kiterjedés	Védelemre javasolt	Denevér élőhely	Állapot
Velemi cserkésztábor 2. bánya	Kőszegi TK	45 m	igen	jelentős	nincs lezárva, de szükséges volna
Velemi cserkésztábor 3. bánya	Kőszegi TK	50 m	igen	jelentős	nincs lezárva, de szükséges volna
Velemi cserkésztábor kürtő	Kőszegi TK	15 m	nem	nem jelentős	bejárata feltöltődött
Vid alatti Hosszú-táró	Kőszegi TK	36 m	nem	jelentős	nincs lezárva, de szükséges volna
Vid alatti Rövid-táró	Kőszegi TK	6,5 m	nem	nem jelentős	nincs lezárva, de nem is szükséges

4. Kutatás és monitorozás

4.1 Kutatás

a) A kaszálás hatása a rétek növényvilágára

2007-ben egy hosszú távú kísérletet indítottunk a gyepkezelés hangyaboglárkákra gyakorolt hatásának jobb megértésére, melyet a növényzet változásainak megfigyelésével is kiegészítettünk. A felmérések négy kísérleti területen, négy különböző kezelési típus (egyszeri május végi, egyszeri augusztus végi, májusi-augusztusi és a kezeletlen kontroll) hatását nyomon követve, összesen 56 darab 20x20 m-es mintavételi egységben folynak. A kísérleti területek első botanikai állapotfelmérése 2008 augusztusában történt meg, melyet 2014-ben megismételtünk. Ennek során minden egyes 20x20 m-es mintavételi egység észak-északnyugati sarkában, egy 2x2 m-es mintanégyzetben készült cönológiai felvétel. A mintanégyzetek sarokhelyzetben való felvételezését a könnyű állandósíthatóság ötlete indokolta. Az egy területre eső mintavételek alacsony száma miatt felmerült, hogy esetleg egyes különbségek nem kimutathatóak, ezért egy, a négy korábban kijelölt terület közül kiválasztott helyszínen – a magyarszombatfai határátkelő közelében található kísérleti területen – intenzív botanikai felvételezést indítottunk. Ennek során kezelési típusonként 40 db, véletlenszerűen elhelyezett, 2x2 m-es mintanégyzetben vettük fel valamennyi edényes növényfaj borításértékét (%-ban mérve). Célunk, a különböző kezelési típusok és a felhagyás növényi diverzitásra és fajösszetételre gyakorolt hatásának megfigyelése, különös tekintettel a gyepek növényzetét veszélyeztető magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) kezelésekre adott válaszára. Mivel a kaszálás növényzetre gyakorolt hatásának gazdagági vonatkozásai sem elhanyagolhatóak, és azokat szükségszerűen a természetvédelmi tervezés során is figyelembe kell venni, hozam és takarmányérték vizsgálatokat is végeztünk a magyarszombatfai kísérleti területeken.

A mind a négy helyszínenre kiterjedő, 2008-as felmérés megismétlése és statisztikai kiértékelése azt mutatja, hogy a 2008-ban diverzitás tekintetében egységes területeken a 7 év kaszálást követően, a kaszálatlanul hagyott területrészek diverzitása jelentősen elmarad a kaszáltakétól. A kaszálások hatása közötti különbségek azonban, ebben a léptékben, statisztikailag jelenleg nem igazoltak. Ennek oka a kis elemszám és a kísérleti elrendezés mellett a számtalan egyéb befolyásoló tényező módosító hatásában keresendő. Mindezek kiküszöbölése céljából a négy közül kiválasztott magyarszombatfai kísérleti területen nagy elemszámú mintavételezést végeztünk, mely rávilágított arra, hogy a talaj víz általi befolyásoltsága jelentősen módosíthatja a kaszálás intenzitásának növényi diverzitásra gyakorolt hatását. Az intenzív felmérés eredményeiből világosan látszik, hogy a kétszeri kaszálás magasabb változatosságot eredményez, mint az egyszeri, ez a különbség azonban a patak irányába haladva csökken, és a patak közvetlen közelében lényegileg eltűnik. Diverzitás tekintetében egyelőre a májusi és augusztusi kaszálás hatása között nem lehet egyértelmű különbséget tenni.

Fajösszetétel tekintetében azonban minden kezelési típus látványos különbségeket eredményez. A veleméri kísérleti területeken a felhagyott mintavételi egységekben a bőségi sás szaporodott fel, míg a valamivel szárazabb magyarszombatfai kísérleti területeken a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) kolonizálta ezeket. A kétszeri kaszálás a kétszikűeknek kedvez, és eredményes a magas aranyvessző és a sásfélék visszaszorításában is. Az egyszeri kaszálás viszont nem képes megelőzni vagy visszafordítani az aranyvessző invázióját. A korai kaszálás tapasztalataink szerint vegetatív terjedésre ser-

kenti a fajt, míg a késő nyári hatására felszakadozik az állomány, de nem tűnik el. Az egyszeri kaszálás általánosságban a nagyobb versenyképességű fajoknak, így elsősorban egyes fű- és sásféléknek (*Alopecurus pratensis*, *Poa pratensis*, az év nagy részében nedves talajokon *Deschampsia caespitosa*, *Carex buekii*, *C. acuta*, *Phalaris arundinacea*) kedvez. A késői kaszálás több védett faj számára (*Achillea ptarmica*, *Dactylorhiza majalis*, *Gentiana asclepiadea*, *Hemerocallis lilio-asphodelus*, *Maculinea* sp.) egyelőre előnyösebbnek látszik, illetve az aranyvessző ellen is hatásosabb. Ezek mellett megállapítható, hogy a kísérlet jelenlegi időtávlátában a magaskórós fajok (pl. *Angelica sylvestris*, *Lysimachia vulgaris*) számára is ez a kezelési típus megfelelőbb. Hozam és takarmányérték-vizsgálataink első eredményei azt mutatják, hogy a kétszeri kaszálással betakarítható biomassza csak kis mértékben haladja meg az egyszeri kaszáláskor lehozható mennyiséget, takarmányértéke viszont jóval jobb, mint az egy alkalommal kaszált területeké. Az egyszer kaszált mintavételi egységek közül bár augusztusban kis mértékben több biomassza hozható le a területről, mint májusban, ám a kési kaszálás terméke szénaként már nem hasznosítható.

b) *A haris élőhelyhasználata*

A haris élőhelyhasználatát rádiótelemetriás nyomkövetéssel vizsgáltuk. Ennek során 2014-ben hat hím és két tojót fogtunk be és láttunk el jeladóval. A haris élőhelyek és a velük szomszédos élőhelyek növényzetében nem találtunk jelentős különbséget. Míg 2013-ban a haris által használt élőhelyeken lényegesen nagyobb mennyiségben találtunk talajlakó ízeltlábúakat, mint a nem használt élőhelyeken, addig 2014-ben ennek az ellenkezőjét tapasztaltuk. A jeladós hímek átlagban 9 napot tartózkodtak a befogás közelében, majd eltűntek. A jeladósokon kívül további három hím és egy fiatal példányt is befogtunk és fémgyűrűvel láttunk el. Szalafőn és Óriszentpéteren a fészkelést is sikerült bizonyítanunk.

c) *Halátjárók működésének vizsgálata a Rábán*

A kutatás során a Szentgotthárdon, Csörötneken valamint az Ikerváron épült hallépcsők állapotát rögzítettük, valamint az átjárhatóságot vizsgáltuk. A szentgotthárdi hallépcsőnél 14 halfaj 401 egyedét fogtuk meg, amelyek az 5-31 cm között méretkategóriába tartoztak. A hallépcsőben döntően őshonos reofil fajok kerültek elő, míg a csónakcsúszdában az ezüstkárász és a törpeharcsa is megfigyelhető volt. Eredményeink szerint a csónakcsúszdában kétszer annyi hal volt, mint a hallépcsőben, így hatékonyabban szolgálja a halátjáró funkciót. Mindkét típusú átjáróból hiányoztak az 5 cm alatti egyedek, azaz az ivadékok nem képesek használni ezeket. A csörötneki hallépcsőben három halfaj összesen 11 egyedét mutattuk ki, amelyek leginkább a 15-25 cm-es méretosztályból kerültek ki. Az egyedek többsége az alsó medencékben volt. Eredményeink szerint a hallépcső csak részben töltheti be halátjáró szerepét és ez is kizárólag a nagyobb halak esetében mondható el. Az ikervári hallépcsőből 23 halfaj összesen 1167 egyedét mutattuk ki, melyek 75%-a márna és sujtásos küsz volt. A megfogott egyedek között nagy arányban voltak néhány cm-es ivadékok is, így igazoltuk, hogy a hallépcső ezek számára is átjárható.

4.2 Monitorozás

4.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó monitorozás vizsgálatok

4.2.1.1 Országos programok

a) Élőhely-térképezés

Az O5x5_047 azonosítóval ellátott, Vasalja megnevezésű mintaterület élőhely-térképezését az igazgatóság Király Gergely, külső vállalkozó bevonásával végezte. A területről egy korábbi (2003) felmérés anyaga ismert, az újratérképezés 11 év után történt meg (2014-ben). A 2003-2014 közötti változások nem dokumentálhatók kielégítően, mert a korábbi felmérés során az ÁNÉR 1997-es, míg 2011-ben az ÁNÉR 2007-es kódrendszerének használata volt az elvárás. Mivel a K, P és R kategóriák kezelése a két rendszer szerint jelentősen eltér (és ezek a terület meghatározó élőhelyei), érdemi, tétel-összevetést lehetetlen végezni. Addig, amíg a monitorozás kategóriarendszere gyorsabban változik, mint amilyen sűrűséggel az újrafelmérésekre lehetőség van, a hasonló problémák borítékolhatók. A változások többsége vagy a kódrendszer változásával függ össze, vagy egyes élőhelyfoltok újraértékelésével magyarázható, „valós” terepi változás a kvadrátban (az erdészeti tevékenységek okozta átalakulások kivételével) viszonylag kevés volt. A térképezési eredmények összevetését akadályozza a 2003-as térképek nagyfokú pontatlansága és elnagyoltsága, amíg 2003-ban 203, addig 2014-ben 460 élőhelyfolt került elkülönítésre. Ráadásul a 2003-as anyagból nem áll rendelkezésre összefoglaló táblázatos dokumentáció, csak a térképek, az egyes élőhelytípusok és élőhelyfoltok leírása volt hozzáférhető.

2014-ben nem kerültek elő a 2003-ban talált élőhelyek közül magassásosok, sovány gyepek és veres csenkeszes hegyi rétek. Ezek arányát a régebbi térképezés is alacsonynak találta (1-1 folt mindegyik típus esetében), azt nehéz megállapítani, hogy ez az élőhelyek átalakulásának következménye, vagy esetleg valamelyik típus tévesen szerepelt 2003-ban (erre főleg a sovány gyepek esetében van esély). Értelmezési kérés az égerligetek és keményfás ligeterdők eltűnése: a 2014-es tapasztalatok alapján a korábban ide sorolt állományfoltok leginkább a gyertyános-kocsányos tölgyesekkel azonosíthatók. Ami bizonyosan valós változást takar, az a telepített lucfenyvesek területének csökkenése 91 ha-ról 31 ha-ra, ezeket egészségügyi okokból letermelték. Az 1997-es ÁNÉR rendszerben vágásterületek még nem szerepeltek (és opcionális kategóriaként a 2003-as térképezők sem vették fel), így nem lehet adatot találni a vágásterületek arányának változására.

A gyepek területe (mindentípust, a leromlottakat is beleértve) 2014-ben csak 130 ha volt, ebből 85 ha természetszerű gyep. Ezzel szemben az előző felméréskor csak az üde és nedves rétek területe 190 ha volt, és ehhez jött 39 ha másodlagos gyep. Mivel már a 2005-ös légifényképek alapján is a maihoz hasonló aránya figyelhető meg a gyepeknek, valószínű, hogy 2003-ban tévesen gyepeként vettek fel valójában szántóként művelt foltokat.

b) Védett növényfajok monitorozása

2014-ben az NBmR keretében 13 faj felmérését tűzte ki igazgatóságunk. A vizsgált fajok, és felmérésük következtetései az alábbiak:

A karsú sisakvirág (*Aconitum variegatum*) kőszegpatyi és bozsoki egykori előfordulá-

sait irodalmi adatok alapján Mesterházy Attila kereste fel 2002 és 2005 között. 2005-ben mindössze 4 tő karsú sisakvirág került elő Kőszegpaty határában, egy degradált gyertyános-tölgyesből. E helyen a fajt azóta nem sikerült megtalálni. A bozsoki kastélyparkból származó irodalmi adatot egy alkalommal sem sikerült megerősíteni.

A hegyi árnik (*Arnica montana*) 20 töves állományát 2000-ben telepítették Kétvölgy község határában, egy lombelegyes erdefenyvesben természetes úton kialakult lékbe. Feltehetően a lékben felnövő szelídgesztenye árnyalásának köszönhetően a kezdetben néhány virágot is hozó, de alapvetően csak vegetatív állapotban élő populáció egyedszáma évről-évre csökkent, végül 2014-re teljesen eltűnt.

A henye boroszlán (*Daphne cneorum* subsp. *arbusculoides*) állományváltozásainak megfigyelésére 2005-ben jelöltünk ki mintaterületet, mely lényegileg a szalafői üzemi út menti rézsűben élő populációt foglalja magába. Az erdészeti út rendszeres karbantartása időszakosan ugyan visszaveti az állomány egyedszámát, de az ezáltal folyamatosan rendelkezésre álló nyílt felszín hosszú távon élőhelyet biztosíthat a faj számára. A legutóbbi felmérés óta (2011) 308-ról 127-re esett vissza az egyedszám, feltehetőleg a szukcesszió előrehaladása következtében.

Az osztrák zergevirág (*Doronicum austriacum*) monitorozására kijelölt állomány a Kőszegi-hegységben, egy villanypásztában található. Az egyedszám 2014-ben is a korábbi adatokhoz hasonlóan 5000 tő körül alakult. A faj szőcei állományának felmérését is elvégeztük, ahol a 2008-ban feljegyzett 3672-ről 2650-re csökkent az egyedszám, ezzel együtt azonban a populáció fennmaradása biztosítottnak látszik.

A kereklevelű harmatfű (*Drosera rotundifolia*) két állományát monitorozzuk. A Szőcei lápréten a korábbi évek 300 körüli egyedszámáról 81-re csökkent ez a szám, ezért nyílt felszínek nyitásával igyekezünk segíteni a faj szaporodását. Az Orfalu, Szalafő és Szentgotthárd-Farkasfa határában fekvő Fekete-tó területén található állomány az idei csapadékos évben látványosan megerősödött. 1870 darab termékes szárat számoltunk, de a becsült egyedszám 3000 tő körül lehet. Több foltban annyira átfedték egymást az egyedek tölevélrózsái, hogy lehetetlen volt az egyedeket elkülöníteni.

A faj állományainak sérülékenysége miatt 2011-ben védelmi programot indítottunk, melynek keretében a Grajka-patak völgyében egy korábbi ismert előfordulási helyén visszatelepítést végeztünk. A kitisztított rétegforrásnál jelenleg mintegy 90 egyed található, melyek közül 45 érlelt termést 2014-ben.

A kakasmandikó (*Erythronium dens-canis*) „C₁” módszerrel való felméréséhez 2005-ben jelöltük ki az 1x1 km-es mintaterületet Zalalövő határában, egy északi kitétséggű bükkösben. A már akkor is több tízezresre becsült állomány az évek során tovább gyarapodott, 2014-re megközelítette 200 000 tövet.

A Rába árterén többfelé előforduló mocsári kockásliliom (*Fritillaria meleagris*) egy jelentős állománya szolgál mintaterületként Csákánydoroszló mellett, a Büksi-réten. Az itt mért egyedszám adatok stabil állományképet mutatnak, 2014-ben az első felmérés értékét (8108) megközelítően, 7956 egyedet számoltunk. A terület egy részét az erdészet vadászati céllal szárazúzza, nagyobb része telepített égeres. A nyílt területrészen létesített szórókat az erdészet kérésünkre megszüntette.

2014-ben az igazgatóság a hóvirág (*Galanthus nivalis*) Rába-menti állományainak felmérését is elvégezte, melynek során közel egymillió egyed adatát rögzítettük. Az igazgatóság teljes területén azonban ennél jóval több, bizonyosan többmillió egyed él.

A vízállásokhoz, belvizes foltokhoz kötődő heverő iszapfű (*Lindernia procumbens*) élőhelyigényéből adódóan évről-évre változó számban jelenik meg. 2014-ben a csapadékos nyár adta lehetőséggel élve több kolléga bevonásával igyekeztünk a nemzeti park területén a faj potenciális élőhelyeit végigjárni. Várakozásainkkal ellentétben viszont

csak néhány helyen sikerült kisebb állományokra bukkannunk. Körmend, Molnaszecsőd és Csákánydoroszló határában hat előfordulási helyen összesen 3426 egyedet számoltunk.

2004-ben, Nagytílaj határából került elő egyetlen egyed pókbangó (*Ophrys sphegodes*), melyet azóta egyetlen alkalommal sem sikerült megerősíteni.

A mocsári tőzegboglár (*Parnassia palustris*) monitorozása az igazgatóság területén a bozsoki Zsidó-réten és a petőmihályfai lápréten történt a korábbi években. Az időszakos szárazság és a szukcessziós folyamatok következtében 2014-re mindkét élőhelyen az eltűnés közvetlen közelébe került a faj.

A leánykőkörcsin (*Pulsatilla grandis*) igazgatóságunk területén két térségből ismert: az észak-vasi bazalt tanúhegyekről és a Kőszegi-hegység két pontjáról. A bozsoki két állomány egyedszáma 176-ról 31-re esett vissza, a cáki állomány 126-ról 34-re. A kőszegi Szabó-hegyen 56 példányról tudunk. A jelentős mértékű állománycsökkenés vadkárrel és emberi gyűjtéssel hozható összefüggésbe, a Cáki állomány élőhelyét erdősíteni próbálta a területtulajdonos, amit végül sikerült megakadályozni. A tanúhegyeken található állományokat az élőhelyek kezeletlensége veszélyezteti. A Ság-hegyről már korábban eltűnt faj Hercseg-hegyen fellelhető állománya a kipusztulás szélére sodródott, ezért itt 2014-ben cserjeirtást és kaszálást is végeztünk. A Kissomlyón még jelentős, életképes állomány él, a 140 körüli egyedszám állandónak látszik.

A zergeboglár (*Trollius europaeus*) esetében a több éves adatsorokból nagyon szépen kirajzolódik, hogy a faj jól reagál a helyes kezelésre, és néhány év alatt jól regenerálódnak állományai. A felhagyott területeken lassú visszaszorulására lehet számítani, de a magérlelés után következetes kaszálást már rövidtávon meghálálja. Apátistvánfalván és Kétyvölgyön újabb 15%-kal nőtt az állomány, a szőcei lápréteken nem tapasztaltunk jelentős változást. Kercaszomori élőhelyét több éve nem kaszálja a terület tulajdonosa, ezért az egyedszám csökkenésének megállítása érdekében a kezelést meg kell oldani a jövőben. Felsőjánosfán 6, Zalalövő határában 66 egyedet számoltunk. A monitorozásba a közelmúltban bevont két állomány helyzete stabilnak látszik. A kőszegi Alsó-réten 524-ről 371-re esett vissza az egyedszám. A csökkenés oka az lehet, hogy a két kisebb állományból az egyik az év nagy részében vízzel borított, ezen a helyen a kaszálást sem tudjuk elvégezni, és feltehetőleg a hosszan tartó pangó vizet sem viseli jól a növény.

Az Ivánc határában található Lugosi-rétről a 2000-es évek elején közölt adatot azóta sem sikerült megerősíteni.

c) Cönológiai monitorozás

Az NBmR társulásmonitorozás keretében 2014-ben a bozsoki zsidó réten található kékperjés láprét (*Succisio-Molinietum coeruleae*) felmérését végeztük el. Összesen 106 faj került a mintákba, az 1x1 m-es mintanegyzetek átlagos fajszáma 24 volt. A Simpson diverzitás kerekített értéke 0,75, az effektív fajszám közelíti a 4-et. A mintaterületen előforduló egyetlen védett növényfaj a lápi nyúlfarkfű (*Sesleria uliginosa*), mely szép, egybefüggő állományt alkot. A társulás képét a nyugati kékperje (*Molinia coerulea*) határozza meg, a meszes alapközeten, a szárazabb területrészekben jelentős borítást ér el a sudár rozsnok (*Bromus erectus*). A terület szárazodására utalhat, hogy a két faj aránya az utóbbi években kis mértékben a sudár rozsnok javára változott.

A közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozásának keretében 2014-ben az igazgatóság 5 gyepes, 1 erdei és 1 vízi élőhelytípusban végzett felmérést az alábbiak szerint: 6410 kékperjés láprétek (Szalafő: Papszer), 6440 ártéri mocsárrétek (Őriszentpéter: Alszeri rétek), sík- és dombvidéki kaszálórétek (Nagyrákos: Belsőszer),

6520 hegyi kaszálórétet (az alsószeri rétet a felmérés idejére már lelegettették, ezért Felsőszerezen végeztük el az adatfelvételt), 7140 tőzegmohás lápok és ingólápok (Apátistvánfalván, a Kis-patak völgyében az élőhelytípus feltehetőleg eltűnt, ezért itt elmaradt a felmérés), 91E0 égerliget (Őriszentpéter: Keserűszer), láptavak 3160 (Szőce: Gyertyán-völgy). További 9 helyszín felmérését a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság szerződtette ki, ezeken a munkálatokat külső kutatók végezték. Mindegyik helyszínen első alkalommal történt adatrögzítés, ezért összehasonlító értékelésükre jelenleg még nincs mód.

d) *Nappali lepke monitorozás*

A vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) felmérését két-két helyszínen végeztük el. A Szala-réten a becslés szerint a vérfű-hangyaboglárka populációja 55 egyedből áll, a sötétaljú (*M. nausithous*) és a szürkés hangyaboglárka (*M. alcon*) populációja pedig 6-6 egyedből. A Csikó-legelőn a visszafogások hiánya miatt vérfű-hangyaboglárka populációjának mérete nem volt becsülhető. A sötétaljú hangyaboglárka populációjának méretét pedig 6 egyedre becsültük. Nagy tűzlepkéből a vizsgálat ideje alatt a Máli-réten alkalmanként átlagosan 2,3 egyedet számláltunk, ami a 30 hektárra kivetítve 0,077 egyed / ha egyedsűrűséget jelent. A nagyrákosi helyszínen az alkalmas élőhelyek nagy arányának ellenére sem került elő a faj egyetlen példánya sem.

e) *Makroszkopikus vízi gerinctelen fajok felmérése*

Az erdei szitakötő (*Ophigomphus cecilia*) és a tompa folyamkagyló (*Unio crassus*) felmérése az Ablánc-patakon történt meg.

f) *Makroszkopikus vízi gerinctelen közösségek felmérése*

Makroszkopikus vízi gerinctelen közösségeinek felmérése a Gyöngyös-patakon és a Pinkán történt meg.

g) *Egyenesszárnyú közösségek monitorozásja*

Egyenesszárnyú közösségek felmérést a Kőszegi-hegységben, a bozsoki Zsidó-réten végeztük el. Összességében elmondható, hogy az egyenesszárnyú-együttes jó természetességi állapotú élőhelyet jelez a területen. A 2012-es évhez képest 2014-ben az időjárási viszonyok következtében jelentősen megnőtt a nedvességkedvelő fajok aránya a szárazságkedvelőkhöz képest.

h) *Vertigo fajok felmérése*

A Vertigó fajok felmérése a Rába és Csörnök völgy Natura 2000 terület egy részén történt meg.

i) *Halközösségek monitorozása*

Halközösségek monitorozása több vízfolyásban is megtörtént.

j) *Kétéltű-hüllő monitorozás*

A hüllő- és kétéltűfajok felmérését 2014-ben négy helyszínen, a Kis vadkacsás-tavon, a Hársas-tavon, a Grajka-patak völgyében és a szakonyfalui Cigányrudasban végeztük el.

k) *Gőte monitorozás*

2014-ben összesen két alkalommal helyeztük ki a csapdákat a Bárkás-tónál és Szalafő

Pityerszeren. Összesen 29 gőtét sikerült fognunk. A Bárkás tónál két faj, az alpesi tarajos götte (*Triturus carnifex*) és a pettyes götte (*Lissotriton vulgaris*) összesen 4 (Tc:3, Lv:1), Pityerszeren szintén a fenti két faj 25 (Tc: 19, Lv: 6) egyede került elő.

l) *Pele monitorozás*

2013-ban az odúkat új helyre, az Igazgatóság egy cáki ingatlanjára telepítettük át. Az áthelyezés óta pelék még nem foglalták el az odúkat. Valószínűleg újabb, alkalmasabb élőhelyre kell áthelyezni őket.

m) *Üрге monitorozás*

Egy mintavételi területen (Kenyeri repülőtér) egységes módszer alapján történik a monitorozás évenkénti gyakorisággal. 2014-ben a felmérést elvégeztük, az adatokat értékelésre továbbítottuk az országos központba. Idén összesen 25 ürgelyukat találtunk, de egyetlen példány ürgét sem figyeltünk meg a felmérés során. Az előző évihez képest mind a lyukszámban, mind a megfigyelt egyedszámban jelentős csökkenést állapítottunk meg. Ez valószínűleg a terület nem megfelelő kezelésének köszönhető, mivel 2013-ban nem történt legeltetés és 2014-ben is csak májusban kezdődött meg.

n) *Denevér monitorozás*

A 2014-es esztendőben összesen 23 potenciális denevér-élőhely került felmérésre. A vizsgált épületekben - ahol a faj meghatározásra került – főként közönséges denevér (*Myotis myotis*) volt megfigyelhető. Az apátistvánfalvai templom padlásterében regisztráltuk a legtöbb denevért (900 pld). A csákánydoroszlói, a nagyrákosi, őriszentpéteri és a rábagyarmati közönséges denevér állományok szintén népes szülőkolóniáknak számítanak. Az ivánci, a felsőszölnöki és az őriszentpéteri templomban szürke hosszűfűlű denevéreket (*Plecotus austriacus*) találtunk. Szócén egy 7 példányból álló közönséges késeidenevér (*Eptesicus serotinus*) kolóniával találkoztunk. Összesen kb. 1100-1200 denevért (kb. 1153 *M. myotis*, 7 *E. serotinus* és 9 *P. austriacus*) sikerült regisztrálnunk.

4.2.1.2 Helyi programok

a) *Saját kezelésű gyepek botanikai állapotfelmérése*

A kellően megalapozott természetvédelmi munka alapja a hatékony, folyamatos monitorozási tevékenység. Az igazgatóság 2012-ben a vagyonkezelésében levő gyepterületek állapotának követésére hosszú távú megfigyelést indított. A vizsgálati terület kiterjedése nem teszi lehetővé a hagyományos cönológiai módszerek alkalmazását, ezért egy könnyen, nagy területen alkalmazható módszer, adatlap és kiértékelési útmutató megalkotására volt szükség. A felmérést a Szent István Egyetem hallgatóinak bevonásával végzi az igazgatóság. Ezáltal a hallgatók gyakorlati terepi tapasztalatra tesznek szert, miközben hasznos munkát végeznek. A nemzeti park régiói közül 2014-ben a vendvidéki gyepterületek állapotleírását tűztük ki célul. Az adatok értékelése jelenleg is folyamatban van.

b) *Kis lile és billegető cankó monitorozása a Rábán*

2014-ben folytattuk a 2007-ben elkezdett vízimadár felmérést a Rába folyón. A kis lile (*Charadrius dubius*) és a billegető cankó (*Actitis hypoleucos*) monitorozását a folyó Szentgotthárd és Körmeny közötti 50 km-es szakaszán végeztük el egy alkalommal. Mindkét fajnak mindössze 5 egyedet regisztráltunk, amely lényegesen alacsonyabb, mint a korábbi években. Ez feltehetően az extrém sok csapadéknak és a gyakori áradá-

soknak köszönhető, amely valószínűleg elpusztította a madarak fészekaljait.

c) *Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása, haris felmérés*

Az országos felmérési program a fokozottan veszélyeztetett, telepesen fészkelő és meghatározott ritka fajok állományainak felmérésére irányul. Működési területünkön 2014-ben is megtörtént a telepesen fészkelők felmérése. A ritka fészkelők felmérését csak korlátozottan, kisebb területekre tudtuk elvégezni.

Igazgatóságunk működési területén 2 pár uhu (*Bubo bubo*) költése volt ismert. Az egyik párnak egy, míg a másiknak kettő fiókája kelt.

Az Őrségi Nemzeti Park területén 2014-ben minimum 10, a Kőszegi TK területén pedig 2 territóriumban észleltünk harist (*Crex crex*). Emellett a Rába, a Marcal és a Répce völgyében egy felmérés során 22 további dörgő hímét jegyeztünk fel.

A fekete gólya és a fehér gólya állomány felmérését az örkerületekben a természetvédelmi örök végezték. Ezen kívül a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület tagjaival és más önkéntesekkel együtt az Igazgatóság teljes működési területén felmérésre került a fehér gólya állománya. Vas megyében összesen 234 fészket regisztráltunk, melyből 185 volt lakott. Sikeres költést 128 pár esetében észleltünk. Több, korábban elhagyott fészkekbe költöttek ismét a madarak, sőt új fészkek is épültek. A fekete gólya ismert állománya 3 pár, s mindegyik fészkekben sikeres volt a költés (2-3 fióka/fészkek).

Vas megyében 2014 nyara folyamán 52 költőhely, illetve jelenleg homok-, vagy kavicsbányaként bejegyzett, potenciális hely került ellenőrzésre gyurgyalag (*Merops apiaster*) és partifecske (*Riparia riparia*) költése miatt. 22 költőtelepen 157 pár gyurgyalagot és 5 helyszínen 79 pár partifecske-t mértünk fel. A populációk változása telepénként eltérő irányú és mértékű. Az összesített adatokat tekintve a gyurgyalagnál pozitív változást, enyhe növekedést tapasztaltunk a korábbi évekhez képest. A partifecske előző évekhez képesti kissé magasabb példányszáma a felmért terület egy hosszabb Rába-szakasszal való bővítésével magyarázható.

A Vas megyében ismert egyetlen szürke gém (*Ardea cinerea*) telepen 2014-ben a számlálás során 77 fészket találtunk, amely a populáció kismértékű gyarapodását mutatja.

d) *Fecske-felmérés*

Az Őrségi Nemzeti Park területén az örkerületekben a természetvédelmi örök 2014-ben is felmérték a molnárfecske (*Delichon urbica*) és füstifecske (*Hirundo rustica*) állományokat a korábban kiválasztott három településen. Molnárfecske esetében 64, a füstifecske esetében pedig 73 lakott fészket találtunk. Mindkét faj esetében csökkenést tapasztaltunk a 2013-as évhez képest.

e) *Pro Silva erdő lágyszárú szintjének felmérése*

A vagonkezelésünkben levő Csörötnek 43 D erdőrészletben a 2004 februárjában végrehajtott termelés során létrehozott 8 lékben, valamint a 2014 tavaszi lékbővítések területén a cönológiai felvételek, valamint az újulat felvétele történt meg.

f) *Közösségi jelentőségű állatfajok felmérése Natura 2000 területeken*

Pályázati projekt keretében került sor hat Natura 2000 területen (Pinka, Rába és Csörmök völgy, Gércsei tufagyűrű és láprét, Kenyeri reptér, Kemenessömjéni cserjés legelő, Ostffyasszonyfa-csöngői legelő) a közösségi jelentőségű lepke-, bogár-, szitakötő-, kétéltű-, hüllő- és denevérfajainak felmérésére. A felmérések 2015-ig folytatódnak, így eredményeik akkorra válnak véglegessé.

g) *Natura 2000 területek élőhelyterképének frissítése*

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésének keretében került sor két terület (Rába és Csörnöc völgy, Gércei tufagyűrű és láprét) élőhelyterképének frissítésére. Mindkét területen jelentős változások mentek végbe 2007-hez képest.

h) *Közösségi jelentőségű madárfajok felmérése*

Adathiányos közösségi jelentőségű madárfajok felmérését végeztük el az Igazgatóság működési területén található Natura 2000 területeken. Az Őrség különleges madárvédelmi területen 6 faj, a Rába és Csörnöc völgy, a Marcal-medence és a Répce-mente kiemelt jelentőség természetmegőrzési területeken pedig további 4 faj felmérésére került sor. Az Őrségben a felmérés során lappantyúból 24 pár, erdei pacsirtából 2 pár és füleskuviból 6 pár került elő a teljes madárvédelmi területen. Mivel feltételezzük, hogy nem sikerült a teljes 46.000 ha összes alkalmas élőhelyét átvizsgálni, a ténylegesen fészkelő párok száma mindhárom faj esetében valamivel magasabb lehet. A 6 db erdős mintavételi négyzetben összesen 53 pár örvös légykapót számoltunk. A 4 db nyílt mintavételi négyzetben pedig 23 pár tövisszúró gébicset és 6 pár karvalyposzátát találtunk. Ezek alapján az örvös légykapó állományát 250 párra, a tövisszúró gébicset 115 párra a karvalyposzátát pedig 25 párra becsültük a madárvédelmi területen.

A felmért három természetmegőrzési területen összesen 22 hím harist (*Crex crex*), 2 kis vízicsibét (*Porzana prava*) és egy pettyes vízicsibét (*Porzana porzana*) találtunk. Annak ellenére, hogy az összes alkalmasnak tűnő élőhelyet, holtágot átvizsgáltuk, a törpegémnek egyetlen példánya sem került elő.

i) *Gyakori madárfajok monitorozása*

2014-ben elindítottunk az Őrség különleges madárvédelmi területen egy hosszú távú madár-monitoring programot, amely alkalmas a gyakoribb fajok állományváltozásainak nyomonkövetésére, akár állományának közelítő becslésére is. A felmérést a Mindennapi Madaraink Monitoringja módszertana alapján összesen 10 db 2,5 x 2,5 km-es UTM négyzetben végeztük el. A kijelölt megfigyelési pontokból összesen 76 madárfajt észleltünk. A leggyakoribb madárfajnak az erdei pinty (*Fringilla coelebs*) bizonyult, 126 pontból összesen 236 példánya került elő. A barátposzátának (*Sylvia atricapilla*) 120 pontból 176, a csilpcsalpfüzikének (*Phylloscopus collybita*) pedig 123 pontból 161 példánya lett feljegyezve. Így ezek tekinthetők a második és harmadik legelterjedtebb, egyben leggyakoribb madaraknak az Őrségben. A fehér gólya (*Ciconia ciconia*) hiánya szembetűnő, de ennek a fajnak az állományváltozását külön projekt keretében rendszeresen monitorozzuk az összes településen. Néhány faj, fajcsoport külön kiemelendő. A vadgerle (*Streptopelia turtur*) a megfigyelési pontok 33%-ában előfordult, ugyanakkor a balkáni gerle (*Streptopelia decaocto*) mindössze az 1%-ában. A felmérés során csak kis mértékben érintettünk lakott részeket, de utóbbi faj ettől eltekintve sem mondható gyakorinak az Őrségben. A kakukk különböző élőhelyekhez való igen jó alkalmazkodóképességét mi is meg tudjuk erősíteni, hiszen a pontok 58%-ában észleltük. Meglepő a közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*) teljes hiánya, legfőképpen azért mert a módszeres felméréseken kívül egy rendszeresen látható, egyáltalán nem ritka fakopáncsnak tekinthető a területen. A harkályok célirányosabb monitoringja szerepel a távolabbi terveink között, így a fajcsoporttal kapcsolatban valószínűleg lesznek kiegészítő adataink. Az összesen megfigyelt 29 fecske semmiképpen sem örvendetes, de tény, hogy a felmérés során elsősorban nem a légtérben mozgó madarakra koncentráltunk. Országos szinten is figyelemre méltó lehetne a fitiszfüzike (*Phylloscopus trochilus*) 11 pontban 16 éneklő példánya, de ennek a fajnak még igen késői vonuló példányai is akadhatnak.

A 11 pontból júniusban már csak kettőben voltak revírtartó madarak. Sisegő füzikének (*Phylloscopus sibilatrix*) júniusból már egyáltalán nem volt megfigyelése. A királykafajok mennyisége, illetve aránya viszont mindenképpen a helyi állományt prezentálhatja. A tüzesfejű királyka (*Regulus ignicapillus*) 12 pontban észlelt 12 példánya mind a két tekintetben eggyel megelőzi a sárgafejűt (*Regulus regulus*). A szürke- (*Muscicapa striata*) és a kormos légykapó (*Ficedula hypoleuca*) fej-fej melletti jelenlétét nem mertük volna előrevetíteni. Mind a két faj 1-1 egyede bukkant fel, ami a szürke esetében a vártnál döbbenetesen kevesebb, míg a kormost nézve már maga a jelenlét is kellemes meglepetés volt. Utóbbi egy éneklő hím volt, de még a vonulási szezonban, április 26-án került szem elé. A megfigyelési pontok számát, vagyis az elterjedési nagyságot nézve a cinegéknel a következő sorrend alakult ki: fenyvescinege (*Parus ater*) < barátcinege (*P. palustris*) < búbos cinege (*P. cristatus*) = kék cinege (*P. caeruleus*) < széncinege (*P. major*). A rövidkarmú fakusz (*Certhia brachydactyla*) és a vetési varjú (*Corvus frugilegus*) hiánya ettől a felméréstől függetlenül is nyilvánvaló volt számunkra.

4.3 Természetvédelmi Információs Rendszer

A TIR vagyon és ingatlan moduljának adatokkal való feltöltése korábban megtörtént, így e modulok esetében csak aktualizálást végeztünk. A védett objektum modulba tárgyévben egyedi tájértéket nem töltöttünk be, mivel az adatok ellenőrzése jelenleg is folyamatban van. A biotikai adatok jelentős részét feltöltöttük a rendszerbe, a többi adatot jelenleg hozzuk megfelelő formátumba.

4.4 Jelentési kötelezettség

Igazgatóságunk a korábbi évekhez hasonlóan az elvégzett kutatási és monitorozás feladatokról jelentést készít a FM Természetmegőrzési főosztálya számára.

Az FM Természetmegőrzési Főosztálya koordinációjában megtörtént az Igazgatóság működési területén lévő Natura 2000 területek adatbázisának (SDF adatlapjainak) felújítása megtörtént.

4.1 táblázat: Kutatás és monitorozás

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
1.	A kaszálás hatása a rétek növényvilágára	30	ÖNPI	A legnagyobb változatosságot a kétszeri kaszálás eredményezte, ám mind a diverzitás, mind a fajösszetétel tekintetében a talajvíz döntően befolyásolhatja a kezelés hatását. Hozam és takarmányérték szempontjából is a kétszeri kaszálás a legelőnyösebb, ugyanakkor több védett fajnak a késői kaszálás kedvez.
2.	A haris élőhelyhasználata	200	ÖNPI	Négy hím és két tojó hím rádiótelemetriás nyomon követésére került sor.
3.	Halátjárók működésének vizsgálata a Rábán	200	Palkó Csaba	Három duzzasztógát esetében vizsgáltuk a hallépcsők átjárhatóságát. Mindegyik esetben találtunk halakat a hallépcsőben, de a leghatékonyabbnak az ikervári bizonyult.
4.	Élőhely-térképezés	500	Király Gergely	A Vasalja környéki mintaterületen a korábbinál részletesebb felmérés történt a 2011-es ÁNÉR kategóriák szerint. Ami bizonyosan valós változást takar, az a telepített lucfenyvesek területének csökkenése 91 ha-ról 31 ha-ra, ezeket egészségügyi okokból letermelték.
5.	Védett növényfajok monitorozása	150	ÖNPI	13 védett növényfaj felmérése. Tendenciákat lásd a szöveges részben.
6.	Cönológiai monitorozás	8	ÖNPI	Az NBmR társulásmonitorozás keretében 2014-ben a bozsoki zsidó réten található kékperjés láprét (<i>Succisio-Molinetum coeruleae</i>) felmérését végeztük el. A Simpson diverzitás kerekített értéke 0,75, az effektív fajszám közelíti a 4-et. A közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozásának keretében 2014-ben az igazgatóság 5 gyepes, 1 erdei

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
				és 1 vízi élőhelytípusban végzett felmérést, további 9 helyszín felmérését a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság szerződtette ki, ezeken a munkálatokat külső kutatók végezték.
7.	Nappali lepke monitorozás	0	Radiola Bt.	A vérfű-hangyaboglárka és a nagy tűzlepke monitorozását kezdtük meg 2-2 helyszínen.
8.	Makroszkopikus vízi gerinctelen fajok	0		Jelentés még nem érkezett.
9.	Makroszkopikus vízi gerinctelen közösségek	0		Jelentés még nem érkezett.
10.	Egyenesszárnyú közösségek monitorozása	130	Kenyeres Zoltán	A felmért rét fajösszetétele a nedvességkedvelő fajok irányába tolódott el a csapadékos nyárnak köszönhetően.
11.	Vertigo fajok felmérése	0		Jelentés még nem érkezett.
12.	Halközösségek monitorozása	0		Jelentés még nem érkezett.
13.	Kétéltű-hüllő monitorozás	0	Dankovics Róbert	Jelentés még nem érkezett.
14.	Göte monitorozás	12	ŐNPI	2 faj összesen 34 egyedét fogtuk be.
15.	Pele monitorozás	10	ŐNPI	Az odúk a pelék még nem foglalták el.
16.	Ürge monitorozás	10	ŐNPI	A legeltetés átmeneti hiánya miatt jelentős állománycsökkenés tapasztalható.
17.	Denevér monitorozás	20	ŐNPI	23 épületben 1100-1200 egyed felmérése történt meg.
18.	Saját kezelésű gyepek botanikai állapotfelmérése	10	ŐNPI, SzIE	A három nagyobb régióra osztott területből 2014-ben a vendvidéki rétek felmérése június hónapban megtörtént.
19.	Kis lile és billegető cankó monitorozása a Rábán	30	ŐNPI	Jelentős állománycsökkenés mutatható ki.

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (eFt)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése
20.	Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása	50	ÖNPI	Fajonkénti eredményeket lásd a szöveges részben.
21.	Fecske-felmérés	30	ÖNPI	Mindkét felmért faj állományában csökkenés tapasztalható a 2013-as évhez képest.
22.	Pro Silva erdő lágyszárú szintjének felmérése	10	ÖNPI	A korábban kialakított lécek újulati szintjének felmérése történt meg egy erdőrészletben.
23.	Közösségi jelentőségű állatfajok felmérése Natura 2000 területeken	4000	Doronicum Kft.	Hat Natura 2000 területen hat állatcsoport faunisztikai felmérése történt meg.
24.	Natura 2000 területek élőhelytérképének frissítése	5500	Ökoforestino Kft.	Két Natura 2000 terület élőhelytérképének frissítése valósult meg.
25.	Közösségi jelentőségű madárfajok felmérése	1100	Göcsej Természetvédelmi Alapítvány, Vasuta Gábor	10 közösségi jelentőségű madárfaj felmérése történt meg négy Natura 2000 területen.
26.	Gyakori madárfajok monitorozása	50	ÖNPI	Gyakori madárfajok felmérése történt meg az MMM módszerével 20 UTM négyzetben az Órség SPA területén.
	Összesen	12050		

5. Természetvédelmi kezelési tevékenység

5.1 A) Természetvédelmi kezelési tervek

Igazgatóságunk működési területén, mindössze három védett terület rendelkezik jogszabályban kihirdetett kezelési tervvel: a Ság-hegyi TK, a Kámoni arborétum TT és a Kőszegi Tőzegmohás Láp TT. A Ság-hegyi TK kivételével a többi terület esetében a kezelési terv elfogadása és kihirdetése még nem történt meg. 2014. évben az Igazgatóság működési területén új kezelés terv nem készült.

2013-ban zajlott az Őrségi Nemzeti Park kezelési övezeteinek lehatárolása. Az Igazgatóság és a Szombathelyi Erdészeti Zrt. kompromisszumos megállapodásának megfelelően a védett terület 3%-a került a természeti övezetbe, 95%-a a természetkímélő hasznosítási övezetbe és 2%-a a szolgáltató övezetbe.

2014-ben Igazgatóságunk kezdeményezte a Rátót 072/51 hrsz-ú bányató védetté nyilvánítását az Őrségi Nemzeti Park területének bővítésével. A javaslatot a Földművelésügyi Minisztérium jóváhagyta, így várhatóan 2015-ben megkezdődnek a területi egyeztetések.

4.1 táblázat: Kezelési tervek

A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció (+,-)	Részletes természetvédelmi kezelési terv (+,-)	"C" fejezet, jogszabály melléklete (+,-)
Őrségi Nemzeti Park	43933	+	+	+
Sághegyi TK	238	+	+	+
Csörnök-menti TK (tervezett)	6147	+	+	+
Kőszegi TK	4351	-	-	-
Kámoni arborétum TT	25	+	+	+
Jeli arborétum TT	75	+	+	+
Szelestei arborétum TT	14	+	+	+
Sárvári arborétum TT	9	+	+	+
Kőszegi Tőzegmohás Láp TT	4	+	+	+
Körmendi Várkert TT	37	+	+	+
Nemesmedvesi Történelmi Emlékhely TT	59	+	+	+

5.1 B) Natura 2000 fenntartási tervek

2014. év végére hat terület, a Pinka, a Rába és Csörnök völgy, a Gércei tufagyűrű és láprét, a Kenyeri reptér, a Kemenessömjéni cserjés legelő és az Ostffyasszonyfa-csőngei legelő esetében készültek el a Natura 2000 terület fenntartási tervek. A terveket az FM Szakmai Bizottsága elfogadta, azokat az Igazgatóság honlapján közzétette.

5.2 Élőhely-fenntartás, kezelés

5.2.1 Jelentősebb ökológiai állapotváltozások

Gyepék és szántók

Az Őrségi nemzeti Park területén a gyepék és a szántók esetében két egymással ellentétes folyamat játszódik le. Egyrészt továbbra is jellemző az apró rét és szántó parcellák felhagyása és erdősülése, de emellett más területeken egyre jellemzőbbé válik az intenzitás növekedése is. A gyepék esetében ezt az állattartás lassú, de mégis érzékelhető fellendülése okozza, aminek következtében a meglévő rétek kezelése egyre intenzívebbé válik. A Szentgyörgyvölgyi-patak völgyében például újra jellemzővé vált az évi kétszeri kaszálás. A szántók esetében egyre több a nagytáblás monokultúra, ami nagyban eltér a hagyományos Őrségi gazdálkodástól. Megjelent az igény egyik oldalról az öntözésre, másikról pedig a meliorációra. Pozitív folyamat ugyanakkor a gyepék esetében, hogy Igazgatóságunk folyamatosan hajt végre élőhelyrekonstrukciókat, aminek keretében gyomosodott és cserjésedett réteket állít helyre és tesz újra művelhetővé. Ezzel párhuzamosan több magángazdálkodó is elkezdte a korábban felhagyott területeinek helyreállítását és ezeket újra hasznosítani kezdte.

Erdők

Az erdők esetében több jelentős változás is bekövetkezett az utóbbi időszakban. A szántók és gyepék beerdősülésével az erdők aránya folyamatosan növekszik, jelenleg az Őrségi Nemzeti Park 72%-át erdők borítják (beleszámítva a cserjéseket is). A gazdálkodás módszereinek megváltozásával a lombos fafajok aránya folyamatosan növekszik, az erdeifenyő pedig rohamosan szorul vissza. A kispáraszti szálalás eltűnésével veszélybe kerültek a számos védett növényfaj (pl. körtikék, korpafüvek) élőhelyét jelentő mészkérülő erdeifenyvesek. Pozitív folyamatok indultak el az erdők elegyességének és szerkezeti változatosságának növelése terén. A 2012-ben lezajlott alsó-őrségi körzeti erdőtervezés során mintegy 1000 ha került a folyamatos erdőborítást szolgáló üzemmódok közül valamelyikbe.

Vizes élőhelyek

A vizes élőhelyek állapotának változására leginkább a klímaváltozás miatti kiszáradás a jellemző. Számos vendvidéki kis patak, amely korábban gazdag halfaunának adott otthont, mostanra időszakossá vált és a nyár nagy részén a medre teljesen szárazra kerül. A lápokot ugyanez a folyamat veszélyezteti. Élőhelyrekonstrukciós munkái során Igazgatóságunk igyekszik ezeknek az értékes élőhelyeknek a vízellátását megoldani. Több láp esetében készültek vízvisszatartó műtárgyak, amely várhatóan mérsékli majd a szárazodás káros hatásait. A kis vízfolyásokkal és a Rábával kapcsolatos másik jelentős folyamat a szennyezések általi terhelés növekedése. A Rába mentén ennek legfőbb oka az intenzív mezőgazdasági művelés, ami a vegyszerek bemosódásának mértékét növeli meg. A kisvízfolyások esetében ez a probléma kevésbé áll fenn, ehelyett a kis vízhozammal párosuló növekvő szennyvízbevezetés okoz gondot.

5.2.2 Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése

Az Őrségi Nemzeti Park gyepterületei

2014-ben 237 hektár gyepen legeltettünk, ennek egy része egykori parlag szántó volt. E parlag szántókat folyamatos legeltetéssel, vagy fűkeverék telepítésével vontuk újra művelésbe. Továbbá legeltettünk 105 ha vegyes művelésű területeket, amelynek első növedéket kaszáltuk, második növedéket legeltettük. 287 ha gyepterületet kaszálással kezeltünk, ezek közt szerepelnek nemzeti parkunk legértékesebb gyepterületei. Összesen 122 ha gyepetadtunk hasznóbérbe, amelyeket a bérlők kaszálással és legeltetéssel hasznosítottak. A fennmaradó gyepterületek egy része korábban becserjésedett és helyreállításra vár, más részük nem igényel kezelést, mert magassásos növényzet található rajta.

A Kőszegi Tájvédelmi Körzet gyepterületei

A Kőszegi Tájvédelmi Körzet mocsárrétjeinek területéből 52 hektárt használati megállapodás keretében a Kőszegi Evangélikus Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Informatikai Szakközépiskola kezelt. A vagyionkezelésünkben lévő területeken idén 4 ha gyepet hasznóbérbe adással hasznosítottunk. Saját magunk kezeltük a cáki pincék fölötti rétet 4 ha-on, illetve az alsó-réti zergeboglárrost 0,4 ha-on. A fennmaradó gyepterületek egy része korábban becserjésedett és helyreállításra vár, más részük nem igényel kezelést, mert magassásos növényzet található rajta.

A Sághegyi Tájvédelmi Körzet gyepterületei

A Sághegyen 4 ha gyepet kézi kaszálással kezeltünk a becserjésedés megakadályozásának érdekében.

Natura 2000 területek gyepterületei

A védett területeken kívüli Natura 2000 területeken 113 ha gyepet kaszáltunk, 12-öt legeltettünk és további 4 ha-t hasznóbérbe adtuk. A fennmaradó gyepterületek egy része korábban becserjésedett és helyreállításra vár, más részük nem igényel kezelést, mert magassásos növényzet található rajta.

Az Őrségi Nemzeti Park szántói

Szántóföldi művelést 370 ha-on végeztünk, elsősorban szántóföldi szalastakarmány előállítás érdekében, de jelentős gabona területeink is voltak, melyek mind a gabona, mind az alomszalma igény kielégítése érdekében. A 2012-ben induló földvásárlások eredményeként, 2014 őszén mintegy 115 ha-al növekedett a művelt szántóterületek nagysága.

Az Őrségi Nemzeti Park erdői

Az Igazgatóság működési területén 2087 hektár védett, fokozottan védett vagy Natura 2000 oltalom alatt álló erdőterülettel rendelkezik, ebből bejelentkezett erdőgazdálkodóként 657 ha állami erdőterületet kezel, ebből a nemzeti park területére 439 ha jut.

2014. évben 5,52 ha-on erdősítés, fiatalosainkban 0,8 hektáron pótlás ültetését végeztük el. Ápolásokat 11 hektár területen folytattunk, közmunkaprogramban. Egy erdőrészlet hálós kerítését készítettük el 5,52 ha-on 1150 fm hosszal. Az Apátistvánfalva 22 B erdőrészlet faállományát viharkár ledöntötte, itt egészségügyi termelést végeztünk 2,06 ha területen. Összességében 9,2 hektár érintett területen 528 m³ faanyagot termeltünk ki nevelővágás, egészségügyi termelés és szálalóvágás során.

Jelentős feladat volt részvételünk a körzeti erdőtervezésekben és adatszolgáltatásunk a körzeti erdőtervek Natura 2000 előzetes hatásbecsléseihez. A tárgyalásokon Igazgatóságunk képviselte magát és érvényesítette a természetvédelmi érdekeit.

5.2 táblázat: Élőhely fenntartás

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja – fő beavatkozások/kezelések
1.	Őrségi NP	689	gyep	Védett növények és nappali lepkék élőhelyének fenntartása érdekében végzett kaszálás és legeltetés.
2.	Kőszegi TK	60	gyep	Kaszálás és legeltetés védett fajok élőhelyének fenntartása érdekében.
3.	Sághegyi TK	4	gyep	Kézi kaszálás.
4.	Natura 2000 területek	129	gyep	Védett növények és nappali lepkék élőhelyének fenntartása érdekében végzett kaszálás.
5.	Őrségi NP	29	erdő	Folyamatos erdőborítás elérése és az erdők természetességének növelése érdekében végzett gazdálkodás.
6.	Őrségi NP	370	szántó	Szántóföldi madár és apróvad élőhelyek fejlesztése, fenntartása extenzív gazdálkodással.

5.3 Élőhely-rehabilitáció

Gyeppek rehabilitációja

A KEOP pályázatból végrehajtott nagyléptékű élőhelyrehabilitációt követően Igazgatóságunk Természetvédelmi Őrszolgálatra folyamatosan alakít vissza kisebb területű becserjésedett réteket, illetve bővíti azokat a gyepket, amelyek szegélye becserjésedett.

A fehér akác visszaszorítása a KEOP program keretén belül

A program keretében saját vagyongazdálkodású erdőnkben 1,7 ha-on távolítottuk el az idegenhonos fehér akácot. A területek idejének ápolása során a megjelenő sarjak eltávolítása megtörtént, a munkálatok elengedhetetlenek az akác visszaszorítása érdekében és az elkövetkezendő években is folytatódni fognak.

Kételtű szaporodóhelyek létesítése

A Szombathelyi Erdészeti Zrt.-vel közös pályázatban, a Magyar Állam tulajdonában lévő erdőnkben 64 db tókát alakítottunk ki, amelyekbe bekötésre kerültek az ide vezető, az üzemi utak mentén lévő árkok, amelyek révén jelentősebb vízmennyiség raktározódhat az erdőrészekben, így növeltük a kételtűek szaporodóhelyeit. Az erdei utakat keresztező patakok átvezetését szolgáló átereszek feliszapolódása, összeomlása következtében a közlekedés lehetetlenné vált, szennyezte a patakokat, gátolta átjárhatóságukat. Ezek a kritikus pontokon átereszek, ill. egy gázló kialakításának segítségével mind a patak átjárhatósága, mind az utak használhatósága megoldásra került.

Az erdei élőhelyek rekonstrukciója a KEOP program keretén belül

A program keretében megvásárlásra került egy 7,2 hektár területű tőzegmohás erdőfenyves, melyben a tőzegmohával legsűrűbben borított 1 ha terület a vaddisznó túrás kivédése érdekében bekerítésre került. 18 db sekély vízállás, 3 db ezer m²-es minerális talajfelszínű terület került kialakításra 6 erdőrészekben, valamint 3 db többlet talajvizet elszállító árok eltömését szolgáló földdugó készült el az erdei élőhelyek rehabilitációja során.

5.3 táblázat: Élőhely rehabilitáció

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések
1.	Gyeppek rehabilitációja	10	kaszálórétek és legelők	Védett fajok élőhelyének helyreállítása cserjeirtással, szárazúzással és kaszálással.
2.	A fehér akác visszaszorítása a KEOP program keretén belül	1,7	erdők	Fehér akác eltávolítása az erdőkből.
3.	Meglévő erdei feltáró utak káros hatását csökkentő berendezések, infrastruktúrák létrehozása	64 db	tókák	Erdei tókák létrehozása, kételtű szaporodóhelyek növelése, patakok átjárhatóságának biztosítása.
4.	Az erdei élőhelyek rekonstrukciója a KEOP program keretén belül	31,5	erdők	Védett fajok élőhelyének helyreállítása új erdei élőhelyek kialakításával.

5.4 Fajmegőrzési tevékenységek

5.4.1 Jelentősebb ökológiai állapotváltozások

A védett réti fajokat elsősorban az élőhelyük kezeletlensége veszélyezteti. Ennek következtében sok területen jellemző a gyepek gyomosodása, cserjésedése, végső soron pedig beerdősödése. Ezzel a fajok élőhelye fokozatosan szűkül. Vannak olyan fajok is, mint pl. a haris, amit éppen az egyes területekre jellemző kezelési intenzitásnövekedés veszélyeztet. A haris őrési populációjára 60-ról 16-ra csökkent le az utóbbi években és mostanra teljesen eltűnt azokról a területekről, ahol a réteket újra kezelésbe vették. Stabil territóriumok már szinte csak a parlagterületeken vannak, ahol a kaszálás nem veszélyezteti a fajt.

5.4.2 Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése

Széleslevelű harangvirág (*Campanula latifolia*)

KEOP pályázat keretében élőhelyének védelmét napkollektorral működtetett villanypásztorral biztosítottuk, a rendszert 2014-folyamán üzemeltük be. Feltehetően a csapadékos évnek köszönhetően 49 tő került elő, mely mind virágot is hozott.

Adriai sallangvirág (*Himantoglossum adriaticum*)

A faj állományainak többsége magánkertekben van, ahol a tulajdonosokkal való egyeztetés útján valósul meg a védelem. Az igazgatóság kaszálást elvirágzás után csak a Thaler-kertben végzett, a tulajdonos kérésére.

Csillagos nárcisz (*Narcissus poeticus ssp. radiiflorus*)

A csillagos nárcisz métneki élőhelyén 2014-ben is végeztünk területkezelést. A korábban megtisztított területeken gépi kaszálás és a széna bálázása történt, illetve, ahol az erőteljes aranyvessző térhódítás és a cserjésedés miatt ez nem volt lehetséges, kézi kaszálással és lefordással kezeltük a gyepet. A kaszáláskor bűvósávokat a kornistárnics foltjainak figyelembe vételével jelöltük ki, majd magérlelést követően kézi kaszálással ezeket is levágtuk.

Sárga sásliliom (*Hemerocallis lilio-asphodelus*)

A faj egyik legerősebb, veleméri állományának fenntartása, és növelése érdekében az élőhely szegélyében cserjeirtás történt, területet rendszeres, késő nyári kaszálással tartjuk fenn.

Leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)

A Sitke és Gérce községek határában húzódó Hercseg-hegyen a leánykökörcsin a kipusztulás közvetlen közelébe került. A területtulajdonossal való egyeztetést követően az állomány körül záródó kökényes cserjést eltávolítottuk, a felverődő sarjakat az év folyamán több alkalommal visszavágtuk. A következő években az alkalmas területek növelése és a faj betelepítéssel és megszórással való szaporítása a cél.

Kereklevelű harmatfű (*Drosera rotundifolia*)

A Magyarországon csupán néhány lapterületen fennmaradt rovaremészítő növény őrési állományainak fenntartása érdekében, a 2011-es évben elkészült a fajvédelmi stratégiája. E terv megvalósítása keretében elvégeztük a kereklevelű harmatfű egykori, szakonyfalusi élőhelyé-

nek kitisztítását, és megkíséreltük a faj magról való visszatelepítését. A visszatelepített állomány a szivárgó vizű rétegforrás közelében növekedést mutat, a közel 90 egyedből álló állomány fele termést is érlelt. 2012 őszén a szócei állomány terjedésének elősegítése érdekében egy alkalmasnak ítélt forráskifolyásnál magszórás történt. Feltehetően a forrásnál kifolyó víz sodrása, és a magas növényzet nem kedvezett a faj megmaradásának a magszórás helyén.

A tapasztalatok nyomán megfogalmazódott az igény, hogy további rétegforrások kitisztításával növeljük az új populáció fennmaradási esélyeit, valamint újabb információkhoz jussunk a visszatelepítési lehetőségeket illetően. E célból 2014 őszén, a korábban kezelés alá vont forrás közelében, két egymástól 20 m-re eső helyszínen végeztünk vetést, szintén a Fekete-tóról származó magokból. A magok elsodródásának megakadályozása érdekében igyekeztünk sík felszíneket kialakítani. Ahol a pangóvízes állapot elkerülése érdekében indokoltnak láttuk, a növényi részekkel kevert talajból 6-7 cm magasságú, kb. 30-40 cm átmérőjű, kör vagy ellipszis alakú, lapos felszínű halmokat készítettünk. Az így előkészített 20 helyszín közül 10 darabon a nyílt felszínre vetettünk, a másik 10 helyen pedig a Fekete-tóról származó tőzegmoha telepítését követően végeztük el a vetést. Minden kialakított felszínen 3 db, 10x10 cm-es négyzet területére vetettük a magokat. A négyzetek helyét számozott pálcákkal jelöltük meg. A halmok alkalmazásától azt várjuk, hogy megóvják a magokat az elsodródástól és a tartósan pangóvízes állapot negatív hatásától.

A szócei lápréten a korábbi kezelésekre nyomán örvendetesen felszaporodott harmatfű állomány az utóbbi években folyamatos csökkenést mutatott, mely feltételezésünk szerint a konkurens növényzet túlzott felnövekedésével hozható elsősorban összefüggésbe. A fény és a csírázáshoz szükséges szabad felszín hiánya mindenképpen kedvezőtlen az állomány fennmaradása szempontjából. Ezt felismerve 2014 őszén a fentiekben leírtakhoz hasonlóan, 10 db halmot készítettünk, melyek nyílt felszínre vetettük a magokat. A halmok közötti területeken a talajfelszín gereblyével szaggattuk meg, melynek célja a magbankban levő magok csírázásának elősegítése volt. A meglévő állomány foltjait karókkal jelöltük meg, azok területén bolygatás nem történt.

A kereklevelű harmatfű helyzetének stabilizálása érdekében fontos, hogy segítsük a faj új, alkalmas élőhelyeken való megtelepedését. Ennek érdekében a farkasfai Sásos-tó tőzegmohás ingólápján végeztünk számozott pálcákkal jelölt magvetést 10x10 cm-es négyzetekben.

Békamentés a Hársas-tó mentén

A Máriaújfalu melletti Hársas-tó legveszélyeztetettebb közútszakasza mentén 2012-óta működik a beton elemekből készült békaterelő és az út alatti átjutást biztosító átjárók. A kétéltűek mentésére itt már nem volt szükség, a vonulás rendben lezajlott, a kétéltűek sikeresen használták a terelőrendszert. A terelőrendszer karbantartását rendszeresen elvégezzük, mert a belecsúszott földtömeg megghiúsítaná a működését. A nemzeti park más útszakaszai mentén nem volt olyan jelentős vonulás 2013-ban, ahol mentésre lett volna szükség.

Haris (*Crex crex*) és hamvas rétihéja (*Circus pygargus*)

Az Igazgatóság munkatársai által felmért haris és hamvas rétihéja élőhelyeken minden esetben felvettük a kapcsolatot a gazdálkodókkal. A védett területeken kívüli Natura 2000 területek esetében a Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség határozatban korlátozta a kaszálást, így a fészek körüli legalább 1-2 ha-os foltot fennhagyták a gazdák. A nemzeti parki területeken Igazgatóságunk egy un. élőhelyvédelmi területhasználati megállapodást kötött az érintet gazdákkal, melynek értelmében a madarak számára visszahagytak egy 1-2 ha-os területet.

Ragadozómadárvédelem

Az Igazgatóság működési területén fészkelő védett és fokozottan védett ragadozó madárfajok állományainak védelme, monitorozása a tárgyévben is folytatódott. Rétisas (*Haliaeetus albicilla*) állományunk 5 párból áll, amelyek közül egyik két fiókat repített ki, két további pár esetében nincs információnk a kirepített fiókák számáról, de azt feltételezzük, hogy a költés sikeres volt. Két pár fészke megsemmisült a fészket tartó ág leszakadása vagy a fa kidőlése miatt. Uhuból (*Bubo bubo*) 2 pár fészkel a működési területünkön, egyik pár egy, a másik két fiókat repített.

Két további fajjal is e tevékenység keretein belül foglalkozunk - életmódbeli sajátosságaik miatt:

Fekete gólya (*Ciconia nigra*) állományunk 3 ismert párra csökkent, de ezek mind sikeresen költöttek 2014-ben. Mindhárom sikeres volt, amelyek 3-3-4 fiókat reptettek. A holló (*Corvus corax*) állománya stabil/növekvő. Állományfelmérés ugyan nem történt, de az őszi-téli időszakban, főleg a vadászatok után kint hagyott zsigereken, belsőségeken akár 100 példány is összegyűlhet.

Az Igazgatóság kőszegi Madárvédelmi Mintatelepére 2014-ben 52 madárfaj 276 sérült példány került be. Ebből 31 példány fokozottan védett faj egyede. 122 példányt sikerült szabadon engedni. Ez évben 4 vörös vércse fióka kelt a telepen. Legnagyobb egyedszámban beérkezett fajok a következők voltak: molnárfecske, vörös vércse, egerészölyv, fehér gólya. A telepre került sérült madarak száma a tavalyi évhez képest jelentősen emelkedett. A sérülések okai tekintetében az áramütés az elsődleges. Emellett jelentős volt a fészkekből kiesett és az autók mentén sérülten talált madarak száma is. Idén a Madárvédelmi Mintatelep megújult, madarainkat korszerűbb röpdékben helyeztük el.

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

Vas megyében összesen 234 fészket regisztráltunk, melyből 185 volt lakott. Sikeres költést 128 pár esetében észleltünk. Több, korábban elhagyott fészkebe költöttek ismét a madarak, sőt új fészkek is épültek. A veszélyeztetett fészkek áthelyezését, tartóra emelését folyamatosan végezzük az MME keretében működő Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel és az áramszolgáltató EON-nal együttműködve. Ehhez saját forrásból, illetve az EON készleteiből biztosítjuk a fészektartó kosarakat. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság az elektromos hálózat tartóoszlopain fészkelő állomány védelme érdekében együttműködési megállapodást kötött az EON-nal, így az elektromos hálózaton végzendő munkákat előzetesen egyeztetett tervek alapján végeztük.

Működési területünkön 2014-ben 15 db villanyoszlopon lévő fészeknél, 1 különálló oszlopon lévő fészeknél végeztünk tartóra emelést, illetve tartó megerősítést. Ezekon kívül 1 kéményen lévő hatalmas és megdőlt fészket és tartóját cseréltük le, mert veszélyeztette az emberek és az épület épségét. 1 esetben vihar miatt sérült „pelenkát” állítottunk helyre.

Kis légykapó (*Ficedula parva*)

A Kőszegi Tájvédelmi Körzetben teljes állományfelmérés nem történt 2014-ben. A részleges felmérés alapján Bózsok és Velem községek fokozottan védett völgyeinek kis légykapó állománya pillanatnyilag stabil.

Madárodútelepek

A korábbi négy Őrségi énekesmadár odútelep közül 3-nál az odúk tisztítása, a hiányzó odúk pótlása és ellenőrzése 2014-ben is megtörtént. A Rába szigetén lévő odútelep szinte teljesen

eltűnt, s a megközelítése is lehetetlen volt.

A kis légykapó számára létesített odútelepek mind az Őrségben, mind a Kőszegi Tájvédelmi Körzetben lakatlanok maradtak.

A Chernel-kerti odútelep munkálatai a korábbi évekhez hasonlóan a kora tavaszi takarításokkal, valamint a sérült odúk karbantartásával, illetve cseréjével kezdődtek. A madárröpdék felújítási munkálatai miatt egyes odúk leszerelésre kerültek, így költési időszak összesen 53 odúval indult. Bár kapacitás hiányában a költés ellenőrzése és a kirepült fiókák összegzése elmaradt, biztosan tudjuk, hogy széncinege (*Parus major*), kékcinege (*Parus caeruleus*), serregély (*Sturnus vulgaris*), és csuszka (*Sitta europea*) költőpárok is sikeresen használták kihelyezett odúinkat. A jövő év célkitűzése a költés folyamatos nyomon követése lesz.

5.4 táblázat: Fajmegőrzés

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajmegőrzési terv (+,-)*	Védettség fok**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
1.	Széleslevelű harangvirág (<i>Campanula latifolia</i>)	-	FV	Kerítéssel való védelem, az árnyékoló lombkorona megnyitása.
2.	Adriai sallangvirág (<i>Himantoglossum adriaticum</i>)	-	FV	Állományok feltérképezése, nyomon követése, kaszálás egyeztetése a terület-tulajdonosokkal, kaszálás a Thalerkertben.
3.	Csillagos nárcisz (<i>Narcissus poeticus ssp. radiiflorus</i>)	-	V	Élőhely fenntartása kaszálás, cserjeirtás.
4.	Leánykökörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>)	-	V	Cserjeirtás élőhely-fejlesztési céllal, kaszálás.
5.	Sárga sásliliom (<i>Hemerocallis lilio-asphodelus</i>)	-	FV	Cserjeirtás élőhely-fejlesztési céllal, kaszálás.
6.	Kereklevelű harmatfű (<i>Drosera rotundifolia</i>)	+	V	Élőhely kézi kaszálása. Több új élőhely kialakítása, magszórás.
7.	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	+	FV, Natura 2000	Veszélyeztetett fészkek áttelepítése, magasítóra emelése.
8.	Régi gyümölcsfajták védelme	-	-	Génmegőrző gyümölcsöskert fenntartása.
9.	Békamentés a Hársas-tó mentén	-	V	Békaterelő rendszer kiépítése, karban tartása.
10.	Haris (<i>Crex crex</i>) és hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>)	-	FV, Natura 2000	Költőhely kaszátlanul hagyatása.
11.	Ragadozómadárvédelem	-	V, FV, Natura 2000	Nyomon követés és madármenhely fenntartása.

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajmegőrzési terv (+,-)*	Védettség fokoka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
12.	Kis légykapó (<i>Ficedula parva</i>)	-	V	Odútelep működtetése.
13.	Madárodútelepek	-	V	Karbantartás.

* Van (+); Nincs (-); Fajvédelmi/kezelési terv kidolgozása a cél (x)

** Védett(V)/fokozottan védett(FV); Natura 2000, illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik (Berni, Bonni, CITES)

5.5 Saját állatállomány

5.5.1 Génmegőrző tevékenység állatok esetében

Az Igazgatóság a kezelésében lévő gyepterületeket elsősorban saját állatállománnyal hasznosítja, legeltetéssel, illetve az állatok részére történő szénakészítéssel.

Az Igazgatóság a magyar tarka szarvasmarhákat és a muraközi lovakat elsősorban génmegőrzési és területkezelési céllal, míg a juh, szamár egyedeket bemutatási céllal tartja. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságé hazánk egyetlen muraközi ménese.

Magyartarka szarvasmarha:

Igazgatóságunk 2003-óta tart és tenyészt magyar tarka marhát, amely veszélyeztetett, tradicionális magyar fajta. Mivel mi a húshasznosítású típust tartjuk, így nukleusz besorolás alá nem tartozik. Allományunk fajtafenntartó besorolásba tartozik. A februártól szeptemberig tartó ellési időszakban 148 ellésünk volt. A választott borjakat ivaruktól függetlenül saját tenyészteünkben tartottuk. Az üszökből tenyészüszőt nevelünk állománynövelési céllal, míg a bikákat hízóba állítottuk, a minőségi magyar hízóállat előállítás érdekében.

Mesterséges termékenyítést és természetes fedeztetést is alkalmaztunk. Mesterséges termékenyítés keretében az ivadékvizsgálati bikák szaporítóanyagát használtuk, továbbá a bikanevelő tehenekre kijelölt szaporítóanyagot. Természetes fedeztetésben négy tenyészbikát használtunk (21230 Nyögéri GYENES Totem, 25656 Nyögéri LÁPAFŐ Steinadler, 24289 Derecskei KRISZTOFER Heraldik, 24679 Derecskei KARAKTER Emperor).

2014. esztendőben kiemelkedő eredményt értünk el a 205 napos választási súlyok esetében, bikánál 275,50 kg, üszőnél 265,23 kg, állományszinten: 271,03 kg volt.

Muraközi ló:

A muraközi ménesünk létszámát 2014-ban nem növeltük tovább. Az újonnan beállított tenyészkancaik javító hatással vannak állományunk minőségére. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság 2014-ban is részt vett a nemzetközi muraközi munkában a muraközi típus regenerálása érdekében. A teljes szaporulat 2014-ban 13 csikó volt (7 mén-, 6 kancacsikó). 16 kancát fedeztettünk, a három tenyészmenünkre arányosan leosztva (4294 Bocföldre-10 Dollár, 5392 Lorambo, 5393 Versace).

5.5.2 Génmegőrző tevékenység növények esetében

A Csörgőalma Gyümölcsöskertbe az Őrségi és a vendvidéki helyi honos gyümölcsfajtákból összegyűjtött gyümölcsfaoltványok fenntartása során tavasszal metszést végeztünk, nyáron kétszer kaszáltunk. A „Magas fák gyöngyei” c. projektünk keretében befejeztük a még meglévő gyümölcsösök és fajtáik, valamint a gyümölcsösök élővilága, mint a madárvilága és napali lepkéi, felmérését. A kutatási terület az Őrségi Nemzeti Park területe volt, 44000 ha kiterjedésben. Ezen belül településenként a jelentősebb gyümölcsösök kerültek felmérésre, amely hagyományos, extenzív gyümölcsfákból áll. A terület átfogó bejárása, a gyümölcsfajták megállapítása után fajtánként 2-2 db jó egészségi állapotú, nem veszélyeztetett, jól megközelíthető törzsfá került kiválasztásra, dokumentálásra. A 20 legritkább gyümölcsfajtából oltványok készültek, melyeket a nemzeti park keserűszeri bemutatóházánál ültettünk ki, ezzel újabb génmegőrző gyümölcsöskertet létrehozva. A fajták megismerését táblák segítik. Az elkészült adatbázisból a jövőben bármikor kiválaszthatók régi fajták, a törzsfákról gyűjthetők oltóvesszők, készíthetők oltványok, ezzel a fajta megőrzése biztosítottá válik. A kutatás eredményeiről, a látogatható gyümölcsöskertekről, a legritkább 20 Őrségi gyümölcsfajtaról kiadvány készült.

5.5 táblázat: Saját állatállomány

Faj	Korcsoport	Egyedszám	Változás 2014-ben
Szarvasmarha /magyartarka/	Tehén	194	2
	Tenyészbika	2	0
	Vemhes üsző	15	-4
	Növendék üsző	1	-16
	Választott üsző	45	45
	Hízóbika	50	50
	Szopós borjú	31	-24
	Összesen:	338	53
Ló /muraközi/	Kanca	20	-1
	Szopós csikó	4	4
	Választási csikó-mén	4	4
	Választási csikó-kanca	5	2
	Növendék mén	9	1
	Növendék kanca	9	1
	Tenyészmén	2	-1
	Egyéb kanca	0	0
	Herélt	0	0
	Összesen	53	0
Juh /cigája/	Anyajuh	2	0
	Szopós bárány	0	0
	Jerke toklyó	6	5
	Növendék kos	3	1
	Ürü	0	0
	Összesen	11	5
Szamár/magyar par- lagi/	Kanca	0	0
	Mén	1	0
	Növendék csikó	1	0
	Szopós csikó	0	0
	Összesen	2	0

5.6 Erdőterületek, erdőgazdálkodás

5.6.1 Nem saját kezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek

Működési területünkön, Vas megyében az erdőtervezett terület összesen 98.641 ha, amelynek túlnyomó részét vágásos üzemmódban, elsősorban gazdasági szempontok alapján kezelnek. Az állami tulajdonú, védett és közjóléti rendeltetésű, 1-3 természetességű erdőkből jelenleg 25% van folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódban.

Üzemmódok megoszlása védett területeken Vas megyében:

üzemmód	terület (ha)	arány (%)
faanyagtermelést nem szolgáló	661	2,2
szálaló	437	1,4
átalakító	2176	7,1
vágásos	27361	89,3
összes	98 641	100

Vágásos üzemmód fahasználati előírásainak megoszlása védett területen Vas megyében:

használat módja	ha	%
előhasználatok (tisztítás, gyérítés)	14280	69,4
készletgondozó	2506	12,2
egészségügyi	1200	5,8
tarvágás	274	1,3
szálalóvágás	1301	6,3
felújítóvágás	1006	4,9
Összesen	20567	100,0

A védett és fokozottan védett erdőterületek az Őrségi Nemzeti Parkban, a Kőszegi és Sághegyi Tájvédelmi Körzetekben és a Természetvédelmi Területeken található, valamint jelentős a Natura 2000 területen levő erdők mennyisége. Jellemző állománytípusaik a gertyános-tölgyesek, bükkösök, cseres-tölgyesek, erdei fenyvesek, kisebb területeken fűz-nyár-éger ártéri és ligeterdők, akácosok.

Erdők megoszlása a védelem típusa szerint:

védelem típusa	nagysága (ha)	arány (%)
országos jelentőségű védett és fok. véd.	15 302	15,5
ex lege	33	0,03
Natura 2000	39 656	40,2

Az erdőterület 15,5 %-a védelmi elsődleges rendeltetéssel bír, mely zöme az Őrségi Nemzeti Park területén található védett erdő. Jelentős, az erdőterület több mint 1/3-át érinti a Natura 2000 kijelölés. A további rendeltetéseket is vizsgálva 1 % fölötti arányban talajvédelmi erdők (jellemzően vízmosásos részek), víz-, part- és településvédelmi erdők is megtalálhatók. A gazdasági elsődleges rendeltetésű erdők teljes egészében a faanyagtermelést szolgálják.

Általános elvárás a védett erdőterületeken, hogy az erdőgazdálkodási módszerek közül a törvény által szabályozott mértékben a folyamatos erdőborítást biztosító megoldásokat kell al-

kalmazni, ezért tarvágás kultúr- és ültetvényerdőkön kívül csak kivételesen alkalmazható. Elsődlegesen az erdők biológiai és genetikai sokféleségének megőrzése, lehetőség szerinti gazdagítása a cél a megfelelő erdőművelési eljárások alkalmazásával, ehhez az erdészeti beavatkozások során a természetes erdődinamikai folyamatokat kell segítségül hívni. A természetvédelmi szempontok minél teljesebb érvényesülése érdekében Igazgatóságunk egy útmutatót adott ki az erdőgazdálkodók részére, amely bemutatja az erdők legjelentősebb természeti értékeit és az érdeklükben szükséges kezeléseket.

A Natura 2000 területekre vonatkozóan a fő kezelési elvárás a jelölő élőhelyek és fajok figyelembevételével/megőrzésével, a vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, valamint a területen előforduló egyéb védett természeti értékek figyelembe vételével történő erdőkezelés végzése.

Az igazgatóság működési területén levő nem védett erdőterületek jelentős részére jellemzőek a monokultúrák, melyek döntően erdei fenyő, akác és nemesnyár fafajokból állnak. Ezekben a területeken csak a védett értékek élőhelyének megóvása érdekében van lehetőségünk természetvédelmi célból a gazdálkodásra hatást gyakorolni.

5.6.2 Saját vagyongazdálkodásban lévő erdőterületek kezelése

Az Igazgatóság működési területén 2087 hektár védett, fokozottan védett vagy Natura 2000 oltalom alatt álló erdőterülettel rendelkezik, ebből bejelentkezett erdőgazdálkodóként 657 ha állami erdőterületet kezel. A teljes erdőterület 67%-a vágásos, 31%-a faanyagtermelést nem szolgáló, 2%-a pedig szálaló üzemmódban van. Az erdők legnagyobb része lombelegyes erdőfenyves, de vannak akácosok és égeresek is.

Fafajok megoszlása az Igazgatóság gazdálkodásában lévő erdőkben:

Fafaj	Arány (%)
KST	8,3
KTT	4,1
ET	0,7
CS	0,1
B	4,6
GY	15,9
A	5,1
J	1
K	1,1
EKL	0,6
NNY	0,2
HNY	10,3
FU	2,5
É	12,1
H	0,9
ELL	10,5
EF	19,8
LF	1,2
VF	0,8

Igazgatóságunk a vagyonkezelésében levő erdőterületein általános alapelvként a fenntartható használat követelményeinek megfelelően, az erdei haszonvételek gyakorlása során olyan módszereket alkalmaz, amelyek biztosítják, hogy az erdő megőrizze biológiai sokféleségét, természetességét vagy természetszerűségét, termőképességét, felújuló képességét, életképességét.

Erdőgazdálkodásunk szervezésében jelentős problémát okoz, hogy az erdőterületek birtokszerkezet szerint elaprózottak. Az erdők nagy részét a határsávban található erdők (475 ha) teszik ki, ami egy 20-50 m széles, hosszú, rendkívül nehezen kezelhető területet jelent. Súlyozottan a nemzeti park területén található az erdeink kétharmada. A tömbben lévő erdőterületek Apátistvánfalva, Nádasd, Körmend, Katafa község határban találhatók.

Igazgatóságunk már a nemzeti park megalakulását követően elindította a vagyonkezelésében levő Csörötnek 43-as tagban a PRO SILVA HUNGARIA egyesület erdőkezelési alapelvei szerinti erdőgazdálkodást 3 erdőrészletben. A kísérlet célja tisztázni, hogy hosszú távon az eddig évszázadok óta vágásos üzemmódban kezelt többé-kevésbé egykorú erdőállományok az eddig felismert természeti törvények és felhalmozódott erdőgazdálkodási tapasztalatok birtokában átvezethetők-e, s ha igen, milyen módon a folyamatos erdőborítást biztosító, természeteshez hasonló erdőállapotba. A Csörötnek 43D erdőrészletben 2014-ben az első bontást (2004) követő újabb lék és a meglévő lékek bővítésének termelése történt meg.

2014. évben 5,52 ha-on erdősisítés, fiatalosainkban 0,8 hektáron pótlás ültetését végeztük el. Ápolásokat 11 hektár területen folytattunk, közmunkaprogramban. 1 erdőrészlet hálós kerítését készítettük el 5,52 ha-on 1150 fm hosszal. Az Apátistvánfalva 22 B erdőrészlet faállományát viharkár kidöntötte, itt egészségügyi termelést végeztünk 2,06 ha területen. Összességében 9,2 hektár érintett területen 528 m³ faanyagot termeltünk ki nevelővágás, egészségügyi termelés és száralóvágás során.

Feladatainkat 1 fő jogosult erdészeti szakszemélyzet, 1 fő erdészeti felügyelő és 1 fő erdész útján látjuk el. Emellett változó létszámú (4-8 fő) közfoglalkoztatott végzi az erdészeti munkákat.

5.7 Vadászterületek, vadgazdálkodás

Igazgatóságunk önálló vadászterülettel nem rendelkezik, vadgazdálkodási tevékenységet nem folytatott az elmúlt évben.

5.8 Halászati vizek

Igazgatóságunk működési területén összesen 31 db jelentősebb halászati víztérként nyilvántartott vízfolyás és tó található, amelyeket az 5.8 táblázat mutat be. A halászati vizek hasznosítása az Igazgatósággal egyeztetett módon történik, mind a haltelepítési tervek, mind a horgászatra vonatkozó szabályok előzetes egyeztetés után kerülnek engedélyezésre. Egyelőre nincsenek különleges rendeltetésű vizek, de a védett természeti területen található vízfolyások esetében ez indokolt lenne és Igazgatóságunk ezt kezdeményezni is fogja.

5.8.1 Védett vizek

Az Igazgatóság működési területén összesen 15 víztér áll védettség alatt. Itt a halászati és horgászati tevékenységek a természetvédelmi irányelveknek megfelelően történnek.

Igazgatóságunk halászatra jogosultságot az alábbi vizeken szerzett:

Szorszám	A halászati víztér	Kiterjedése (ha)
1.	Szakonyfalui-patak	7,2
2.	Grajka-patak	4,8
3.	Hársas-patak	11,5
4.	Huszászi-patak	13,1
5.	Lugosi-patak	15,0
6.	Szengyörgyvölgyi-patak	3,6
7.	Kerca-patak	10,7
8.	Kerka-patak	7,7
9.	Alsószőlőnk 029/1a hrsz holtág	0,4
Összesen:		70,0

A jóváhagyott halgazdálkodási terv szerint e víztesteken sem halászati sem horgászati tevékenység továbbra sem folyik. Cél a természetes-természetközeli állapotok fenntartása, melynek érdekében a természetvédelmi kezelés részeként halfaunisztikai vizsgálatokat végeztünk elektromos halászgéppel.

5.8.2 Védett halastavak

Az Igazgatóság vagyonkezelésében védett halastó nincs.

5.8 táblázat: Halászati vizek

Név	Víztypus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Abért-tó	mesterséges	25,85	1,5	A két vízterület a Lukácsházi árvízcsúcs csökkentő tározó töltésének anyag-nyerőhelyének rekultivációja során került kialakításra. Az Abért I. tavat a Rába folyó vízrendszeréhez tartozó Gyöngyös-patak táplálja egy vízkivételi műtárgyon keresztül. Az Abért I. tó egy átfolyón keresztül látja el vízzel az Abért II. tavat, melynek felesleges vize egy öblítő-csatornán keresztül ismét a Gyöngyös-patakba folyik. A tavak vízminősége a tápláló Gyöngyös-patakéhoz hasonlóan kiváló.
Csepregi-tó	agyagbányató	0,8	3,5	A tó kialakulása az 1960-as évek végére tehető. A tó eredeti területe 0,5 ha volt, de az 1990-es évek elején kotrással bővítették tovább így érte el mai méretét, mely a 2011. évben egy alapos "felújításon" esett át a Szövetség jóvoltából. A tavon környezetvédelmi okok miatt általános etetési tilalom van érvényben.
Gencs-Perenyei-tó	mesterséges	1,8	1,5	A tó Perenye község határában helyezkedik el. A kicsi, de annál hangulatosabb horgásztó jellemző halai a ponty, és a keszegfélék. Tagolt partját körben nád, sás szegélyezi. A part növényzetére a kisebb bokrok és keskeny fasorok jellemzőek. A tó középső területén egy kis sziget található, melynek környéke kedvelt terület a halak számára.
Gersekarát-Sárvíz-tó	halastó	36	1,5-2	A tó vize horgászat mellett fürdésre is alkalmas, szépen gondozott partján strandolásra és kempingezésre is lehetőség van. Jelzett túra útvonal is áthalad a településen.
Gyöngyös	patak	25	0,3-1,5	Gyöngyös-patak a Rába baloldali mellékvize. Vörösvágás közelében ered, Kőszeg magasságában éri el Magyarországot, ahol délnek fordul. Szombathelyet érintve már újra keleti irányban folyik tovább, Vasszécsenytól pedig észak-keletnek tartva Sárvárt veszi célba, ahol, mintegy kilencven kilométer megtétele után a Rábába torkollik. Magyarország legkiválóbb pisztrángos vizeként tartják

Név	Vízípus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
				számon, elsősorban az ideális vízhőmérsékleti mutatók miatt. A nyári kánikulai időszakban is hús Celsius fok alatt marad a vízhőmérséklet és az oldott oxigén tartalma pedig 11 mg/liter felett van egész évben.
Hársas-tó-Máriaújfalu	völgyzárógátas víztározó	17,4	3	1980-as évek végén a Hársas-patak felduzzasztásával létrehozott völgyzárógátas árvíztározó. A Hársas-tó az Őrségi Nemzeti Park része. A Hársas-tó létesítésekor az elárasztásra szánt völgy jelentős részéhez nem nyúltak hozzá. Ezért a felső, tehát a déli, befolyó környéki területtől számítva körülbelül a tó kétharmada szinte megtartotta az eredeti medret. A befolyó környéke, köszönhetően az adottságainak kiváló ivóhelynek minősített terület. Ezen a részen 100 méter hosszan egész évben tilos a horgászat természetvédelmi és halvédelmi okokból.
Herpenyő	patak	21,85	0,2-1	A Rába folyó jobb parti mellékvize. Kis esésű, lassú folyású víz. Folyása nagyjából párhuzamos a Rába folyóval, melyből Sárvár felett az ikervári erőmű alvízcsatornával egyesülve torkollik bele. A patak teljes hosszában sokféle vízínövény fordul elő, melyek néhol teljesen beborítják a víztükröt. A Vas megyei Horgász Szövetség tervei között szerepel a patak renaturálása, amely többletvíz juttatást jelent a patak számára.
Himfai-tó	körtöltéses tározó	11,2	1,5	A tó az Őrségi Nemzeti Park területén helyezkedik el, melyet a Himfa-patak táplál. A tó közvetlen környezetében található erdő igazi természetes környezetet biztosít. Vas megye igazi süllős vizeként tartják számon.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Kerka-patak	patak	127	változó	Kerka-patak két ágon, a szomszédos Ausztriában ered és 54 km hosszú. Vízyűjtő területe 1762 km ² . Magyarföldnél lép be hazánk területére, délen Kerkaszentkirály után torkollik a Lendvába az országhatárnál, majd Muraszemenye (Csernec) alatt egyesül a Murával. Vízájárása nagyon ingadozó. A Kerka felső szakasza bővizű, gyors lefolyású, az alsó szakaszon a folyó lelassul. A térségben hegyvidéki jellegű ionszegény források, lápok, gyors lefolyású kis patakok révén sűrű vízhálózat alakult ki. A Kerka mentén évszázadokon át gondot okozott a nagy vízfelesleg elvezetése, a patakok szabályozása. E vidéken 1798 óta többször folyt csatornázás, kisebb folyóvíz-szabályozás. A kanyargós Kerkát teljesen megszelídítették, kanyarulatait levágták, medrét kitisztították. A Kerka élővilága kiemelkedő természeti értékek hordozója. A forrás- és torkolatvidékük között folyamatosan változó környezeti adottságok igen sok, egymástól nagyon különböző igényű faj számára biztosítanak életlehetőséget.
Magyarszecsődi-tó	kavicsbányató	9	2	A több mint 20 éves tó a kavicsbánya múlt ellenére nagyon vadvíz jellegű. Elsősorban a bányászatnak köszönheti ezt a tulajdonságát. A tó egyenetlen parttal és mederviszonyokkal rendelkezik. A félszigetekkel tagolt part, medencékkel, öblökkel, szorosokkal színesített medret alakított ki, melyben még szigeteket is találunk. A tavat rengeteg bokor, kis sziget és félsziget övezi emiatt rendkívül változatos.
Marcal	folyó	43	0,5-2	Rába jobboldali mellékveze, a Bakonyban ered több patakból Zala megye É-i részén. A pataokban megtalálható halfajok száma 23 db. Hangulatos, csendesén áramló kis folyócska, és sok minden színesíti környezetét. Elsősorban folyami halak jelenléte a jellemző. Érdeklenség, hogy szinte teljesen átlátszó, tőzeget, barnás színű víz jellemzi, még a csapadékos időszakokban is.

Név	Vízípus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Merseváti-tó	tőzezbányató	4,24	2	Helyén körülbelül 1955-60-táján kezdték kitermelni (talajjavítás céljára) a tőzeget, Mintegy 15 évi bányászat után a 1970-es években jelent meg a víz a gödörben, eddig tartott a művelés. A vízutánpótlást egy magasabban fekvő lapályos vízgyűjtőterületekről a Fekete-árok, egy kis patak szállítja.
Perint	patak	5,2	0,2-0,5	Szeszélyes kanyargó víz, bedőlt fák, szép kavicszátonyokkal változó langyosabb részek találhatók ebben a tiszta vizű hegyi patakban.
Pinka	patak	5,2	0,5-3	A Pinka patak a Rába legjelentősebb vasi mellékvize. A magyar-ország határhoz közel ered és ezt a tulajdonságát végig megtartva a két ország között kanyarog. Körülbelül 55 km hosszú, legnagyobb mellékvizének a Strém-patak számít. Több malom, duzzasztó települt sebes vizére.
Püspökmolnári-tó	kavicsbányató	4	2-2,5	A Püspökmolnári-kavicsbányató, mint neve is mutatja bányató, kavicskitermelés következtében jött létre. Növényzettel jól körbenőtt partja tagoltnak mondható.
Rába	folyó	790,7	2-5	A Rába vasi szakaszára jellemző az állandó vízszint és a csodálatos vadvízi környezet. Borzasztóan sok arca van, köszönhető a rendkívül sok kanyarnak és mőtárgynak melyekkel útja közben találkozik. Az évtized folyójában megtalálható halfajok száma 53.
Rábasömjéni-tó	kavicsbányató	3,2	1,8	A 84-es főközlekedési út melletti több egységből álló tóegység közül ma már csak 2 tó számít horgászvíznek. Több mint 20 éve a többi tó elmocsarasodott. A tavak párhuzamosak a közúttal, melyhez innen termelték ki a kavicsot. A vízparton jelentős vizinövényzet és fa van.
Répece	folyó	23	0,3-1,5	A Rába baloldali mellékvize. A patakban megtalálható halfajok száma 24 db.

Név	Víztípus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Szombathelyi csónakázó- és hotgásztó	mesterséges	12,4	1,5-3	Az egykori agyagbányászat miatt keletkezett kubikgödrök átalakításával hozták létre a hatvanas évek elején a Csónakázó-tavat, és a Horgásztavat. Az Arany-patak táplálta horgásztóból jut a csónakázó tóba a víz, a két tavat mindössze egy sétány választja el egymástól.
Újperint 1. sz. tó	kavicsbányató	4,67	1,3	a kavicsbányászat során 4 kavicsbánya-tó született évtizedekkel ezelőtt. A tó szinte szabályos téglalap formájú, de a mesterséges kinézet ellenére a partot nád szegélyezi.
Vadása-tó	völgyzárógátas víztározó	4	1,8	4 hektár területen, csodálatosan szép környezetben, a hasonló nevű patak vizének felduzzasztásával keletkezett. Elnevezése onnét ered, hogy a környéken sok volt a róka, ezek lyukakat ástak a patak mentén, így lett vad-ásta, Vadása-patak, illetve tó. Vize kristálytisza, a tavat 12 forrás táplálja. A tó kialakulása a 20. század elejére tehető, de az 1920-as évek után teljesen elhanyagolták a területet. az Őrség egyik, ha nem a legismertebb üdülőövezete. Csodálatos környezetben fekszik, mely egyben természetvédelmi terület. Az Őrségi Nemzeti Park jó járható turistaújtjai itt futnak össze.
Vasvári csónakázótó	mesterséges	4	1,3	A tó eredete 1965-re tehető mikor a Csörnöc-Herpenyő patak nagy árvízzel öntött ki. Egy következő kiáradást megelőzendően a helyi lakosság hozzálátott egy körtöltés építéséhez, melyhez a földet a jelenlegi tó helyéről bányászták ki. A szabdalt partú mesterséges tó partját nádasok, bokrok, ligetek teszik változatosabbá.
Strém	patak	1,7	0,2-0,5	Szesélyes kanyargó víz, bedőlt fák, szép kavicszátonyokkal változó langyosabb részek találhatóak ebben a tiszta vizű hegyi patakban.
Arany-patak	patak	8,9	0,4 - 0,8	Országhatártól a Soro-Perintig, a felső szakasz viszonylag érintetlen, mezőgazdasági területek között folyik, több település belterületét érintve. Tervezett vízügyi beavatkozás a Dozmat közigazgatási területén tervezett árvízcsúcs-csökkentő tározó.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Hosszú-víz	patak	6,4	0,2-1,2	Eredetétől időszakos vízfolyás, bővizes évben folyamatos vízborítású, a 86-os számú főúttól a Gyöngyös-múcsatornába torkollásig van stabilabb víztest. A torkolat és a feletti szakaszán a Gyöngyös teljes halállománya megtalálható. Csénye térségében pl. sebes pisztráng fogás is gyakori.
Lánka-patak	patak	37	0,1 - 0,8	A régen malmokat működtető patak mára az eróziós folyamatos és a talajvízszint csökkenése miatt sajnos időszakos vízfolyássá vált, különösen a Gércse környéki szakaszon. Az alsó, Rábába torkolló szakaszán értékes patakparti társulások találhatók, a kisebb-nagyobb "bögékben" megáll a víz.
Kőrös patak + árapasztó	patak	29,4	0,4 - 1,5	A Kőrös-patak és a vele párhuzamosan folyó árapasztója tipikus kispataki halfaunával rendelkezik, vizinövényzettel jelentősen benőtt, vízhozama változatos a csapadékviszonyok függvényében.
Láhn-patak	patak	13,8	0,6-1,5	Az országhatártól a Vörös-patakba torkollásig tartó vízfolyáson az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság és a VÍZIG közös LIFE-projektje során több, ökológiai célú beruházás történt, mely során változatos vízi élőhelyek kerültek kialakításra.
Vörös-patak	patak	17,3	0,6-1,5	Az országhatártól a Rába folyóig folyó Vörös-patak a Rábai reofil halfajok régi ivóhelyeként szolgált. A sekélyebb, könnyebben felmelegedő és oxigéndús víz kiváló adottságokkal rendelkezett (rendelkezik) a folyóvízi halfajok természetes szaporodásához.
Szölnöki-patak	patak	6,9	0,4 -1,2	A korábban természetes pisztráng-állományáról híres patak az eróziós folyamatok és a vízhozam csökkenése miatt jelentősen veszített víztestéből. A Rábát tápláló patakként szóba jöhetne természetes ivóhelyként, azonban a hordalékszátónyok, bukók nem teszik lehetővé a halak jelentősebb vándorlását. A patak védett területen található, védett fajok, pl. dunai ingola élőhelyeül szolgál.

Név	Víz típus	Kiterjedés (ha)	Átlagos vízmélység (m)	Leírás
Kerka-patak	patak	21,4	0,4 -1,5	Az országhatártól Alsószenterzsébetig (bukógátig) tartó szakaszán az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság halászatra jogosultként a természetes állapotok megőrzése mellett elkötelezett. A patak védett területen folyik, a megyében híres a rák állománya, az alsóbb szakaszokon régen híres paduc (podvív) -ívó helyek voltak, melyek mára stabil víztest hiányában nem minden évben adnak lehetőséget az eredményes szaporodásra.

5.8.1 táblázat: Védett vizek

No.	Országos jelentőségű védett vizek	Kiterjedése (ha)	Kezelési terv (+/-)
1.	Rába-folyó	184,0	(-)
2.	Kerka-patak	7,7	(-)
3.	Kerca-patak	10,7	(-)
4.	Rába holtágak	110,8	(-)
5.	Himfai-tó	12,9	(-)
6.	Szentgotthárd-Máriaújfalu, Hársas-tó	14,9	(-)
7.	Hegyhátszentjakab, Vadása-tó (1)	4,0	(-)
8.	Felsőjánosfa, Borostyán-tó	1,1	(-)
Összesen:		376,7	

(-) a természetvédelmi kezelési terv elkészült, de még nincs kihirdetve

6. Tájvédelem

6.1 Egyedi tájértékek

Az Igazgatóság működési területén 59 településen összesen 1101 db egyedi tájértéket tartunk nyilván. Tárgyévben 5 településen 101 újabb tájértéket vettünk nyilvántartásba.

Település	Értékek száma	változás 2014-ben
Bajánsenye	7	-
Bozsok	11	-
Cák	9	-
Felsőjánosfa	12	-
Felsőmarác	12	-
Hegyhátszentmárton	9	-
Ispánk	10	-
Ivác	22	-
Kercaszomor	10	-
Kerkáskápolna	6	-
Kisrákos	18	-
Kőszegdoroszló	33	-
Kőszegszerdahely	10	-
Magyarszombatfa	13	-
Nagyrákos	17	-
Orfalu	27	-
Órimagyarósd	13	-
Perenye	12	-
Szaknyér	11	-
Szalfő	84	-
Szatta	16	-
Velem	11	-
Velemér	8	-
Viszák	17	-
Alsószölnök	9	-
Apátistvánfalva	66	-
Csörötnek	13	-
Daraboshegy	12	-
Felsőszenterzsébet	7	-
Felsőszölnök	15	-

Település	Értékek száma	változás 2014-ben
Halogy	11	-
Kétvölgy	7	-
Kondorfa	12	-
Kőszeg	20	-
Magyarföld	18	-
Magyarlak	9	-
Nádasd	19	-
Őriszentpéter	51	-
Pankasz	11	-
Rábagyarmat	14	-
Szakonyfalu	14	-
Szentgotthárd	21	-
Szentgyörgyvölgy	10	-
Szóce	14	-
Döbörhegy	17	-
Nagymizdó	27	-
Petőmihályfa	52	-
Sárfimizdó	13	-
Szarvaskend	30	-
Csönge	25	25
Kemenessömjén	22	22
Kenyeri	27	27
Pápoc	15	15
Vönöck	21	21
Csehimindszent	13	13
Csipkerek	18	18
Mikosszéplak	20	20
Olaszfa	25	25
Pácsony	15	15
Összesen	1101	101

6.2 Településrendezési eszközök és területrendezési tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

Az igazgatóság 2014-ban, 8 alkalommal adott ki rendezési tervek véleményezése keretében állásfoglalást. A véleményezett tervek minden esetben visszajutnak az igazgatósághoz. Az a tapasztalat, hogy a vélemények nagy része beépült a tervekbe.

6.3 Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

Legjelentősebb ügyünk a KÖZOP-hoz illeszkedő projektek közül a magyar-szlovén, a nemzeti parkot érintő, határmetszési szakaszainak megvalósíthatósági tanulmánya/vizsgálata volt, melyben a régi határátlépő pontokon levő kerékpárutak, földutak felújítására, újrainvitására kerülne sor.

6.4 Tájvédelmi szakértői tevékenység

Az igazgatóság tájvédelmi tevékenysége elsősorban a hatósági munka segítésének céljával kiadott belföldi jogsegély keretein belül valósul meg. Az igazgatóság 2014-ben 16 alkalommal művelési ág váltás, más célú hasznosítás, gyepterület helyreállításának ügyében adott szakmai állásfoglalást. Az elsődlegesen élővilág-védelmi ügyek véleményezése során is, minden esetben figyelembe vettük azok tájvédelmi vonatkozásait is.

Védett bel- és külterületen 19 esetben adott az igazgatóság építésügyi szakvéleményt. A tervezők jellemzően elfogadták, és a tervekbe beépítették a javaslatokat. A véleményezések tárgyát családi házak, mintagazdaság, pajta, termény- és géptárolók építése képezte.

6.5. Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások

2014. évben védett természeti területen jelentős tájképi értéket kedvezőtlenül befolyásoló beavatkozás nem történt.

7. Projektek

Megalakulásunk óta folyamatosan figyelemmel kísérjük az aktuális pályázati lehetőségeket. A központi költségvetési keretek szűkös volta miatt a nagyobb léptékű célok eléréséhez, de gyakran a fennmaradáshoz is szükséges a pályázati lehetőségek kiaknázása. 2014-ben 8 pályázaton dolgoztunk 500 mFt értékben, ami az éves költségvetésünket meghaladja.

A pályázatok jelentős fejlesztéseket támogatnak, természetmegőrzési, természetgazdálkodási, környezeti nevelési, ökoturisztikai célokat szolgálnak.

2014-ben az alábbi eredményeket értük el projektek megvalósításával:

- A PaNaNet című projekt keretében, sikeres közbeszerzési eljárást követően, megvalósítottuk Szócén a Lápok Háza udvarának tereprendezését, a kültér építési munkáit (szabadtéri tanterem, láp megfigyelőhely, kültéri interaktív tudásközvetítő eszközök, játékok) továbbá a Lápok Háza berendezését (bútorzat, hangosítás) és beltéri installációinak telepítését. Az új létesítmény ünnepélyes megnyitóját 2014 júniusában tartottuk, melynek keretében a bemutató közönségrendezvény mellett, a lápok kezelési tapasztalatainak témakörét feldolgozó műhelytalálkozóra is sor került.
- Magas fák gyöngyei című projektünkben Keserűszeren, a Bemutató-kóstolóház udvarán új génmegőrző gyümölcsöskertet létesítettünk az Őrség 20 legritkább, legveszélyeztetettebb gyümölcsfajtájának ültetésével és a csemeték egyedi védelmének létesítésével. Az Őrség és Vendvidék gyümölcsöseibe, melyek csatlakoztak az Igazgatóságunk által létrehozott Nyitott Kaszálógyümölcsösök Hálózatához odúkat helyeztünk ki. A projekt eredményeit, az Őrség 20 legritkább gyümölcsfajtáját, illetve a Nyitott Kaszálógyümölcsösök Hálózatát bemutató háromnyelvű kiadványokat készítettünk, melyeket a projekt Felsőszölnökön megrendezett záró rendezvényén mutatunk be. 2014 nyarán gyümölcsész tanfolyamot szerveztünk, melynek résztvevői ingyenesen szerezhettek ismereteket a kaszálógyümölcsösök fenntartásáról, azok hagyományos és újszerű természetbarát kezelési módjairól, továbbá a kaszálógyümölcsösökben élő növény- és állatfajokról.
- Az erdei élőhelyrekonstrukciók kivitelezési munkái lezárultak: megtörtént a lápok vízháztartásának helyreállítása, madár- és denevérodúk kihelyezése, holtfa mesterséges úton való előállítás, továbbá ritka elegyfajok ültetése valósult meg. Utóbbi tevékenység tekintetében az ápolási és pótlási munkák zajlottak 2014-ben.
- Az Őrségtől a Vendvidékig című projektünk fizikailag és pénzügyi tekintetben is sikeresen lezárult, a projekt zárójelentése elfogadásra került. A záró helyszíni ellenőrzés is sikeresen lezajlott.
- A kőszegi Madárvédelmi Mintatelepünk voliereinek újjáépítése megtörtént, a használatba vételi engedélyt is megszereztük. A madarak visszaköltözhetnek a megújult épületbe. Kiépült a megfigyelésüket szolgáló kamerarendszer és megújult a madárbemutató részleg is.
- Sikeresen lezártuk a Szervezetfejlesztési program az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság számára című projektünket. A hatékonyabb szervezeti működés érdekében az alábbi projektelemek valósultak meg: új szervezeti célok, startégia és indikátorok meghatározása; két kiválasztott kulcsfolyamat optimalizása; eredményes tudásmegosztási fórumok bevezetése; a szervezeti önértékelést megkönnyítő CAF modell alkalmazása.
- Legelőterületeink kezelését elősegítő infrastrukturális fejlesztéseket célzó pályázatunk beruházásait maradéktalanul megvalósítottuk. A projekt során erő- és munkagépek

(traktor, állatszállító pótkocsi, lajtkocsik, gréder) beszerzését bonyolítottuk le és kerítésrendszereket építettünk ki, melyeknek a pénzügyi teljesítése is megtörtént.

- A szarvasmarha istálló és kiegészítő épületeinek építése két projekt keretén belül zajlott. Az épületeket felépítettük és a használatbavételi engedélyt is megszereztük. Az ünnepélyes átadásra szeptember elején került sor V. Németh Zsolt államtitkár úr jelenlétében. Az új épületek biztosítják az állatok téli szálláshelyét és szakszerű kezelésének lehetőségét. A projektek megvalósítása során csak 2014-ben több mint 150 millió forint támogatás került elszámolásra.

Az év során megkezdtük a 2014-2020-as időszak fejlesztéseinek előkészítését és kidolgozását szakmai céljaink elérése és a tervezett KEHOP, GINOP, TOP és Interreg források hatékony felhasználása érdekében. Pályázatkezelési osztályunk koordinálásában, a szakterületi osztályok közreműködésével októberben egy hét projekttervből továbbá egy komplex eszközigenyből álló, 3,8 mrd Ft összköltségű fejlesztési csomagot nyújtottunk be a Földművelésügyi Minisztériumba támogatás igénylés céljából. A projektek értékelése év végén megkezdődött.

7. táblázat: Projektek

Pályázat/Projekt címe	Időtartama	Pályázati forrás	Pályázat rövid tartalma	Teljes költségvetés (Ft)	Támogatás összege (Ft)	2014. évi teljesítés (Ft)
Burgenlandi és nyugat-dunántúli természetvédelmi területek hálózata ATMOS L00038	2008.07.01-2014.06.30.	Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együtműködés 2007-2013	Burgenlandi és nyugat-dunántúli természetvédelmi területek hálózata (Természetvédelmi területek elfogadottságának növelése, a területek fejlesztési lehetőségeinek feltárása és kiaknázása, turisztikai termék- és kínálatfejlesztés)	545 982 080	511 023 713	65 655 864
Magas fák gyöngyei SI-HU-2-2-013	2011.10.15-2014.10.14.	Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Együtműködés 2007-2013	A projekttevékenységek kivitelezése biztosítja a kaszáló gyümölcsösök biológiai sokféleségének tartós és rendszeres megőrzését, valamint biztosítja a gazdasági és társadalmi fejlődést a határ menti területeken, Muravidéken és Rába-vidéken	304 696 253	252 973 235	9 981 500
Legelőkezelés, természeti értékek védelmének érdekében KEOP-3.2.0/11-2012-0012	2012.09.20-2014.12.15.	Környezet és Energia Operatív Program 2007-2013	Legelőkezeléshez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság területén: villanypásztor rendszerek telepítése, rétegvíz kutak létesítése, mezőgazdasági gépek beszerzése	155 980 228	125 412 530	108 481 176
Szarvasmarha istállóépület létesítése KEOP-3.2.0/11-2012-0028	2013.04.04-2014.12.15.	Környezet és Energia Operatív Program 2007-2013	Egy új, modern szarvasmarha istállóépület létesítése, az állomány elhelyezése, kezelése érdekében.	248 865 946	239 497 340	106 683 729

Pályázat/Projekt címe	Időtartama	Pályázati forrás	Pályázat rövid tartalma	Teljes költségvetés (Ft)	Támogatás összege (Ft)	2014. évi teljesítés (Ft)
Szarvasmarha telep felújítása, korszerűsítése KEOP-3.2.0/11-2012-0029	2013.04.04-2014.12.15.	Környezet és Energia Operatív Program 2007-2013	A szarvasmarha istállóépület kiszolgáló létesítményeit tartalmazza. Trágyatárolók, szénatárolók, utak fejlesztése. Szükséges a használatbavételi engedély megszerzéséhez.	109 758 636	96 751 692	46 833 254
Erdei élőhely-rekonstrukciók Vas megye védett természeti területein KEOP-3.1.2/2F/09-11-2011-0010	2012. 06.25-2015.05 .09.	Környezet és Energia Operatív Program 2007-2013	Nádasd-Daraboshegy fennsík vízháztartásának rekonstrukciója, láprekonstrukciók, erdészeti utak menti árokrendszerek rehabilitációja, bolygatott erdei élőhelyek rekonstrukciója, kőszegi madárvédelmi telep felújítása, erdészeti vízállások létesítése	300 656 373	300 656 373	135 810 472
„Az Őrségtől a Vendvidékig” NYDOP-2.2.1/C-2f-2009-0008	2010.03.29-2014.11.04.	Új Széchenyi Terv Nyugat-dunántúli Operatív Program	„Az Őrségtől a Vendvidékig” (A régió történelmi és kulturális örökségének fenntartható hasznosítása és természeti értékeken alapuló aktív turisztikai programok fejlesztése)	247 812 225	247 812 225	0
Szervezetfejlesztési program az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság számára AROP-1.2.18/A-2013-2013-0037	2013. december – 2014. április	Új Széchenyi Terv Államreform Operatív Program	A projekt alapvető célja, hogy az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság hatékonyabban működhessen: a projekt biztosította szervezetfejlesztés keretében, új szervezeti célok, stratégia és indikátorok meghatározásával; két kiválasztott kulcsfolyamat optimalizálásával; eredményes tudásmegosztási fórumok bevezetésével; a szervezeti önértékelést megkönnyítő CAF modell alkalmazásával és a megfelelő változásme-	23 859 000	23 859 000	23 859 000

Pályázat/Projekt címe	Időtartama	Pályázati forrás	Pályázat rövid tartalma	Teljes költségvetés (Ft)	Támogatás összege (Ft)	2014. évi teljesítés (Ft)
			nedzsment eszközének segítségével jelentősen javuljon a szervezet működési hatékonysága			
Országos közfoglalkoztatási program / 2013.-2014. évi téli közfoglalkoztatás VAM/01/2238-3/2013	2013.11.01.- 2014.04.30.	Országos közfoglalkoztatási program	A foglalkoztatás elősegítése a téli (átmeneti Időszakban) álláskeresők képzése a közfoglalkoztatás keretében	22 157 851	22 157 851	19 790 397
2014. évi Országos Közfoglalkoztatási Program VAM/01/001972-1/2014	2014.05.01.- 2015.02.28.	Országos közfoglalkoztatási program	A foglalkoztatás elősegítése, álláskereső munkavállalókkal a Nemzeti Park feladatainak ellátásához a szükséges munkaerő biztosítása.	48 813 391	48 813 391	27 048 796
Összesen				2 008 581 983	1 868 957 350	544 144 188

8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenységek

8.1 Ügyiratforgalom

8.1.1 Szakvélemény adás, adatközlés hatóságok részére

Működési területünk a szombathelyi székhelyű Nyugat-dunántúli, valamint a győri székhelyű Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség illetékeségi területét érinti. A Nyugat-dunántúli KTVF és Igazgatóságunk együttműködését megállapodások formájában rögzítettük.

A szakértői munka és a terepi munkarészek zömét a Természetmegőrzési Osztály, valamint az Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály végezte.

A felügyelőségek összesen 80 ügyben keresték meg Igazgatóságunkat. A Vas Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága további 14 ügyben küldött megkeresést.

Elővásárlási ügyek közül 585 zajlott az Igazgatóságon.

Igazgatóságunk a 481/2013. (XII. 17.) Kormányrendelet 42. § d) alapján vesz részt a településrendezési, illetve térségi rendezési tervek véleményezésében. 2014 folyamán Igazgatóságunk 8 eljárásban vett részt.

8.1.2 Jelentési feladatok

Igazgatóságunk a szakmai irányító szerv által kért jelentéseket, adatszolgáltatásokat az év folyamán maradéktalanul határidőre teljesítette. Elkészítette a 2013. évre vonatkozó szakmai és pénzügyi beszámolóját. Jelentést készített a 2013-ban elvégzett kutatási és monitorozás feladatokról is. A Költségvetési és Gazdálkodási főosztály felé az államháztartási jogszabályokban meghatározott követelményeknek megfelelően eleget tettünk beszámolási és adatszolgáltatási kötelezettségünknek. Rendszeres tájékoztatást adtunk a közbeszerzési eljárásainkról. Humán Erőforrás osztály részére rendszeresen adatot szolgáltatunk a létszám- és bérgazdálkodásra vonatkozóan.

8.1.3 Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés

Igazgatóságunk 2014-ben összesen 290 ügyben levelezett különböző ügyfelekkel 33 különböző témában. Ezek között a legjelentősebb számban a kaszási bejelentések (166 db) voltak. Kisebb számban érkeztek lakossági bejelentések (23 db) és terület felajánlások megvásárlásra (19 db). Emellett 5 és 10 közötti mennyiségben voltak engedélyezési eljárásokat megelőző állásfoglalás kérések, állatkihelyezési program felőli érdeklődések, valamint szakdolgozó és szakmai gyakorlatos jelöltek megkeresései.

8.2 Szabálysértés

A 2012. évi II. törvény alapján Igazgatóságunk már nem szabálysértési hatóság, ezért a Vas Megyei Kormányhivatalnál vagy az illetékes rendőrkapitányságokon kezdeményezhet szabálysértési eljárást. Erre azonban nem volt példa 2014-ben. Helyszíni bírság kiszabására nem került sor 2014. év folyamán.

8.3 Természetvédelmi bírság

A Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségen 9 eljárást kezdeményeztünk. Ezek: egy engedély nélküli cserjeirtás, kettő engedély nélküli fakivágás, három engedély nélküli gyepfelszántás, egy engedély nélküli kaszálás, egy engedély nélküli más célú hasznosítás és egy engedély nélküli gázló építés.

A felsoroltak közül az első hét ügy védett illetve fokozottan védett madarak élőhelyét, fészkelő helyét is veszélyeztette, illetve károsította. Fokozottan védett madár - haris - élőhelyét és fészkelőhelyét károsította, illetve szüntetem meg a két gyepfelszántás, és az engedély nélküli kaszálás. A cserjeirtás vegetációs időben történt és bokorlakó énekesmadarak (egy - egy pár énekes rigó, fekete rigó és barátságos rigó) fészkelőhelyét semmisítette meg. Az engedély nélküli fakitermelések pedig szintén védett madarak élőhelyét is jelentő faállományt károsítottak, azonban itt egyedszámra, ill. fajra vonatkozó adatunk nincs.

8.4 Büntető ügyek

2014-ben Igazgatóságunk két esetben tett feljelentést a rendőrségen természetkárosítási ügyében. Ezek erdőterületen engedély nélküli fakitermelés ügyében indultak. Az egyik ügy a Kőszegi Tájvédelmi Körzetben, egy pedig az Őrségi Nemzeti Parkban történt.

8.5 Polgári perek

2014-ben négy per folyt, melyből kettőt Igazgatóságunk indított. Nem Igazgatóságunk által indítottak közül ez egyik tulajdonjog megállapítás iránti per volt, a másik pedig vízitársulat érdekeltségi hozzájárulás megfizetése iránti per. Igazgatóságunk által indított perek közül egy tervezési szerződésből fakadó jogvita és egy elővásárlási jog érvényesítése iránti per zajlott.

8.2 táblázat: Bírságok

	Ügyek száma	Kiszabott bírság összege (eFt)
Szabálysértési eljárás	0	0
Helyszíni bírság	0	0

8.4 táblázat: Büntető ügyek

	Feljelentések száma	Eredményes	Eredménytelen	Folyamatban
Természetkárosítás	2	0	0	2
Lopás	0	0	0	0

8.5 táblázat: Polgári perek

	Ügyek száma	Nyert	Vesztett	Folyamatban
Polgári perek	4	0	1	3

9. Természetvédelmi őrszolgálat

9.1 Alapadatok

9.1.1 Személyi feltételek

Igazgatóságunk Természetvédelmi Őrszolgálat az év elején 3 tájegységben, 9 fővel látta el feladatait, ebből 8 fő felsőfokú, 1 fő középfokú végzettségű volt. Az őrszolgálat létszámát egy fő felvételével 10 főre emeltük. (2013 év elején 11 fő alkotta a Természetvédelmi Őrszolgálatot.) Az új kolléga is sikerrel teljesítette az előírt rendészeti vizsgát és őri vizsgát.

A szűk létszám már a nemzeti park területén is ellehetetleníti a munkát.

A jogszabályban előírt képesítéssel minden őr rendelkezik.

Az egyéb szükséges jogosítványokkal (maroklőfegyver vizsga, „B” kategóriás jogosítvány) is mindenki rendelkezik. Középfokú idegen nyelv ismerete 7 főnek van, német, ill. angol nyelvből, illetve 1 főnek francia, 1 főnek angol nyelvből felsőfokú nyelvvizsgálója van. Egy fő PhD fokozatot szerzett.

9.1.2 Technikai felszereltség

A jogszabályban előírt egyenruházattal az őrszolgálat minden tagja rendelkezik, de a beszerzések csak a terepi egyenruhára korlátozódnak, társasági egyenruhára nem. A rendszeresen, minden tájegységben, tartott helyszíni őrszolgálat-vezetői ellenőrzések eredményeként azt az őrök előírászerűen viselik.

Jelenleg 4 gépjármű (2 db Ford Ranger, 1 db Suzuki Jimny, 1 db Toyota) áll az őrszolgálat használatában. A jelenlegi autók műszaki állapota a még megfelelő és a kiváló között minden fokozatot felvonultat. A legöregebb Ford Ranger 2006-os évjáratú, a legújabb Toyota Hilux 2014-es. Az őrszolgálat minden tagja rendelkezik szolgálati mobiltelefonnal, kézi távcsővel. Tájegységenként 1 db spektív (állványos távcső) áll rendelkezésre.

Az őrszolgálat használatában van még 9 db digitális fényképezőgép, 8 db GPS készülék, továbbá két túrakenu (2 és 3 személyes).

9.1.3 Polgári természetőrök

22 fő polgári természetőr segíti munkánkat. Sérült madarak begyűjtésében, monitorozás feladatokban és közös hétvégi szolgálatban is lelkesen részt vesznek.

9.2 Feladatellátás

9.2.1 Hatósági feladatellátás

A szolgálatteljesítés a létszám és az egyéb feladatok miatt korlátozott. Leginkább a rendszeres terület bejárás marad el. A jogellenes tevékenységeket ezért gyakran későn észleljük, ami nemcsak az elkövetők felderíthetlenségét okozza, hanem a területek, értékek is nagyobb kárt szenvednek. A korábbi években kiemelten kezelt tavaszi tőzike, hóvirág és kockás liliom termőhelyek őrzése sem tudott folytatódni, a jelenlét ezeken a helyeken és időszakokban is erősen csökkent.

9.2.2 Együttműködés más hatóságokkal

Rendszeresen együttműködtünk - a megkötött együttműködési megállapodások alapján - a területileg illetékes rendőri, katasztrófavédelmi szervekkel, valamint a polgárőrséggel. Közös járőrszolgálatot láttunk el a rendőrhatalóság tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés visszaszorítása, illetve a saját vagyonkezelésben lévő erdők vagyongvédelme érdekében. A Katasztrófavédelmi Igazgatóság munkatársaival árvíz, veszélyes fák és gólyafészkek esetén tartottunk közös bejárást.

Részt vettünk a Vas Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság komplex katasztrófavédelmi gyakorlatán Szakonyfalu községben.

9.2.3 Nem hatósági feladatok ellátása

A hatósági, szakhatósági eljárásokban a Nyugat-dunántúli KTF az Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának bevonását kérte, elsősorban a friss terepi információk szükségessége, a helyszíni bejárások és a határozatokban foglaltak ellenőrzése miatt.

Rendszeresen végeztük a védett-, fokozottan védett, illetve Natura 2000 jelölőfajok monitoringját.

Az örök részt vettek az élőhelymegőrzési, terület-fenntartási munkákban, pályázatok lebonyolításában, irányították a közmunkás brigádok munkáját örkerületükben.

Szükség szerint az örök részt vettek az ökoturisztikai osztály feladataiban.

Két ór az Észak Vasi Területkezelési Osztály munkáját segítette, így ellátták a sérült madarak gondozását, illetve a Chernel-kert és a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont működtetésében is részt vettek.

A Természetvédelmi Őrszolgálat 14 gólyafészkek tartóra helyezésében vett részt az Eon munkatársaival.

8. táblázat: Őrszolgálat

	Felsőfokú végzettségű	Középfokú végzettségű	Összesen
Létszám	9	1	10

	Átlagosan	Minimum	Maximum
Az egy főre eső illetékességi terület (ha)	33493	7084	104584
Az egy főre eső védett természeti terület (ha)*	4986	261,7	11624

Helyszíni bírságok száma	0
Szabálysértési eljárások száma	2
Természetvédelmi bírság kiszabására irányuló elj.	9
Az igazgatóság által tett feljelentések száma**	1

*nem védett Natura 2000 területek nélkül

** nem természetvédelemmel kapcsolatos feljelentés

10. Költségvetés és vagyon

10.1 Kiadások

Igazgatóságunk 2014. évi tervezett eredeti előirányzata 271.400 eFt, ezzel szemben az év végi módosított előirányzat 1 807 964 eFt, a kiadási teljesítés 1 471 492 eFt.

Az elemi költségvetésben meghatározott 271 400 eFt kiadási előirányzat közel 60%-a a személyi juttatások tervezéséhez kapcsolódott, mindössze 91 Millió Ft volt dologi kiadásokra tervezhető.

A pályázati pénzek folyósításának kiszámíthatatlansága, az utófinanszírozott pályázatok jól átgondolt, takarékos gazdálkodásra kényszerített bennünket. Az év során likviditási probléma nem merült fel. Felhalmozási kiadásra a költségvetésünkben közel 19 Millió Ft-ot biztosított a Minisztérium, azonban a tervezett személygépkocsi beszerzése sajnos a beszerzési tilalom miatt nem valósulhatott meg.

Sajnálatos, hogy a beszűkült anyagi lehetőségeink miatt szakmai feladatok ellátására (fajvédelem, élőhely rehabilitáció stb.) minimális összeget tudtunk fordítani, a szűkös dologi költségvetésünk, valamint az évközi zárolások nem tették ezt lehetővé.

10.2 Bevételek

Igazgatóságunk 2014. évben 780 467 eFt pénzforgalmi bevételt realizált. A 2013. évről áthúzódó felhasználható előirányzat-maradványa 344 323 e Ft volt. Bevételeink túlnyomó részét a költségvetési támogatás, a földvásárlásra kapott keretek, az EU-s források (KEOP, ROP, TÁMOP, közmunkaprogram), illetve a mezőgazdasági támogatás tette ki. A tervezett saját bevételi összegek teljesültek, azonban az idegenforgalom területén aggályosnak tartjuk, hogy a szállásépületünk irodává alakítása következtében továbbra sem tudunk egy osztálynyi csoportot elszállásolni. Ebből adódóan az erdei iskolai programjaink, valamint az ebből származó bevételünk jelentős mértékben csökken.

A mezőgazdasági támogatások a vagyongazdálkodás terén felmerült működési kiadások finanszírozásában nyújtottak segítséget. Az engedélyezett létszámkeretünk nem adott lehetőséget elegendő létszámú munkatárs alkalmazására, így a saját bevételből kellett megteremtünk a foglalkoztatáshoz szükséges anyagi fedezetet.

A bevételeink kiemelkedő részét a pályázati pénzek tették ki. A finanszírozáshoz lehetőség szerint előleget igényeltünk, a megvalósításukhoz szükséges önerőt - amennyiben szükség volt rá - a felügyeleti szervünk biztosította. Közmunka program keretében a Belügyminisztérium átlagosan 50 fő foglalkoztatását finanszírozta, illetve lehetőségünk volt a foglalkoztatással kapcsolatos eszközök, szerszámok megvásárlására is.

Két főt foglalkoztattunk Munkaügyi Központ által biztosított támogatással, 5 főt pedig pályázati pénzből. A közmunkaprogram és egyéb foglalkoztatási programok nélkül az Igazgatóság az alapfeladatait nem tudta volna ellátni.

10.3 Vagyon

Az Igazgatóság vagyonának alakulását a 10.3. táblázat mutatja.

10.3.1 Befektetett eszközök

A Befektetett eszközök között a legjelentősebb változás az Ingatlanok körében következett be. A Kormány az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 27. § (1) bekezdésében biztosított jogkörében, az Őrségi Nemzeti Park területén fekvő, külföldiek által használt egyes termőföldek állami tulajdonba vétele és a külföldiek jogellenes tulajdonszerzésének megakadályozása érdekében 2012. évben összesen 550 millió forint átcsoportosítását rendelte el, 2013-ban újabb 500, illetve 450 millió Ft-ot csoportosított át, 2014 évben pedig 350 és 110 millió Ft került átcsoportosításra.

Az ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok mérleg sor összege az előző évi adathoz képest 1 177 478 eFt-tal növekedett.

A szellemi termékek állománya is jelentős mértékben módosult, 10 001 eFt-tal, melyből több mint 6 millió Ft-ot tesz ki a DigiTerra erdészeti szoftver átadása, melyet a társ Nemzeti Parkok részére adtunk át, melynek forrását a VM biztosította. Az immateriális javak állományából három tétel került kivezetésre: Kőszeg honlap, Weboldal Kőszeg, Revolution tárgyi eszköz program, összesen 1 084 906 Ft értékben. Mind a három nullára íródott és elavult.

A gépek, berendezések és felszerelések, valamint a beruházásokban bekövetkezett értéknövekedés elsősorban a pályázati támogatásoknak volt köszönhető. Főként mezőgazdasági gépbeszerzés történt. Beszerzésre került: 1db John Deer traktor, 1db Faresin rakodógép, 2db Joskin tartálykocsi, 1db Joskin állatszállító, 1db Fliegel bálaszállító valamint 1db Selvatici gréder. Továbbá néhány darab mezőgazdasági munkagép intézményi költségvetésből. Intézményi költségvetésből került beszerzésre 5db Toyota Hilux terepjáró, ezzel szemben pedig 5db régi terepjáró került értékesítésre, egy értékesítés áthúzódik a 2015-ös évre.

10.3.2 Forgóeszközök

Lásd a 10.3.2 táblázat

10.4 Épületek

A 2014 évre áthúzódó építkezések is sikeresen zárultak. Az év folyamán átadásra került Szócén a Láp Tudásközpont, valamint Óriszentpéteren a Széll Kálmán majorban az új Szarvasmarha istálló. Létesítésük EU-s forrásból történt összesen mintegy 300 millió Ft értékben.

10.5 Eszközök

Az újonnan beszerzett tárgyi eszközök túlnyomó része pályázati forrásból került beszerzésre, saját forrásból vásároltunk öt darab terepjárót. Ezen kívül kisebb eszközök (19 db mobiltelefon, 3db fényképezőgép) is beszerzésre kerültek intézményi költségvetésből.

10.1 táblázat: Kiadások

		Teljesítés (eFt)
Működési kiadások	Személyi juttatás	213 873
	Munkaadót terhelő járulék	55 542
	Dologi kiadások	355 257
	Előző évi előirányzat maradvány átadás fejezeti kezelésű előirányzatnak	0
Felhalmozási kiadások	Intézményi beruházási kiadás	846 320
	Felújítás	0
	Egyéb felhalmozási kiadás	500
	Előző évi előirányzat maradvány átadás fejezeti kezelésű előirányzatnak	0
Kiadások összesen		1 471 492

10.2 táblázat: Bevételek

		Teljesítés (eFt)
Bevételek	Működési	407992
	Felhalmozási	372 475
Költségvetési támogatás	Működési	680 062
	Felhalmozási	19 560
Maradvány igénybevétele		341 991
Összes bevétel		1 822 080

10.3 táblázat: Vagyon

	Bruttó érték (eFt)	Értékcsökkenés (eFt)	Nettó érték (eFt)
Immateriális javak	17 997	12 620	5 377
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	4 081 575	170 096	3 911 479
Befejezetlen beruházás	26 661	0	26 661
Gépek, berendezés, felszerelés, Járművek	525 307	326454	198853
Tenyészállatok	62 246	28 063	34 183

10.4 táblázat: Befektetett eszközök

	Előző évben (eFt)	Tárgyévben (eFt)
Szellemi termékek	15 378	5 377
Immateriális javak összesen	15 378	5 377
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	2 734 001	3 911 479
Gépek, berendezések és felszerelések, Járművek	84 739	198853
Tenyészállatok	30 826	34 183
Beruházások, felújítások	348 766	26 661
Tárgyi eszközök összesen	3 198 332	4 171 176
Nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök mindösszesen	3 213 710	4 176 553

10.5 táblázat: Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök

	Előző évben (eFt)	Tárgyévben (eFt)
Anyagok	2 669	9 868
Befejezetlen termelés és félkész termékek	18 976	11 883
Növendék-, hízó és egyéb állatok	27 306	36 072
Késztermékek	27 679	37 117
Áruk, betétdíjas göngyölegek, közvetített szolgáltatások	8 514	4 761
Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök:	85 144	99 701

10.6 táblázat: Épületek

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Iroda (Őrségi Fogadó ingatlan)	3	0
Információs Centrum	1	0
Kóstolóház	1	0
Vendégház	1	0
Látogatóközpont	1	0
Fedett kerékpártároló	1	0

Faház	4	0
Portaépület + vizesblokk	1	0
Szociális épület	1	0
Tanya (volt TSZ major 6 épülettel)	6	0
Állattartó épület	3	0
Szarvasmarha istálló	1	1
Madárröpde	2	2
Szóce (Tudásközpont)	1	1

10.7 táblázat: Eszközök

Az eszköz megnevezése	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Mezőgazdasági munkagép	59	13
Terepjáró	13	5
Egyéb gépjármű	5	0
Motorkerékpár	0	0
Kerékpár	0	0
Vízi jármű	2	0
Videokamera	0	0
Digitális fényképezőgép	20	3
Hagyományos fényképezőgép	1	0
Spektív	3	0
Kézitáveső	22	0
Éjjellátó készülék	1	0
Számítógép (notebook)	42	1
Mobiltelefon	42	19

11. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok

11.1 Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

11.1.1 Látogató- és oktatóközpontok

Őriszentpéter: Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont

A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont szállásépülete eredeti funkcióját (erdei iskolai szálláshely) teljesen elvesztette. Így az oktatóközpontban szállóvendégeket a 2014-es évben nem tudunk fogadni. Az erdei iskolai programot más fenntartásban lévő kereskedelmi szálláshely bevonásával tudtuk megoldani. Oktatóközpontunk előadóterme természetesen az erdei iskola belső foglalkozásainak lebonyolítása mellett több konferencia, természetvédelmi előadás, továbbképzés számára biztosított kulturált előadóteret. A központ szállásépülete mögött egy fedett kerékpártároló szolgálta az ide érkező csoportok kényelmét. A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont épületegyüttesének éves karbantartási munkálatait és a hozzá tartozó terület fenntartását 2013-tól az Üzemeltetési Osztály végzi.

A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont fogadóterében működő Tourinform Őrség iroda a nemzeti parkról, valamint a nemzeti park területén lévő turisztikai szolgáltatásokról adott egész évben naprakész információt. Az iroda működtetése óta a nemzeti parki szolgáltatások keresettsége, kiejánlási lehetősége, a keretein belül üzemeltetett ajándékbolt forgalma egyértelműen megnőtt. A Tourinform Őrség 7.840 főt szolgált ki 2014-ben. Jó kapcsolatot ápolt a helyi turisztikai szolgáltatókkal. Aktívan vett részt a marketing és promóciós feladatok ellátásában. A Magyar Turizmus Zrt. értékelése alapján az éves teljesítményünket különböző szempontok alapján 100%-ra minősítették. A fogadótérben továbbra is nagy népszerűségnek örvend az Értékeinkért Alapítvány által tartós használatra adott 52 db liofilizált gombából álló gyűjtemény. A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontot kiállításokkal, előadásokkal (138 fő) együtt 7978 fő látogatta.

Kőszeg: Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont

Az Európai Unió támogatásával 2006-ban felépült, a 2010-ben az év látogatóközpontja címet elnyert Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban olyan kiállítások látogathatók, melyek híven szemléltetik a környék jellegzetes élővilágát. Interaktív kiállítótermünkben a gyerekek játékos formában ismerkedhetnek a természettel. A hét kiállító-egységben a madarak életét kísérhetik figyelemmel. A központ mellett található arborétumban madárgondozó telep működik: sebesült baglyokat és más ragadozó madarakat ápolunk. A látogatóközpontban multimédiás konferenciaterem, a parkban óriás puzzle, sövénylabirintus várja a vendégeket. A Bechtold István Látogatóközpont egész éves üzemeltetését, karbantartását 2014-ben is elvégeztük. (Ezt a feladatot elsősorban az Észak-vasi Területkezelési Osztály végzi.)

11.1.2 Tanösvények

- Rezgönyár Tanösvény (kezelő: ŐNPI)
- Sárgaliliom Tanösvény (kezelő: ŐNPI)
- Fürge Cselle Tanösvény (kezelő: ŐNPI)
- Szomoróczi Tanösvény (kezelő: ŐNPI)

- Szala menti Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
- Felsőszéri Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
- Körtike Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
- Hármashatár Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
- Rába-menti Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
- Nyugati Pont Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
- Rókagomba Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
- Áfonyás Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
- Malomgát Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
- Tőzegmohás láprét Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
- Védett növényeket bemutató Tanösvény (Chernel-kert, Kőszegi TK) (kezelő: ÖNPI)
- Madárvédelmi Tanösvény (Chernel-kert, Kőszegi TK) (kezelő: ÖNPI)
- Búbos cinege Élményösvény (Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont) (kezelő: ÖNPI)
- Csillaghúr Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Írottkö Natúrparkért Egyesület)
- Királyvölgyi Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Kőszeg Város Önkormányzata)
- Sághegyi Tanösvény (Sághegyi TK) (kezelő: ÖNPI)
- Geológiai Tanösvény (Sághegyi TK) (kezelő: ÖNPI)
- Ciklámen Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Szombathelyi Erdészeti Zrt.)
- Írottkö Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Írottkö Natúrparkért Egyesület)
- Óriások útja Tanösvény (Kőszegi TK) (kezelő: Írottkö Natúrparkért Egyesület)
- Égig érő tanterem Tanösvény (kezelő: Általános Iskola, Apátistvánfalva)
- Hársas Tanösvény (kezelő: Szentgotthárd Város Önkormányzata)
- Réti orchideák Tanösvény (kezelő: Kétvölgy Község Önkormányzata)
- „Hegypásztorok útja” Tanösvény (kezelő: Hegypásztor Kör Oszkó)
- Töllös Tanösvény (kezelő: Értékeinkért alapítvány)
- Élet a kaszálógyümölcsösben Tanösvény (kezelő: ÖNPI)
- Dobogó-erdő Tanösvény (kezelő: ÖNPI)

Az élet a kaszálógyümölcsösben tanösvényünk „Az év ökoturisztikai létesítménye 2014” című pályázaton tanösvény kategóriában megosztott első helyezést ért el.

11.1.3 Egyéb bemutatóhelyek

Őrségi Népi Műemlékegyüttes

A Szalafő-Pityerszeren található Őrségi Népi Műemlékegyüttes épületei a 2014-es évben is hűen szolgálták az Őrségbe látogatók ismereteinek bővítését a népi építészettel kapcsolatban. Látogatószámunk az előző évhez képest nőtt, 24 042 fő látogatta a műemlék-együttest, ebből 489 fő ingyenes volt. Az Őrségi Népi Műemlékegyüttes 2014-ben is a térség leglátogatottabb bemutatóhelyeként működött, az odaérkezőket felkészült, váltott műszakban dolgozó szakvezetők várták. A Pityerszeren tartott rendezvényeink jelentősen járultak hozzá a látogatószám növekedéséhez. A műemlék-együtteshez tartozó büfé és szatócsbolt helyiségeket bérleményként üzemeltettük. A műemlékegyüttes területét és teljes környezetét egész évben karbantartottuk.

Sághegyi Múzeum

A Sághegyi Múzeum teljes felújítása, interaktív kiállítási egységekkel való kiegészítése, a teljes kiállítási anyag megújítása minőségi javulást jelentett a kínálati oldalon. Ez sajnos nem látszott meg a keresleti oldalon, melynek oka elsősorban a létszámhiányban keresendő. A Sághegyi Múzeum látogatószáma 1253 fő volt.

Ökoturisztikai Információs Centrum

A ROP „Az Őrségtől a Vendvidékig” c. pályázat keretén belül 2013-ban elkészült és átadásra került az Apátistvánfalvi Ökoturisztikai Információs Centrum, mely a Vendvidék és a Hármashatár egészségének ökoturisztikai fejlesztését segítheti a jövőben elő. Így a szlovén ajkú Rába-menti turisztikai vállalkozások segítségét, a szomszédos natúrparkokkal (Goričko, Raab) való kapcsolatok kiterjesztését, a helyi közösség szemléletformálását. 2014-ben garantált túrákat is indítottunk az ökokentrumtól. A túrákon 374 fő vett részt. Az alacsony látogatottság oka, hogy létszámhiány miatt már a bevezető évben sem tudtunk az új ökoturisztika létesítményekbe szakszemélyzetet biztosítani.

Természetturisztikai Kutatóközpont és Kutatóház

A PaNaNet projekt keretein belül került átadásra 2014. június 11-én, Szócén a Természetturisztikai Kutatóközpont és Kutatóház (Lápok Háza). A „Tőzegmohás lápok tudásközpontja” a nagyközönség számára egyaránt szolgálja a természettudományi és turisztikai információkat. Látogatószám 2014-ben 857 fő volt. Az alacsony látogatottság oka, hogy létszámhiány miatt már a bevezető évben sem tudtunk az új ökoturisztika létesítményekbe szakszemélyzetet biztosítani. A nyitvatartást csak heti két nap tudtuk megoldani.

11.2 Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

11.2.1 Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények

A PaNaNet projekt keretein belül került átadásra 2014. június 11-én, Szócén a Természetturisztikai Kutatóközpont és Kutatóház (Lápok Háza). A „Tőzegmohás lápok tudásközpontja” a nagyközönség számára egyaránt szolgálja a természettudományi és turisztikai információkat. Látogatószám 2014-ben 857 fő volt. Az alacsony látogatottság oka, hogy létszámhiány miatt már a bevezető évben sem tudtunk az új ökoturisztika létesítményekbe szakszemélyzetet biztosítani. A nyitvatartást csak heti két alkalommal tudtuk megoldani.

11.2.2 Szakvezetéses túrák

A 2014-es esztendőben 4.502 fő vett részt szakvezetéseinken. Ezek közül a speciális természetismereti túráinkon vettek részt a legtöbben, ahol szakvezetőink egy-egy aktuális természeti látványosságra hívták fel a figyelmet. Ebbe a munkába a Természetvédelmi Őrszolgálat és a Természetmegőrzési Osztály munkatársai is aktívan bekapcsolódtak, örkerületük értékeit fókuszba állítva. Garantált túráinkon 206 fő vett részt. Összesen 4.708 fő vett részt szakvezetéseinken, túráinkon.

2014-ben a szakvezetések rendszerében, a természetvédelmi célok mentén, a fogyasztói igényekhez rugalmasan alkalmazkodva hangsúlyeltolódás következett be. A csoportos látogatók száma csökkent, a családi turizmus aránya nőtt. Jellemzővé vált a hosszú hétvége fogyasztói

preferálása. Az átlagos tartózkodási idő rövidült. Ezekhez a sajátosságokhoz alkalmazkodva alakítottuk ki a specifikus és populárisabb garantált túrák rendszerét három természetbarát mozgásformára építve: gyalog, kerékpáron, szekéren. A garantált túrák időpontválasztásainál az előző évek statisztikai adatait vettük alapul. A témaválasztást pedig az ezen időszakban bemutatható értékekre alapoztuk. A rendezvények időpontválasztásánál is a potenciálisan nagyobb érdeklődésre számot tartható időszakokat preferáltuk, illetve a mások által szervezett rendezvények programjainál is megjelentünk szakvezetésekkel, nemzeti parki promócióval.

11.2.3 Erdei iskolák

A 2014-es évben erdei iskolai szolgáltatást 406 fő diák és 19 fő kísérő vett igénybe. Összesen 14 alkalommal nyújtottunk szakvezetést 425 fő számára erdei iskolai program keretében. Erdei iskolai szállásunk ebben az évben már nem tudott üzemelni, hiszen férőhelyeit irodai helyhiány miatt kénytelenek voltunk megszüntetni.

11.2.4 Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

2014-ben Szalafőn az Őrszem Fogadóban került megrendezésre a NaturSzelet programsorozat, melyen 5 alkalommal tartottak különböző természetvédelmi témában előadásokat kollégáink.

Az Igazgatóság egész évben folyamatosan ellátta a környezeti neveléssel kapcsolatos feladatokat. Jó kapcsolatot ápolunk a helyi óvodával, térségi általános és középiskolákkal, valamint felsőfokú oktatási intézményekkel. Az iskolák részére sok esetben terepi helyszínt, valamint szakmai segítséget nyújtottunk a tananyag könnyebb elsajátítása érdekében. Igény esetén előadásokat, valamint rendszeres szakköri foglalkozásokat tartottunk természetismeret, természetvédelem témakörhöz kapcsolódóan. 2014-ben elindítottuk Madarász Óvi és Suli programunkat, melynek keretében a bajánsényei Pöttömsziget Óvodában tartottunk foglalkozást.

A nemzeti park területén lévő általános iskolákban téli előadásokat, terepi foglalkozásokat tartottunk, a szaktanárokkal egyeztetett időpontokban. Ezek célja az iskola közvetlen környezetében lévő természeti értékek fókuszba állítása, a természetvédelem népszerűsítése, a természetvédelmi őrszolgálat tagjainak bemutatkozása, tevékenységük megismertetése volt. Együttműködési megállapodások, illetve tehetséggondozás, természetismereti vetélkedőprogramok keretében az alábbi iskolák környezeti nevelési munkáját segítettük:

- Felsőszölnöki Kossics József Általános Iskola és Óvoda
- Őriszentpéteri Körzeti Általános Iskola
- Kétnyelvű Általános Iskola és Óvoda Apátistvánfalva
- Kölcsey utcai Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Körmend
- Pankasz, Kisrákos, Viszák Általános Iskolája
- Csaba József ÁMK, Csákánydoroszló
- Széchenyi Általános Iskola, Nádasd
- Somogyi Béla Általános Iskola, Körmend

Természetismereti vetélkedők

A 2014-es évben új tematika alapján írtuk ki a többfordulós „Nyitott szemmel a természetben” vetélkedőt, melyet az Őrségi Nemzeti Park területén lévő iskolák tanulói számára hirdettük meg. A vetélkedőre 23 csapat 92 diákja jelentkezett. Ezen kívül egy-egy iskolában

tehetséggondozói tevékenységet is végeztünk, több tanuló felkészülését segítettük tanulmányi versenyeken. A környezeti nevelési feladatok ellátása terén, csakúgy, mint az ökoturizmus területén a létszámhiány jelentette a legfőbb problémát. Az Igazgatóság alapítása óta folyamatosan fennálló létszámhiány a szakterület sikerei ellenére ebben az évben is fennállt. A feladatellátás a csekély számú szak alkalmazotti létszám erőn felüli teljesítménye mellett csak az alkalmi közmunkás állomány bevonásával, illetve a szakvezetésekben bővelkedő időszakokban esetenkénti őrszolgálati segítség igénybevételével volt lehetséges.

A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont szállásépülete eredeti funkcióját (erdei iskolai szálláshely) teljesen elvesztette. Így az oktatóközpontban szállóvendégeket a 2014-es évben nem tudtunk fogadni. Megoldást más Igazgatóságok gyakorlatának megfelelően egy, a dolgozók elhelyezését kulturált körülmények közt lehetővé tévő irodaépület megépítése, illetve a Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont eredeti funkciójának visszaállítása, valamint az ökoturisztikai és környezeti nevelési szakterület létszámbővítése jelenthetne.

11.2.5 Kiadványok

Igazgatóságunk a 2014-es évben megjelentette az Őrségi Nemzeti Park – Nemzeti Parki Programok és Termékek 2014 c. kiadványát 9500 példányban.

A kaszálógyümölcsösökkel kapcsolatban három népszerűsítő kiadványt jelentettünk meg. A Magas fák gyöngyei: kaszálógyümölcsösök az Őrségi Nemzeti Parkban c. a kaszálógyümölcsösök természetvédelmi jelentőségét és az megőrzésük érdekében végzett tevékenységeket mutatja be. A látogatható kaszálógyümölcsösök az Őrségi Nemzeti Parkban c. a turistáknak nyújt segítséget azzal, hogy bemutatja a legértékesebb és szabadon látogatható gyümölcsöskerteket. A ritka, veszélyeztetett gyümölcsfajták Őrségi Nemzeti Parkban c. pedig a legkritikább és legveszélyeztetettebb fajtákra hívja fel a figyelmet.

11.2.6 Látogatóstatisztika

Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont

2014-ben a Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontban működő Tourinform Őrség iroda látogatottsága 7.840 fő volt, a központban megrendezésre kerülő kiállításokat, előadásokat további 138 fő látogatta. Az összes látogatószám 7.978 fő volt.

Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont

A Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont látogatószáma az alábbiak szerint alakult: normál jegyet 4.256 fő, családi jegyet 220 fő váltott, így a fizetős látogatók száma 4 476 fő volt. Ingyenesen 1.981 fő látogatta az intézményt, így összesen 6.457 fő látogatót regisztráltunk 2014-ben.

Őrségi Népi Műemlékegyüttes

Az Őrségi Népi Műemlékegyüttes látogatói: 11.192 felnőtt, 12.361 diák és nyugdíjas, így 23.553 belépőjegyet vásárló látogatta. Az ingyenes látogatók száma 489 fő volt. 2014-ben mindösszesen 24.042 főt regisztráltunk. Az előző évhez képest enyhén nőtt a látogatószám. Ennek okai a helyzethez igazodó látogatómenedzsment, illetve a műemlék-együtteshez szervezett sikeres rendezvények (Húsvétváró, Pünkösödölő, Vidékre fel!, Nemzeti Parkok Hete, Őrségi Lepkealand, Őrségi Tökfesztivál) voltak.

Sághegyi Múzeum

A Sághegyi Múzeum teljes felújítása, interaktív kiállítási egységekkel való kiegészítése, a teljes kiállítási anyag megújítása minőségi javulást jelentett a kínálati oldalon. Ez sajnos nem látszott meg a keresleti oldalon, melynek oka elsősorban a létszámhiányban keresendő. A Sághegyi Múzeum látogatószáma 1253 fő volt.

Szakvezetés, garantált túrák

Szakvezetést 4502 fő, garantált túrát 206 fő vett igénybe, így szakvezetéseinken 4708 látogató volt. Az előzetesen bejelentkező csoportok mellett egyre nagyobb a családosan szakvezetést igénylők száma. Ehhez alkalmazkodva indítottunk egyre több garantált természetismereti túrát gyalog, kerékpáron, szekéren.

Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény

2014-ben a nyílt napok, jeles napok résztvevői (682 fő) általában iskolások, így ezen szemléletformálást célzó szolgáltatások nem térítésesek. A saját szervezésű rendezvényeink (Húsvétváró, Pünkösödölő, Vidékre fel!, Nemzeti Parkok Hete, Órségi Lepkekaland, Órségi Tökfesztivál) általában a turisták által látogatottabb hétvégékhez, ünnepekhez kötődtek. Az Igazgatóság saját szervezésű rendezvényein 3807 látogató volt. Ezekben a rendezvényeken, napokon összesen 4489 fő résztvevőt regisztráltunk.

Erdei iskolai program

A programban részt vevők alacsony számának (406 fő és 19 fő kísérő) oka az erdei iskolai szálláshelyünk megszüntetése volt. Erdi iskolai programban 425 fő vett részt.

Szekerezés

A szekértúrák iránti kereslet nőtt, sajnos szakember hiányában és a szekér meghibásodása miatt ezen igényeket csak töredékesen tudtuk kielégíteni. 2014-ben 357 fő vett részt szekerezésen, melyből 83 fő ingyenes látogató volt.

Kiállítás, előadás, rendezvények

A Bechtold István Látogatóközpontban (237 fő) és a Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontban (138 fő) 2014-ben megtartott kiállítás megnyitók és előadások résztvevői száma 375 fő volt.

Keserűszeri Vendégház

A Keserűszeri Vendégház 16, a sátorozó hely 30 fős kapacitásával elsősorban családoknak, baráti társaságoknak, kerékpáros, és bakancsos turistáknak, nyári táborozóknak jelentett ideális szálláslehetőséget. 2014-ben az épület belül felújításra került, a hozzá tartozó terület folyamatos gondozás alatt állt. A látogatók zömét a családosok jelentették. A Keserűszeri Vendégházban 391 fő szállt meg, 864 vendégéjszakát töltöttek el. Az 1 főre jutó átlagos vendégéjszaka 2,20 volt. A sátorozó helyen 51 fő szállt meg, 87 vendégéjszakát eltöltve. Az 1 főre jutó átlagos vendégéjszaka 1,7 volt. 2014-ben az összes szállóvendég 442 fő volt, akik 951 vendégéjszakát töltöttek nálunk.

Bemutatóhelyeink látogatottsága				
	Bemutatóhely neve	Fizető látogatók (fő)	Nem fizető látogató (fő)	Összesen (fő)
1	Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont (Tourinform Őrség, kiállítás, előadás)		7 978	7 978
2	Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont	4 476	1 981	6 457
3	Őrségi Népi Múemlékegyüttes	23 553	489	24 042
4	Sághegyi Múzeum	1 253	0	1 253
Regisztrált látogatók összesen:		29 282	10 448	39 730

A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői				
	Ökoturisztikai szolgáltatások	Fizető látogatók (fő)	Nem fizető látogató (fő)	Összesen (fő)
	Szakvezetéses túra, nyílt túra	2 109	2 599	4 708
	Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény	3 807	682	4 489
	Erdei iskolai program	406	19	425
	Kerékpárkölsönzés	0	0	0
	Terembérlet	412	78	490
	Szekerezés	274	83	357
	Kiállítás, előadás, rendezvények	0	375	375
Regisztrált igénybevevők összesen:		7 008	3 836	10 844
Szálláshelyek nemzeti park igazgatósági működtetésben				
Szállóvendégek száma (fő)		442		
Vendégéjszakák száma (éj)		951		

11.3 Társadalmi kapcsolatok

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság turizmusának eredményessége és hatékonysága érdekében munkatársaink az alábbi PR feladatokat végezték el:

Honlap

Igazgatóságunk a 2014-es esztendőben több honlapot gondozott. Két saját fenntartású honlapunk a www.orseginemzetipark.hu, és a www.orseg.info, melyekre egész évben folyamatosan felkerülnek az aktuális információk (szakmai hírek, rendezvények, aktuális túrák, kiállítások, akcióprogramok), továbbá az érdeklődők betekinhetnek a védett természeti területek, a gyakorlati természetvédelem, a kutatás, a monitoring, az agrár-környezetgazdálkodás, a projektek és az ökoturizmus témakörökben feltüntetett anyagokba. Az orseg.info betöltve célját előrevi-

vő módon teremti meg az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság szakmai koordinációjával a nemzeti parki kistájak turisztikai összefogását, ezáltal hatékonyan járulva hozzá a helyi turizmus-gazdaság élénkítéséhez. Az év folyamán folyamatosan küldtük az aktuális híreket, friss információkat az alábbi honlapokra: www.magyarnemzetiparkok.hu, www.nemzetiparkitermek.hu, www.videkjaro.hu

Az igazgatósági honlapokon szereplő információk frissítését az egyes osztályok jelzése alapján az Ökoturisztikai és Környezeti-nevelési Osztály kijelölt dolgozója, illetve a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont honlapjának frissítését ott szolgálatot teljesítő kolléga végezte. További feladatot jelentett még a Tourinform Őrség által működtetett NETA rendszer folyamatos feltöltése és frissítése. Ezen kívül létrehoztuk és aktualizáltan működtettük az ŐNP facebook oldalát. 2014-ben honlapfejlesztés kiegészítéseként mobiltelefon applikációs alkalmazás is megvalósult.

Turisztikai szakkiállítások, vásárok

2014. február 13-16 között került megrendezésre Budapesten a FeHoVa, melyen az Őrségi Nemzeti Park több védjegyes terméke került bemutatásra és kóstoltatásra. A nemzeti parki védjegyes termékek promóciójára 2014-ben is külön hangsúlyt fektettünk. Rendezvényeinken ingyenes, kiemelt helyet biztosítottunk, a Tourinform iroda élőszavas és írott propagandájában (lásd: programajánló), szintén kitüntetett helyet biztosítottunk védjegyeseinknek. A helyi, őrszentpéteri termelői piaccal való együttműködés is árusító helyet jelentett védjegyeseinknek. A budapesti Utazás 2014 vásáron, 2 standon jelentünk meg: a nemzeti parkok központi standján és a Magyar Turizmus Zrt. EDEN standján. Ezen kívül részt vettünk a Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitórendezvényén, Tatán, és az Őrségi Vásáron, Őrszentpéteren.

Megjelenéseink szervesen illeszkedtek mind az Igazgatóság közvetlen, mind a térségi turizmusban betöltött közvetett céljaihoz. A közvetlenül az egyes kiállításokon regisztrálható konkrét foglalásokon kívül, másodlagos hozadékként nyugtázható a régiós és országos, határmenti szakmai szervezetekkel való együttműködési kapcsolatok ápolása, kiterjesztése, illetve a természetvédelemi orientációjú bemutatás, a nemzeti parki attrakciók népszerűsítése. Megjelenéseink hozzájárultak (a recesszió ellenére) a nemzeti parkba érkező látogatók számának megőrzéséhez, bizonyos kijelölt szolgáltatásoknál (speciális természetismereti programok, hosszú hétvégékre időzített szakvezetéssel egybekötött programok) a növekedéséhez.

Egyéb kommunikációs csatornák

Ebben az esztendőben is nagy hangsúlyt fektettünk a hozzánk érkező vendégek korrekt, naprakész tájékoztatására, illetve a turistákkal folytatott helyi kommunikációink, szakvezetéseink színvonalára. Annál is inkább, hiszen valljuk, hogy a legjobb reklám a személyes pozitív élmény. (A Tourinform Őrség irodában a következő számú megkereséseket regisztráltuk a 2014-es évben: személyes 7.840 fő, telefonos 1.568 fő, e-mailes 843 fő)

2014 tavaszán és őszén a Magyar Turizmus Zrt. szervezésében külföldi újságírókat fogadtunk, akik gyalog – kerékpáron – szekéren fedezték fel az Őrséget. A Vasi-hegyhát-Rábamente TDM szervezet és a zalai turisztikai vállalkozók egyaránt study-tourt szerveztek az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság turisztikai rendszerének tanulmányozása céljából.

Rendhagyó módon megalakult Vas megyében a Vas Megyei Turizmus Szövetség, melynek az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság is tagjává, az adott szakterületet irányító osztályvezetője pedig elnökségi tagjává vált.

Turisztikai programjainkat, rendezvényeinket, nemzeti parkunkat érintő fontosabb eseményeket koncentráltan időzített, a fokozott érdeklődésre számot tartó helyeken történő plakátolás és az érdeklődési körönként célzottan eljuttatott direkt mailek mellett az alábbi médiákban népszerűsítettük:

- Vas Népe napilap
- Rábavidék térségi hetilap
- Greenfo - honlap
- Lánchíd Rádió
- Magyar Rádió
- Nyugat- Rádió
- Magyar Katolikus Rádió
- Muravidéki Rádió
- Magyar Nemzet
- A régió rádiója mr6
- GOTTHÁRD TV
- PORABJE szlovén nemzetiségi hetilap

A következő médiumokban jelentünk meg:

- MTV1
- DUNA TV
- Magyar Rádió
- Nyugat- Rádió
- Sopron Rádió
- Vas Népe
- Magyar Nemzet
- Magyar Hírlap
- Népszabadság
- Népszava
- Élmény Itthon
- Greenfo
- Természetbúvár
- Turizmus Trend
- Napi Online
- FigyelőNet

11.4 Tervezett fejlesztések (2015)

A 2015-ös év ökoturisztikai munkájának tengelyében a meglévő turisztikai infrastruktúra és kínálati elemek színvonalas szolgáltatásának biztosítása mellett a következő pályázati ciklus előkészítése áll. Így a GINOP, a KEHOP, a TOP és a Határon Átnyúló Együttműködési programokba tervezett fejlesztések szakmai kimunkálása, a partneri hálózat aktualizálása. Kiemelten a Pityerszeri Népi Műemlékegyüttes és környezetének attrakció, - és kínálatfejlesztése, valamint az aktív turisztikai elemek (kerékpáros, vízi, gyalogos) fejlesztése, tervszintű előkészítésében való hathatós segítségnyújtás.

E mellett nagy hangsúlyt fektetünk a nemzeti park természetvédelmi céljait szolgáló térségi, turisztikai kapcsolatok kiterjesztésére, a határon átnyúló kapcsolatok fejlesztésére. Az orseg.info honlap további népszerűsítésére, a költséghatékony marketingelemek fokozott használatára.

A nemzeti parki védjegyű termékek további promotálása, újabb kiírás sikeres végig vitele és

a helyi termelők produktumainak helyi szolgáltatáscsomagokba integrálása is a kiemelt célok közt szerepel.

11.5 Együttműködési megállapodások

- Szent István Egyetem Környezettudományi Intézet
- Nyugat–magyarországi Egyetem
- Herman Ottó Kertészeti Szakközépiskola és Kollégium
- III. Béla Szakképző Iskola, Szentgotthárd
- Óriszentpéteri Körzeti Általános Iskola
- Katica Óvoda Óriszentpéter
- Órallók Alapítvány
- Vasi Hegyhát-Rábamente Közhasznú Egyesület
- Vas Megyei Turizmus Szövetség

11.6 Fontosabb események

2014. május 18-án tartottuk Szalafő – Pityerszeren a „Vidékre fel!” rendezvényt, melyet az MNVH segítségével szerveztünk meg. Május 15-én e program keretében „Magyartarka konferenciát” tartottunk.

Április 24-25-én a Földművelésügyi Minisztérium keretében részt vettünk a „Föld Napja IV. Tudományfesztivál” című rendezvényen.

2014. április 29-30-án „Eörségnek leírása” c. konferenciára került sor igazgatóságunkon.

Az Európai Nemzeti Parkok Napja alkalmából szervezett Hármashatár találkozó a szlovéniai Pečaroviciban került megrendezésre.

A csillagos égbolt programsorozat keretében a Hegyháti Csillagvizsgálóban szerveztünk előadást, majd az esti órákban éjszakai csillagsétán vehettek részt az érdeklődők.

- Az Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél a Húsvétváró, a Pünkösdlő, a „Vidékre fel!”, a Nemzeti Parkok Heti, az Őrségi Lepkekaland, és az Őrségi Tökfesztivál rendezvényeket szerveztük, bonyolítottuk. Résztvevők száma: 3.807 fő.
- Egyéb térségi rendezvényeken (Órallók Napja, Őrségi Vásár, Fazekas Napok, Völgyhídi Vásár, Magyar Pünkösdi Fesztivál, Gomba Fesztivál) nemzeti parki szolgáltatásokat nyújtottunk.
- 2014. július 6-12-ig Igazgatóságunk 16 fő gyermeket látott vendégül a Dévai Szent Ferenc Alapítványtól (Szeretettábor az Őrségben).
- Igazgatóságunk, a Raab Natúrpark és a Goricko Tájvédelmi Park munkatársainak szervezésében természetismereti tábort tartott a hármashatáron 2014. július 14-18-ig magyar, szlovén és osztrák gyermekek részére.
- Szalafő – Pityerszeren napközis tábornak biztosítottunk helyet az Órallók Alapítvány szervezésében július 16–20-ig.
- Az Órallók Alapítvánnyal együttműködve, július 28–augusztus 1 között, vándortábort szerveztünk, melynek útvonala az Őrségből a Vendvidékre, majd vissza.

Időszaki kiállítások, előadások

Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontban 2 db kiállítást, illetve előadást szerveztünk az alábbi bontásban:

Dátum	Esemény	Létszám (fő)
2014.04.24.	Illés Judit: Az Őrség fái	26
2014.09.26.	Az Őrségi Nemzeti Park képekben c. fotópályázat	112
Összesen:		138

A Kőszegi Tájvédelmi Körzetben a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban 6 előadást szerveztünk az alábbi bontásban:

Dátum	Esemény	Létszám (fő)
2014.02.05.	Az Év Természetfotósa 2013. – Németh Bálint „ÍGY LÁTOK ÉN”	70
2014.03.26.	Prof. Dr. Vig Károly, Dr. Bokányi Péter Phd.: Egy késő romantikus regényhős a természettudományban - Hermann Ottó élete és műve	20
2014.04.23.	Prof. Dr. Vida Gábor: Meg kell-e mentenünk a Földet?	40
2014.05.08.	Hermann Ottó halálának 100. évfordulója alkalmából megemlékezés és koszorúzás	25
2014.10.02.	Horváth Ildikó, Dr. Németh Csaba: 20 éves a chernel – kerti madármentés	70
2014.11.26.	Kemenes Vulkánpark képzőművészeti pályázat kiállítása	12
Összesen:		237

11.1.1 táblázat: Turisztikai infrastruktúra

	Száma	Férőhely/befogadó-képesség (fő)	Állapotuk rövid értékelése
Látogató/oktatóközpont Bechtold István / Harmatfű Természet- védelmi Oktatóközpont	2	150 / 80	Közepes / Jó.
Múzeum (szabadtéri)	1	1000	Felújított műemlékegyüttes.
Tanösvény	13	-	Rongálások miatt a felújítás folyamatos.

11.1.1a táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás

Név	Cím	Férőhely/ befogadóképesség (fő)	Állapot rövid leírása	Kihasználtság (%)
Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont szállásépület	9941 Óriszentpéter, Siskaszer 26/A	24	Közepes, korszerűsítésre szorul.	8,3
Keserűszeri Kutatóház szállásépület	9941 Óriszentpéter, Keserűszer 17.	16	Közepes, korszerűsítésre szorul.	15,5
Keserűszeri Kutatóház udvarán sátorozó hely	9941 Óriszentpéter, Keserűszer 17.	30	Közepes, korszerűsítésre szorul.	10
Órségi Népi Műemlékegyüttes	9942 Szalafő Pityerszer 12.	150	Felújított műemlék együttes.	90
Bechtold István Látogatóközpont	9730 Kőszeg Aradi vértanúk parkja	70	Jó, újszerű	35,5

11.1.1b táblázat: Állandó kiállítás

Cím	Befogadóképesség (fő)	Kiállítás témája	Látogathatóság
A Kőszegi-hegység természeti értékei	100	A Kőszegi-hegység természeti értékei	egész évben, nyitva tartás szerint
Chernel István Emlékszoba	100	Chernel István munkássága	egész évben, nyitva tartás szerint
A madarak élete	100	A madarak élete	egész évben, nyitva tartás szerint
A Sághegy, az idők tanúja	80	Interaktív kiállítás a Sághegy múltjáról és értékeiről	Szezonális 03.10-08.31.: Sze- Szo: 10.00-18.00, V: 10.00-16.00
Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpont	80	Ehető és mérges gombák az Őrségben.	minden munkanap 8.00-16.30 között
Őrségi Népi Műemlékegyüttes	40 000/év	A helyszínen megőrzött és berendezett műemlék-együttes épületei szemléletesen példázzák lakói építészeti kultúráját, hagyományos életmódját.	szezonális 04.01-11.02.: H-V: 10.00-17.00 06.01.-08.31.: H-V: 10.00-18.00

Az első három kiállítás helyszíne a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont volt.

11.1.2 táblázat: Tanösvények

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Madárvédelmi Tanösvény	Kőszegi TK	400 m	természetismereti	ÖNPI	
Búbos cinege Élményös- vény	Kőszegi TK	400 m	természetismereti	ÖNPI	
Csillaghúr Tanösvény	Kőszegi TK	4 km	természetismereti	Írottkő Natúrparkért Egyesület	készült, el- fogyott
Királyvölgyi Tanösvény	Kőszegi TK	2 km	természetismereti	Kőszeg Város Önkormányzata	készült, el- fogyott
Sághegyi Tanösvény	Sághegyi TK	200 m	természetismereti	ÖNPI	
Geológiai Tanösvény	Sághegyi TK	2 km	természetismereti	ÖNPI	
Rezgőnyár tanösvény	Őriszentpéter, Siska szer	300 m	botanikai	ÖNPI	készült, el- fogyott
Sárgaliliom tanösvény	Velemér-Magyarszombatfa	6 200 m	természeti-kulturális	ÖNPI	készült, el- fogyott
Töllös tanösvény	Szentgyörgyvölgy	2 500 m	erdészeti-botanikai	Értékeinkért Alapítvány	készült, el- fogyott
Szala - menti tanösvény	Szalafő-Őriszentpéter kö- zött	3 800 m	természetismereti	ÖNPI	készült, el- fogyott
Körtike tanösvény	Szalafő Csörgőszertől- Szalafő Pityerszerig	6 200 m	természetismereti	ÖNPI	készült, el- fogyott
Felsőszéri tanösvény	Szalafő Felsőszerről- Szalafő Pityerszerre	1 700 m	néprajzi	ÖNPI	készült, el- fogyott
Fürge csele tanösvény	Kercaszomor határában	3 200 m	természetismereti	ÖNPI	készült, el-

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
					fogyott
Szomoróczi tanösvény	Kercaszomoron	3 000 m	kultúrtörténeti	ÖNPI	készült
Hármashatár tanösvény	Felsőszölnök – Hampó-völgy	4 700 m	természetismereti	ÖNPI	
Rába-menti tanösvény	Alsószölnök	5 200 m	természetismereti	ÖNPI	
Nyugati Pont tanösvény	Szakonyfalu	2 200 m	természetismereti	ÖNPI	
Rókaomba tanösvény	Apátistvánfalva Orfalu	3 000 m	természetismereti	ÖNPI	
Áfonyás tanösvény	Orfalu	5 100 m	természeti-kulturális	ÖNPI	
Malomgát tanösvény	Órimagyarósd	4 000 m	természetismereti	ÖNPI	
Tőzegmohás láprét tanösvény	Szóce	900 m	természetismereti	ÖNPI	
Élet a kaszálógyümölcsösben Tanösvény	Szalafő-Pityerszer	300 m	természetismereti	ÖNPI	
Dobogó-erdő tanösvény	Horvátnádajla-Dobogó-erdő	2 000 m	természetismereti	ÖNPI	
Védett növényeket bemutató tanösvény	Kőszegi TK	300 m	természetismereti	ÖNPI	
Ciklámen tanösvény	Kőszegi TK	4 500 m	természetismereti	Szombathelyi Erdészeti Zrt.	
Írottka tanösvény	Kőszegi TK	2000 m	természetismereti	Írottka Natúrparkért Egyesület	
Óriások útja tanösvény	Kőszegi TK	7000 m	természetismereti	Írottka Natúrparkért Egyesület	

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Égig érő tanterem tanösvény	Apátistvánfalva	5 000 m	természetismereti	Általános Iskola Apátistvánfalva	
Hársas tanösvény	Hársas - tó	1 000m	természetismereti	Szentgotthárd Város Önkormányzata	
Réti orchideák tanösvény	Kétvölgy	6 000 m	természetismereti	Kétvölgy Község Önkormányzata	
„Hegypásztorok útja” tanösvény				Hegypásztor Kör Oszkó	

11.1.4 táblázat: Társadalmi kapcsolatok

		Megjelenés/részvétel száma	
		Írott	Elektronikus
Kiállítás, vásár: A budapesti Utazás 2014 vásáron, 2 standon jelentünk meg: a nemzeti parkok központi standján és a Magyar Turizmus Zrt. EDEN standján a Tourinform Órség irodával.			
Média	helyi	69	61
	regionális	12	81
	országos	29	41
	nemzetközi	3	6
Egyéb			

11.2.5 táblázat: Kiadványok

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
1.	Őrségi Nemzeti Park – Nemzeti Parki Programok és Termékek 2014	2013	10
2.	Őrség-kulturális értékek az Órállók földjén (magyar, szlovén, német)	2012.	263
3.	Az Őrségtől a Rábavidékig	2013	1973
4.	A lápok titokzatos világa	2014	10000
5.	Holt fából élő erdő	2014	10000
6.	Erdei élőhely – rekonstrukciók Vas megye védett természeti területein	2014	2000
7.	Chernel - kert	2014	10000
8.	Bectold István Látogatóközpont	2014	20000
9.	Magas fák gyöngyei: kaszálógyümölcsösök az Őrségi Nemzeti Parkban (magyar, szlovén, angol)	2014	5000
10.	Látogatható kaszálógyümölcsösök az Őrségi Nemzeti Parkban (magyar, szlovén, angol)	2014	5000
11.	Ritka, veszélyeztetett gyümölcsfajták az Őrségi Nemzeti Parkban (magyar, szlovén, angol)	2014	5000

12. Közfoglalkoztatás

12.1 Alapfeladatok, személyi feltételek

Igazgatóságunk engedélyezett létszáma 37 fő. Ez a szerteágazó feladatinkhoz nem elegendő, ezért a közfoglalkoztatási program keretén belül kapott lehetőség jelentősen hozzájárult feladataink hatékony és eredményes ellátáshoz. A két egymást követő közfoglalkoztatási program az Igazgatóság napi működési feladatainak ellátásához biztosított nélkülözhetetlen segítséget. A közfoglalkoztatotti létszám időnként elérte, sőt meg is haladta a főállású alkalmazottak számát, nélkülünk csak csökkent feladatellátást tudtunk volna végrehajtani.

Kiemelt feladatok:

A nemzeti parki speciális ismereteket igénylő természetvédelmi kezeléseket megalapozó kutatásokban való részvétel, a kutatásokhoz kapcsolódó számítógépes programok kezelése.

Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály napi ügyviteli munkája, csoportvezetés, vagyongazdálkodásunkban lévő ingatlanok bemutatása. Az Igazgatóság működéséhez szükséges üzemeltetési, karbantartási munkákat segítve hozzájárulnak az Üzemeltetési Osztály feladataink zökkenőmentes ellátásához. A saját vagyongazdálkodásban lévő területeken a területek megművelése (traktoros szakmunkások), az állattartás feltételeink biztosítása (állatgondozók).

A Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály munkájának segítése. Igazgatóságunkon - munkaerő hiányában - nem megoldott a vagyongazdálkodás az őriszentpéteri állattartó telepen, a majorban és a szalafői pilyerszeri falumúzeumban. A jelentős mennyiségű állami vagyongazdálkodás miatt ezeken a helyeken, amikor erre lehetőségünk adódott éjjeliőröket alkalmaztunk. A Pénzügyi és Számviteli Osztályon adminisztratív feladatok ellátása, napi ügyviteli munka segítése.

A tervezett munkakörök és létszámok:

Ellátandó feladat megnevezése	Ellátandó feladat helyszíne (cím, hrsz., útszakasz, stb. megnevezése)	Létszám (fő)	Ellátandó feladathoz szükséges munkakör
Éjjeliőr	Agrár-Őriszentpéter	2	
Állatgondozó	Őriszentpéter, változó munkahely	2	
Traktoros	Őriszentpéter, változó munkahely	2	Traktoros
Biotikai adatbázisok kezelése	Őriszentpéter, változó munkahely	1	Monitorozás munkatárs
Turisztikai szakvezető	Őriszentpéter, Kőszeg, változó munkahely	4	Turisztikai szakvezető
Fakitermelő	Őriszentpéter, változó munkahely	3	Motorfűrész kezelő
Fakitermelő/munkavezető	Őriszentpéter, változó munkahely	2	Motorfűrész kezelő
Erdészeti munkatárs/munkavezető	Őriszentpéter, változó munkahely	1	Erdészeti munkatárs

Madárgondozó	Kőszeg	2	
Parkfenntartó	Kőszeg	1	
Gépkocsivezető/ karbantartó	Óriszentpéter, változó munkahely	5	
Adminisztrátor	Óriszentpéter, Kőszeg, változó munkahely	2	
Szakvezető	Szalafő-Pityerszer	1	Szakvezető
Turisztikai szakfeladat ellátó	Óriszentpéter, változó munkahely	1	Turisztikai szakfelelős
Takarító	Óriszentpéter, változó munkahely	2	Takarító
Segéd munkás	Óriszentpéter, Kőszeg, változó munkahely	9	

12.2 Elvégzett feladatok, eredmények

A program során (a 12.1. pontban részletezett) tervezett feladatokat jelentős részben elvégeztük. Gondot jelentett, hogy a közfoglalkoztatás iránti igény az év első felében mérsékelt volt. A közfoglalkoztatottak között jelentős volt a fluktuáció. Az Igazgatóság működőképességének fenntartása szempontjából kiemelkedő jelentőségű volt az Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály, az Őrségi Területkezelési Osztály, Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály munkájában való részvétel.

Havi létszám alakulása:

Hónap	Létszám
Január	35
Február	35
Március	33
Április	33
Május	32
Június	32
Július	39
Augusztus	39
Szeptember	39
Október	38
November	38
December	54

Osztály	január- április	május- szeptember	októbertől
Ökoturisztikai és Környezeti nevelési Osztály	3	4	5
Természetvédelmi Őrszolgálat	7	7	8
Üzemeltetési Osztály	11	10	18

Őrségi Területkezelési Osztály	6	7	9
Észak Vasi Területkezelési Osztály	5	6	6
Természetmegőrzési Osztály	0	0	0
Pénzügyi és Számviteli Osztály	1	1	1
Összesen	33	35	47

A 2014. évben megvalósult 2 közfoglalkoztatási programban Igazgatóságunk 7 különböző osztálya adott munkát a közfoglalkoztatottaknak. Ökoturisztikai és Környezeti nevelési Osztály: a túrák szervezése és lebonyolítása, a rendezvények, kitelepülések szervezése, a napi ügyvitel folyamatos ellátása. Az Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél is végeztek szakvezetést a közmunkások, ezen felül 6 rendezvényen és 20 túrán segítették munkánkat.

A Természetvédelmi Őrszolgálat mellett dolgozó közmunkások egész évben az Igazgatósághoz tartozó saját vagyongazdálkodásban lévő védett területek helyreállításával, kezelésével foglalkoztak. A védett természeti területek, rétek, gyepek, szántók, erdők helyreállítása bozót illetve cserje irtással, erdőszélek, utak tisztítása. Rétek, lápok kaszálása, széna összegyűjtése, lehordása.

Üzemeltetési Osztály: látogatóközpont, bemutatóhelyek, a saját vagyongazdálkodásban lévő ingatlanok és azok környezetének karbantartása és kezelése (Harmatfű Látogatóközpont, Keserűszeri Vendégház, Őri Fogadó). Az épületek és a hozzájuk tartozó területek tisztántartásában, fűnyírásban, kaszálásban, illetve rendezvények lebonyolításának segítségével vettek részt. A pityerszeri bölénykerítés építés segítése. Részt vettek a motorfűrész kezelő tanfolyamon gyakorlati oktatók biztosításával. A folyamatban lévő erdőszéleink ápolását, tanösvények karbantartása, táblák körüli kaszálást végezték el. Csemeteültetés Kondorfa 24 C erdőrészletben 5,52 ha-on, csemeteápolás és pótlás Nádasd 55 I erdőrészlet, 1,08 ha. Elvégezték a tanösvények és egyéb szabadterei bemutatóhelyek (Csörgő alma gyümölcsöskert) karbantartását, rendezését, az információs táblák környezetének kaszálását is. A kitermelt faanyagok darabolását és hasogatását, kalodák készítését. A siskaszeri lábaspajta beépítése, a szerszámos pajta kettéválasztása is megtörtént.

Őrségi Területkezelési Osztály: állattartó telepen az állatok ellátásában (takarmányozás, trágyázás, tisztántartás), karámok javításában, az állatok áttelepítésében, beteg állatok gondozásában való részvétel. Továbbá az éjjeliőri és traktoros munkák elvégzése (szántás, vetés, kaszálás, szárzúzás), a mezőgazdasági gépjárművek karbantartása. Adminisztrációs ügyintézés. Kaszálás, rendsodrás, bálázás 200 ha, 300 ha szántás, 110 ha vetés, 2900 db bála behordása, 350 állat etetése, 80 km villanypásztor áthelyezése, 100 db marha ellésénél segítség.

Észak-vasi Területkezelési Osztály: A madárvédelmi telepen a madarak ellátása, sérült állatok gondozása, tisztántartása volt a feladatuk. A Látogatóközpontban dolgozók az épület karbantartását, tisztántartását, a park gondozását végezték. Chernel-kert kaszálása, karbantartása 6 ha, sérült madarak kezelése, csoportok vezetése.

A Pénzügyi és Számviteli Osztály: a napi ügyviteli munka segítése, adminisztrációs munkák elvégzése.

12.3 Tapasztalatok

Közfoglalkoztatásban részt vevő dolgozóink nagy része munkáját becsületesen elvégezte. A változó létszám miatt a munkavállalási kedv, hullámozó: ha a segélyek elvesztése forog kockán, megnő; ha az évente előírt 30 nap megvan, jelentősen alábbhagy. A közfoglalkoztatási

programból egyre többen találnak munkát, így a meglévő és rendelkezésre álló állomány munkaaktivitása egyre csökken.

A közfoglalkoztatottak közel fele évek óta rendszeresen visszatérő, munkájában megbízható, korrekt partnerünk. A maradékra jellemző a fluktuáció. Munkára nehéz motiválni őket. Auszt-ria közelsége miatt az igazán dolgozni vágyók inkább vállalják az időszaki munkát külföldön, mint a lényegesen kevesebb jövedelemmel járó közfoglalkoztatást.

Az első közfoglalkoztatási program kötelezően előírt képzést is tartalmazott. Az Igazgatóság alkalmazásában lévő kollégákat sikerült az előírásoknak megfelelően beiskoláznia.

12.4 Javaslatok

A közfoglalkoztatási programot mindenképpen hasznosnak, a jövőben is folytatásra érdemesnek tartjuk. Kiemelt a jelentősége annak, hogy a program kiszámíthatóan és folyamatosan működhessen (évente minimálisan 11 hónap időtartamban). A program feltételrendszerében beálló változásokat minimalizálni kellene.

A munkaerő igény és a rendelkezésre álló munkaerő közötti rugalmasabb átjárás biztosítása.

Az igényelt és lehetséges képzések összehangolása.

A természetvédelmi specialitások figyelembe vétele miatt meghatározott létszám fölött indokoltnak tartjuk a közfoglalkoztatottak mozgását biztosító gépjármű beszerzését. Hasonlóan fontos lenne az elszámolásukhoz (pénzügyi, bérszámfejtési stb.) tartósan szükséges számítógép beszerzésének lehetősége is.

Célszerű lenne a munkabért „minimálbérhez” közelíteni, a kvalifikált, speciális szakmai ismereteket igénylő munkakörök esetében a javadalmazást megemelni.

Javasoljuk az egyéb juttatások lehetőségének bővítését (pl. Cafetéria rendszer beépítés a programba).

Nem megoldott (tömegközlekedés hiányában) a közmunkások bejárása. A 9 Ft/km költségtérítés nem fedezi a munkavállaló részéről felmerülő költségeket.

Munkaruha beszerzés egyszerűsítése (saját hatáskörben).

13. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

13.1 táblázat: Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel:

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Celldömölk Város Önkormányzata	Celldömölk	Közös pályázat készítésében, valamint a Sághegy Múzeum nyitva tartásában működtünk együtt.
Kőszeg Város Önkormányzata	Kőszeg	Egy újan felfedezett adriai sallangvirág élőhely védelme érdekében tettünk közös lépéseket.
Körmend és Kistérsége Többcélú Kistérségi Társulás	Körmend	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Lenti Kistérség Többcélú Társulása	Lenti	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Magyar Turizmus Rt.	Budapest	szakmai képzések, kiállítások, ÉDEN promóció
Megyei és körzeti földhivatalok	Körmend, Szombathely	Védett területek bejegyzéseinek javítása
Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	Szombathely	Vízjogi engedélyezések egyeztetése, természetvédelmi szakmai szempontok érvényesítése a vízügyi létesítmények kezelésében
Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Szombathely	Szakvélemények adása
Magyar Turizmus Rt. Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság	Sopron	Térségfejlesztés, ökoturizmus, falusi turizmus
Őrségi Többcélú Kistérségi Társulás	Őriszentpéter	Rendezvényeken való kölcsönös megjelenés.
Szentgotthárdi Többcélú Kistérségi Társulás	Szentgotthárd	Rendezvényeken való kölcsönös megjelenés.
Nemzeti Adó- és Vámhivatal Nyugat-dunántúli Regionális Parancsnokság	Budapest	Közös ellenőrzések, továbbképzések
Vas m. Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság	Szombathely	Erdészeti engedélyezés, üzemtervek véleményezése és előkészítése
Vas Megyei Közlekedési Felügyelet Hatósági Osztály	Szombathely	Szakmai tanácsadás tervezési és engedélyezési eljárásokban
Zalaegerszeg és Térsége Többcélú Kistérségi Társulás	Zalaegerszeg	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Vas Megyei Rendőr Főkapitányság	Szombathely	Közös járőrszolgálat, kölcsönös képzések, löfegyver-tartási ügyekben szabálysértési prioritás
Szlovén Köztársaság Főkonzulátusa	Szentgotthárd	Térségfejlesztés
Herman Ottó Kertészeti Szakközépiskola és Kollégium	Szombathely	Gyakorlati hely biztosítása

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Nyugat-Magyarországi Egyetem	Sopron	Gyakorlati hely biztosítása, tanulmányutak vezetése, természetvédelmi mérnöki szakon és Doktori Iskolában oktatási tevékenység végzése.
Szent István Egyetem, Környezet-tudományi Intézet	Gödöllő	Közös kutatás.
Müllex-Körmen-d Hulladékgyűjtő és Hasznosító Kft.	Körmen-d	Védett területeken lerakott hulladék kezelése.
Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség	Szombathely	Pályázatok kezelése.
VÁTI Nonprofit Kft.	Szombathely, Zalaegerszeg	Pályázatok kezelése.
Új Erdőbirtokosság	Szentgotthárd	Partnerszervezet KEOP pályázatunkban
Szentgotthárd Város Önkormányzata	Szentgotthárd	Partnerszervezet KEOP pályázatunkban
Őriszentpéter önkormányzata	Őriszentpéter	Nemzeti Parki Védjegyes termékek - helyi termelői piac
Szombathelyi Erdészeti Zrt	Szombathely	Partnerszervezet KEOP pályázatunkban

13.2 táblázat: Együttműködés civil szervezetekkel

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Kerekerdő Alapítvány	Szombathely	Pályázatok szakmai véleményezésében.
Chernel István Természetbarát Egyesület	Kőszeg	Hely biztosítása rendezvényekhez a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontunkban
MME Vas megyei HCS	Szombathely	Hely biztosítása rendezvényekhez a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontunkban, sasszinkron, gyurgyalag és parti fecske felmérés
Hegyek Vándorai Turista Egyesület	Budapest	Túraútvonalak kezelése, programszervezés
Őrség és Vidéke Vendégvárók Egyesülete	Őriszentpéter	Kapcsolattartás a helyi szállásadókkal, programszervezés
Vas Megye és Szombathely Város Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítványa	Szombathely	Előadás tartása
Pannon Kapu Kulturális Egyesület	Szentgotthárd	Előadás tartása
55. Batthyány L. cserkészcsapat	Körmen-d	Békamentésben részvétel
Értékeinkért Alapítvány	Zalaegerszeg	Közös kutatási tevékenység, Gomba kiállítási anyag, plazma TV ÖNPI-hez történő kihelyezése

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Természeti örökségünk Alapítvány	Kercaszomor	Közös pályázat benyújtása.
Őri Alapítvány	Őriszentpéter	Közös programszervezés
Őriszentpéterért Egyesület	Őriszentpéter	Közös programszervezés
Őrség-Vendvidék Natúrpark Egyesület	Őriszentpéter	Közös programszervezés
Írottka Natúrparkért Egyesület	Kőszeg	Közös programszervezés, Osztrák-Magyar Interreg pályázat közös előkészítése
Magyar Turisztikai Egyesület (MATUR)	Budapest	Ökoturisztikai programok a védett területeken, konferenciák
Magyartarka Tenyésztők Egyesülete	Budapest	Tenyésztési program
Országos Erdészeti Egyesület	Budapest	Közös fotókiállítás
Őrség és Vidéke Vendégvárók Egyesülete	Őriszentpéter	Közös turisztikai megjelenés
Pro Natura St.Gotthard Civil Összefogás (PRONAS)	Szentgotthárd	Tervezett heiligenkreutzi hulladékégető elleni fellépés
Szombathelyi Állatkórház	Szombathely	Folyamatos állatorvosi ellenőrzés a madárvédelmi mintatelepen, valamint a kézre került sérült madarak ellátásában működünk együtt.
Pro Silva Hungária	Budapest	Erdőgazdálkodás, tájékoztatók
Somogy Természetvédelmi Szervezet	Somogyfajsz	Közös pályázatírás.
RÁBA-Múgát és Térségéért Egyesület	Répcelak	együttműködés a környezeti nevelés terén
Vasi Hegyhát-Rábamente Közhasznú Turisztikai Egyesület	Körmend	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése, közös programcsomagok kidolgozása
Lenti Tourinform	Lenti	Turisztikai kiadványok kölcsönös terjesztése.
Őrállók Alapítvány	Őriszentpéter	Közös táborok, rendezvényszervezés
Vas Megyei Turizmus Szövetség	Szombathely	Turizmus-szervezés, Marketing

A fentebb említett szervezetekkel az együttműködés folyamatos. A fenti lista nem tartalmazza azokat az iskolákat, amelyekkel az Igazgatóság folyamatos együttműködést alakított ki és ápol immár évek óta, a környezeti tudatformálás céljából.

14. Belföldi és külföldi együttműködések

Az igazgatóság nemzetközi kapcsolatrendszerében a határmenti helyzetből adódóan stratégiai fontosságú a két szomszédos ország, Ausztria és Szlovénia természet- és tájvédelmi, valamint az ehhez kapcsolódó turizmus, helyi termék szakterületen dolgozó szakmai szervezeteivel való kapcsolatfejlesztés és fenntartás. Ennek kereteit a 2009. május 25-én, Óriszentpéteren a Naturpark Raab, Krajinski Park Goričko és az ÖNPI vezetői által megújított együttműködési megállapodás alakítja ki. 2013-ban került sor az együttműködés keretében az Európai Nemzeti Parkok Napja alkalmából, a Hármashatár találkozó megrendezésére. A rendezvényt V. Németh Zsolt Vidékfejlesztésért felelős Államtitkár nyitotta meg.

Szlovén-magyar együttműködés keretében zajlott a „Magas fák gyöngyei” című projekt lebonyolítása, melyben partnereink a Muramenti fejlesztési Ügynökség, a BirdLife Szlovénia valamint a Goričko Tájvédelmi Park voltak.

Osztrák-magyar együttműködésben zajlik a Burgenlandi és nyugat-dunántúli természetvédelmi területek hálózata - PaNaNet projekt megvalósítása. 2013-ban igazgatóságunk a PaNaNet projekt több projektrendezvényén vett részt. Illetve megépült Szócén a Lápudásközpont épülete, berendezése és átadása a következő év első felére van ütemezve.

2014 júliusában a határon túli magyar gyerekeknek természetismereti tábort szerveztünk civil összefogással az Őrségben. A Déváról érkező gyermekek számára Igazgatóságunk tartalmaz, 1 hetes programot biztosított.

A Hármashatár mentén lévő védett természeti területeken (Raab Naturpark, Goričko Tájvédelmi Park, Őrségi Nemzeti Park) zajló természetismereti vetélkedő és természetismereti tábor közös megszervezése és lebonyolítása a határon átnyúló, közös szemléletformálás szép nyitányát jelentette a 2014-es évben.

14. táblázat: Külföldi együttműködés

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
Raab Naturpark	Ausztria (Mogersdorf)	Természetvédelmi és turisztikai együttműködés
Regionalmanagement Burgenland Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel Burgenland Tourismus Naturschutzbund Burgenland	Ausztria	A Burgenlandi és nyugat-dunántúli természetvédelmi területek hálózata – PaNaNet projekt a Nyugat-Pannon régióban négy nemzeti park és négy natúrpark hálózatszerű összekapcsolásán keresztül azok infrastrukturális fejlesztését, továbbá közös arculat, marketing és promóció kialakítását célozza.
Javni Zavod Krajinski Park Goričko Prleška Razvojna Agencija Ekoloski Center Svit	Szlovénia	Szlovénia -Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 keretén belül közös pályázatot valósítunk meg, melynek tartalma a Natura 2000 élőhelyek fenntartható hasznosítása a szlovén-magyar határ mentén.
Prleška Razvojna Agencija PRA Mura DOOPS-Birdlife Slovenia	Szlovénia	Szlovénia -Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 keretén belül közös projektet indítottunk be a kaszálógyümölcsösök megőrzésére.

15. Ellenőrzés

Külső ellenőrzések

2014. év során Igazgatóságunknál a következő külső szerv által történt ellenőrzések valósultak meg:

15. táblázat: Ellenőrzések

Ssz.	Ellenőrzést végző szerv	Ellenőrzés témája	Intézkedési terv készült-e (Igen/Nem)
1	VÁTI Nonprofit Kft.	Magas fák gyöngyei c. projekt időközi helyszíni ellenőrzése	Nem
2	Széchenyi Programiroda Nonprofit Kft.	PaNaNet c. projekt projektzáró helyszíni ellenőrzése	Nem
3	Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Programokért Felelős Helyettes Államtitkárság Projektfinanszírozási és Ellenőrzési Főosztály Helyszíni Ellenőrzési Osztály	„Erdei élőhely-rekonstrukciók Vas megye védett természeti területein” c. projekt közbenső helyszíni ellenőrzése	Nem
4	Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Kft.	„Őrségtől a Vendvidékig” c. pályázat projektzáró záró helyszíni ellenőrzése	Igen
5	Nemzeti Adó-és Vámhivatal	Egyes adókötelezettségek ellenőrzésére irányuló ellenőrzés - ÁFA	Nem
6	Kormányzati Ellenőrzési Hivatal	1036/2012.(II.21.) Korm. határozattal elrendelt beszerzési tilalom ellenőrzése 2012.aug.1-2013.06.30 között	Nem
7	Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Programokért Felelős Helyettes Államtitkárság Projektfinanszírozási és Ellenőrzési Főosztály Helyszíni Ellenőrzési Osztály	„Legelőkezelés, természeti értékek védelmének érdekében” című projekt záró helyszíni ellenőrzése	Nem

A külső szervek által végzett ellenőrzések során intézkedési terv 2014. évre vonatkozóan az „Őrségtől a Vendvidékig” című pályázat ellenőrzése során készült. A tervben foglaltakat Igazgatóságunk határidőig teljesítette, azonban konzorciumi partnerünk Orfalu Község Önkormányzata nem. E miatt a Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Kft. rendkívüli helyszíni szemlét folytatott le 2014. május 22-én. A szemlén újabb

intézkedési terv készült, mely már csak Orfalu Község Önkormányzatát érintette. Az intézkedési tervet érintő feladatok elvégzését Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Kft. újabb rendkívüli helyszíni ellenőrzés keretében ellenőrizte 2014. augusztus 4-én. A szemle végeztével Orfalu Község Önkormányzata újabb 90 napos hiánypótlási határidőt kapott hiányzó akadálymentesítéssel kapcsolatos kötelezettségeik teljesítésére. 2014. november 7-én a záró projekt elszámolási csomag elfogadásra került, a projekt fizikailag és pénzügyileg lezárult.

Belső ellenőrzési tevékenység

Igazgatóságunknál a belső ellenőrzést a tárgy év során 1 fő megbízott belső ellenőr látta el. A belső ellenőrzés létszáma megfelelő, figyelembe véve a Bkr. előírását: „belső ellenőr: a költségvetési szervnél teljes vagy részmunkaidőben foglalkoztatott, vagy polgári jogi jogviszony keretében belső ellenőrzési tevékenységet ellátó személy.”

A belső ellenőr szakmai képzettsége és szakmai gyakorlati elvárása megfelel a költségvetési szervnél belső ellenőrzési tevékenységet végzők nyilvántartásáról és kötelező szakmai továbbképzéséről, valamint a költségvetési szervek vezetőinek és gazdasági vezetőinek belső kontrollrendszer témájú továbbképzéséről szóló 28/2011. (VIII. 3.) NGM rendeletben foglaltaknak. A belső ellenőrt az Országos jegyzékében 5114313 számon regisztrálták.

A 2014. évi belső ellenőrzési terv munkaerőkapacitás-felmérés és kockázatelemzés alapján került összeállításra.

A tervezett vizsgálatok 100 %-ban teljesültek.

A 2014. évben készített belső **ellenőrzési jelentések** az előírt formai követelmények figyelembevételével készültek. Az ellenőrzési programfegyelmet betartva, megfelelő megállapítás tételek történtek, következtetéseket - jogszabályi hivatkozást – tartalmazó, a vezetés számára is hasznosítható javaslatok kerültek megfogalmazásra.

A jelentésekben a tapasztalt eredményeket, hiányosságokat röviden értékelték, a hiányosságok felszámolására, illetve a folyamatok hatékonyabb, eredményesebb működése érdekében javaslatot fogalmaztak meg. A javaslatok egy része a szabályozottság, valamint az operatív feladatellátás (analitikus nyilvántartások egyezősége, pénzkezelés, leltározás, munkaügyi nyilvántartás) és a gazdálkodás általános színvonalának javítására vonatkozott.

Az ellenőrzött szervezeti egység vezetője, a belső ellenőrzési javaslatokra intézkedési tervet készített.

2014. évi belső ellenőrzési tevékenység

ÉVES TERVBEN FOGLALT, VÉGREHAJTOTT ELLENŐRZÉSEK			
Ellenőrzési feladat sorszáma	Tárgy	Munkatervben előírt ellenőrzési feladat	Ellenőrzés típusa (munkaterv szerint)
1	Ingatlan nyilvántartás	Beszámoló alátámasztása	Céllenőrzés
2	Traktorok menetlevél és munkaidő nyilvántartás	Szabályszerűen vezetett nyilvántartások	Szabályszerűségi ellenőrzés
3	Kisgépek üzemanyag felhasználása	Szabályszerűen vezetett nyilvántartások	Céllenőrzés
4	Gázolajkút készletnyilvántartás	Szabályszerűen vezetett nyilvántartások	Céllenőrzés
5	Szállásdíjak, szakvezetés bevételeinek elszámolása	Bizonyosság nyújtása az ellenőrzött szervezet működése és a pénzügyi információk vonatkozásában	Pénzügyi ellenőrzés
6	Sághegyi Múzeum és Köszegi Látogatóközpont pénzkezelése	Bizonyosság nyújtása az ellenőrzött szervezet működése és a pénzügyi információk vonatkozásában	Pénzügyi ellenőrzés
7	Kötelezettségvállalás nyilvántartása	Szabályszerűen vezetett nyilvántartások	Szabályszerűségi ellenőrzés
8	Takarmány készlet nyilvántartás	Szabályszerűen vezetett nyilvántartások	Céllenőrzés

A belső kontrollrendszer szabályszerűségének, gazdaságosságának, hatékonyságának és eredményességének növelése, javítása érdekében tett fontosabb javaslatok :

Vizsgálat címe	Megállapítás	Következtetés	Javaslat
Traktorok menetlevél és munkaidő nyilvántartás	1. A bizonylatok (menetlevelek, gépnapló, munkaidő elszámolás, jelenléti ív) kitöltése bonyolulttá teszi az	A bizonylatolás egyszerűsítésével pontosabb kitöltés várható	Egyszerűbb bizonylatolási folyamat bevezetését javaslom

	adminisztrációt		
Kisgépek üzemanyag felhasználása	2. Bizonylatok használata nem egységes, 3. esetenként túlzott a készlet felhalmozás	A nem pontos adminisztráció miatt a felhasználás, készlet analitika nem kellően megbízható információt nyújt	Bizonylatokkal szembeni követelmények pontosítása, belső kontrollok javítása
Szállásdíjak, szakvezetés bevételeinek elszámolása	4. Dokumentálás kellően részletes 5. analitika-főkönyv közötti egyeztetés azonosítók egységes alkalmazása hiányában nehézkes	A sokrétű információ nyújtását biztosító analitika egyeztetetőségét biztosítani kell.	Azonosítók egységesebb alkalmazása az analitika és főkönyv között
Sághegyi Múzeum és Kőszegi Látogatóközpont pénzkezelése	6. A pénzkezelő helyek a bevételeket, nyugta, számla kiállításával bizonylatolják, 7. a központba utalt bevételekről összesítő számla kerül kiállításra	Ugyanazon bevételről két számla is kiállításra kerül	A belső számviteli elszámolások módját, alkalmazott bizonylatokat számviteli szabályzatban kell rögzíteni, annak megfelelően kell alkalmazni
Kötelezettségvállalás nyilvántartása	8. A megváltozott számviteli előírásoknak megfelelő a kötelezettségvállalás nyilvántartását biztosító program.	A nyilvántartás alkalmazásának vannak még kiforrotlan pontjai, ami esetenként összerendelési pontatlanságokat eredményez	Gyakoribb egyeztetésekkel a nyilvántartás hibái kiküszöbölhetőek A szabályzat aktualizálását el kell végezni.
Takarmány készlet nyilvántartás	9. készletnyilvántartás bizonylatolása megfelelő 10. a készletek leltározása szükséges azon esetekben, ahol egyeztetés módszer nem alkalmazható	A leltározási szabályzat nem tartalmazza a takarmány készletek számbavételének részletes módszereit	A leltározási szabályzat kiegészítése szükséges a takarmánykészletre vonatkozóan

A tárgyév során készült ellenőrzési jelentések azonosították, feltárták a nem megfelelő működések okait, valamint tartalmazták a hiányosságok kiküszöbölését célzó ellenőri javaslatokat, célkitűzéseket fogalmaztak meg. Az ellenőrzés megállapításai szóbeli megbeszélésen is kiértékelésre kerültek, meghatározásra került az intézkedési terv készítésének szükségessége.

2014. évben vizsgálattal érintett területek, szervezeti egységek vezetői az ellenőrzések során megfogalmazott javaslatokat elfogadták, a szükséges határidők és felelősök megnevezése mellett intézkedési terveket elkészítették, a lejárt határidejű feladatok végrehajtása megtörtént.

Összegzésként: a belső kontrollrendszer kialakítása, működtetése 2014. évben megfelelő volt, ezzel együtt a továbbiakban cél a működés eredményességének növelése a kontrollok folyamatos javítása, fejlesztése.

16. Legfontosabb eredmények összefoglalása

Földvásárlás

A saját vagyionkezelésű területet 2014-ben 559 hektárral tudtuk növelni. Ebben benne foglaltatnak a tárgyévben vásárolt területek mellett a 2012-ben indult és 2014-ben befejeződött kisajátítási eljárások is. A 2013-ban indított kisajátítási eljárások közül a még be nem fejezett eljárások 46 ha-t érintenek. 2014-ben november végén értesültünk arról, hogy 350 MFT földvásárlási keretösszeget kap Igazgatóságunk. Az összeget 2014-ben le kellett kötni, ami munkaerő átcsoportosítással volt csak lehetséges.

Közmunka program

A két részletben meghirdetett közfoglalkoztatási programot sikeresen lebonyolítottuk, amelynek keretében havonta változó létszámmal 32-56 főt foglalkoztattunk. A közfoglalkoztatás lehetőséget nyújtott arra, hogy olyan feladatokat is elvégezzünk, amelyeket a létszámhiányból adódóan nem tudtuk volna megoldani. Az üzemeltetési, erdészeti, turisztikai, élőhelyfenntartási, állatgondozási feladataink jelentős részét a közfoglalkoztatottak végezték.

Üzemeltetés

Az Üzemeltetési Osztály munkatársai végezték az Igazgatósághoz tartozó épületek (Harmatfű Természetvédelmi Látogatóközpont és volt szállásépület, Keserúszeri Kutatóház) karbantartását és tisztán tartását, a pityerszeri Népi Műemlékegyütteshez, a Harmatfű Látogatóközpont-hoz, a Keserúszeri Kutatóházhhoz tartozó területek gondozását. A tanösvények és egyéb szabadtéri bemutatóhelyek (Csörgő alma gyümölcsöskert) karbantartását, rendezését, az információs táblák kaszálását is elvégezték. Az Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél megrendezésre került 6 rendezvény előkészítésének és lebonyolításának is szerves részesei voltak. A már meglévő és a további 4 új GPS rendszer üzemeltetése, elszámolások készítése, kapcsolattartás, hiba esetén azonnali bejelentés és ügyintézés. Az Üzemeltetési Osztály munkatársa elvégezték a csemeteültetési és ápolási feladatokat, cserjeirtást és erdőápolást továbbá a kitermelt faanyagot kályha készre darabolták és hasogatták. A pityerszeri bölénykerítés kiépítésének és beüzemelésének lebonyolítása. Az osztályon dolgozó erdészeti munkatárs felelt az erdészeti ügyekkel kapcsolatos feladatok ellátásáról, fakitermelések lebonyolításáról és felügyeletéről illetve a szakhatóságok felé zajló ügyintézésről. Az épületek tisztántartásáról, a Keserúszeri Kutatóházba érkező vendégek fogadásáról és megfelelő elhelyezésükről az Üzemeltetési Osztályon dolgozó gondnok gondoskodik.

Projektek

A PaNaNet című projekt felavattuk Szócén a Lápok Házát. Magas fák gyöngyei című projektünkben Keserúszeren, a Bemutató-kóstolóház udvarán új génmegőrző gyümölcsöskertet létesítettünk, Igazgatóságunk által létrehozott Nyitott Kaszálógyümölcsösök Hálózatát bemutató háromnyelvű kiadványokat készítettünk, gyümölcsész tanfolyamot szerveztünk és odúkat helyeztünk ki. Az erdei élőhelyrekonstrukciók kivitelezési munkái lezárultak. Az Őrségtől a Vendvidékig című projektünk fizikailag és pénzügyi tekintetben is sikeresen lezárult, a projekt zárójelentése elfogadásra került. A kőszegi Madárvédelmi Mintatelepünk voliereinek újjáépítése megtörtént, a használatba vételi engedélyt is megszereztük. Sikeresen lezártuk a Szervezetfejlesztési program az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság számára című projektünket. Legelőterületeink kezelését elősegítő infrastrukturális fejlesztéseket célzó pályázatunk beruházásait maradéktalanul megvalósítottuk. A szarvasmarha istálló és kiegészítő ünnepélyes átadásra szeptember elején került sor V. Németh Zsolt államtitkár úr jelenlétében.

Természetmegőrzés

2014-ben lezárult 6 Natura 2000 terület fenntartási tervének elkészítése, melyek közül a Rába és Csörnóc völgy, valamint a Gércei tufagyűrű és láprét kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület terveit tárgyévben készítettük el. Sikeresen lezárult a Magas fák gyöngyei projekt, melynek keretében 2014-ben gyümölcsész tanfolyamot szerveztünk helyi gazdák és érdeklődők részére, kiadtunk három színes kiadványt és kialakítottuk a látogatható gyümölcsösök hálózatát. A Svájci Hozzájárulás által támogatott projekt keretében hat Natura 2000 területen felmérésre került hat állatfajcsoport állománya. Rádiótelemetriás módszerrel vizsgáltuk 4 hím és 2 tojó haris élőhelyhasználatát és az eredmények alapján finomítottuk a faj védelmi programja során alkalmazott intézkedéseket. A Nyugat-magyarországi Egyetemmel közösen kutatási pályázatot adtunk be a faj további tanulmányozásának támogatására. Szoros együttműködést alakítottunk ki a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Vas Megyei Helyi Csoportjával, melynek keretében madártani adatok gyűjtésébe kezdtünk a védett területek határain kívül. Jelentős előrelépéseket tettünk a Natura 2000 terület közösségi jelentőségű madárfajainak állományfelmérése terén, 4 területen összesen 10 faj állományait mértük fel. Az üde gyepek kezelésével kapcsolatban több részletes vizsgálatot végeztünk, melyek eredményeit hazai és nemzetközi konferenciákon, illetve folyóiratban tettük közzé. Megrendeztük a II. Őrségi Lepkekalandot, melynek látogatottságát sikerült kisebb mértékben növelnünk az előző évhez képest.

Területkezelés

Igazgatóságunk vagyonkezelésében mindösszesen 4695 ha terület van. A saját hasznosításban lévő területek aránya. 95%. 882 ha on gypet, 370 ha-on szántót művelünk. Az Őrségi élőhelyek fenntartásának érdekében a legelőterületeink kezelését elősegítő infrastrukturális fejlesztéseket végeztünk el. 2014-ban 148 szarvasmarhaellés történt. A Muraközi Program keretében a 13 csikó született.

Bemutató

Júniusban felavattuk a szőcei Lápok Háza információs központunkat (látogatószám 2014-ben 857 fő). Pityerszeren található Őrségi Népi Műemlékegyüttes épületei a 2014-es évben is hűen szolgálták az Őrségbe látogatók ismereteinek bővítését a látogatók száma csaknem 24042 fő. A Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontot kiállításokkal, előadásokkal (138 fő) együtt 7978 fő látogatta. Sághegyi Múzeum látogatószáma 1253 fő volt.

Részt vettünk a budapesti Utazás 2014 vásáron.

Szakvezetéseinken közel 4502 fő, erdei iskola programjainkon 406 fő diák és 19 fő kísérő vett részt. Új vetélkedőt indítottunk „Nytott szemmel a természetben „címmel. Beindítottuk a „Madarász Ovi és Suli” programunkat. Megjelentettük a Turisztikai programajánló 2014 című kiadványt.

17. Fontosabb célkitűzések a következő évre

17.1 Természetmegőrzési osztály

Monitorozás, kutatás

- ÖNPI saját gyepeinek monitorozása, harmadik felmérés SzIE hallgatókkal
- Üde gyepek legeltetésének kísérletes vizsgálata
- Üde gyepek trágyázásának kísérletes vizsgálata
- NBmR és Natura 2000 botanikai monitorozás elvégzése: 8 faj, 4 társulás, 20 Natura 2000 élőhely, 1 NBmR kvadrát térképezése
- NBmR, RTM és Natura 2000 zoológiai monitorozás: kisemlős, ürge, denevér, pele, gőte, haris, Rába, RTM
- ER monitorozás: eseménykövetés minden rezervátumban
- ER monitorozás: madárfelmérés
- Pro Silva erdő újulatának felvétele
- Kereklevelű harmatfű megőrzési kísérlet
- Közösségi jelentőségű harkályfajok monitorozásának elindítása 6 UTM négyzetben
- Biotikai adatbázisok feltöltése

Élőhelyek és fajok védelme

- A haris védelmi programjának koordinálása
- Kereklevelű harmatfű visszatelepítési programjának folytatása
- Gyomrezervátum kialakítása és működtetése
- Leánykőkörcsin élőhelyének helyreállítása a Hercseg-hegyen
- A búbos banka védelmi programjának lebonyolítása

Élőhelyek kezelése

- ÖNPI által kezelt gyepek kezelési előírásainak kidolgozása, a kezelések irányítása és ellenőrzése, dokumentálása
- Szalafői sárgaliliomos helyreállítása
- Új MTÉT célprogramok előírásainak kidolgozása
- A Körmenyi és a Szentgyörgyvölgyi erdőtervezési körzetek tervezésében való részvétellel

Védett és Natura 2000 területek

- A Körmenyi Kastélypark TT és a Jeli Arborétum TT kezelési tervének egyeztetése
- Rátóti kavicsbánya-tó védett nyilvánítása

Vagyonkezelés

- Saját erdők szakirányítási feladatai

Projektek

- Svájci Hozzájárulás pályázat lezárása: 13 területen 6 állatcsoport felmérése
- Pályázat előkészítése a haris élőhelyválasztásának és diszperziójának kutatására
- Pályázat előkészítése a Szlovénia-Magyarország Együttműködési Operatív Programra

- Pályázat előkészítése az Ausztria-Magyarország Együttműködési Operatív Programra

Népszerűsítés

- Népszerűsítő cikkek megírása
- Őrségi Lepkekaland szervezése
- NaturSzelet szervezése
- Természetvédelmi nyílnap megszervezése a Tömördi Madárvártán

17.2 Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály

- Az Igazgatóság terület vásárlásaival kapcsolatosan az őrszolgálat feladata sokrétű. Egyrészt a vásárlások előtt a terület felmérésében, tulajdonosok felkeresésével segíti a Földvásárlási Csoport munkáját. Másrészt az új területek vagyonezelésünkbe kerülésekor a terület esetleges helyreállításáért, természetvédelmi szempontú kezeléséért is ők felelősek örkerületeinkben.
- Őrszolgálati nyílt túrák megtartásával továbbra is az őrszolgálat munkáját szeretnénk népszerűsíteni a lakosság és a nemzeti parkba látogatók körében.
- Odútelepeink karbantartása, felújítása, ellenőrzése ebben az évben is ad feladatot öreinknek.
- Védett és fokozottan védett növény- és állatfajok monitoringját mindenki saját örkerületében végzi a Természetmegőrzési Osztály munkáját segítendő.
- Gólyavédelmi munkákban az Eon munkatársainak segítségével 7 gólyafészek tartóra helyezését kell legalább az év során megoldani őrszolgálatunknak.

Fejlesztési elképzelések:

- Az őrszolgálat technikai eszközeit tekintve elsősorban az előregedett számítógépek cseréje szükséges. GPS készülék és fényképezőgép terén az állapotot néhány készülék beszerzésével sikerült ugyan javítani, de a régi készülékeknek folyamatos a kiesése.
- A legnagyobb problémát az jelenti, hogy az egyébként is kis létszámot nem tudjuk növelni. Tekintettel arra, hogy a működési területünk északi részén dolgozó örök sok egyéb, a madármentő telephez, Chernel-kerthez és Látogatóközpontozhoz kötődő feladatot is ellátnak, örkerületeik nagyok (sok Natura 2000 területtel) ezért ezen a területen mindenképpen szükséges a létszámfejlesztés és minimum 2 gépkocsi beszerzése. Szintén elkerülhetetlen a minimális feladatellátáshoz a Felső-Rába Völgye Természetvédelmi Tájegység és az Őrség Természetvédelmi Tájegység 1-1 fő gépkocsival ellátott örrel történő megerősítése. A Természetvédelmi Őrszolgálat országos átlagának eléréséhez a kiesett státusz pótlása és ezen felül még 10 fős létszámbővítés lenne szükséges.

17.3 Észak Vasi Területkezelési Osztály

- A madárvédelmi mintatelepre kerülő madarak beérkezéskor történő egyedi jelölésének bevezetése.
- A Chernel-kertben kialakított új bemutatótér, illetve a felső kert megnyitása a látogatók előtt.
- A Chernel-kert védett növényeit bemutató tanösvény tábláinak felújítása.
- A Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont új honlapjának elkészítése és működésbe állítása.

- A Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban található natúrbolt kínálatának korszerűsítése, bővítése.
- A saját vagyonkezelésű védett területeken szükséges időszerű rekonstrukciós és fenntartó munkálatok elvégzése.

17.4 Üzemeltetési Osztály

- Az üzemeltetési (gyakorlati) feladatok megtervezése végrehajtása, nyilvántartási rendszerek kidolgozása.
- Gépjárműparkba beszerelt GPS rendszer üzemeltetése, elszámolások elkészítése
- Bölénykarám (Pityerszer) fenntartása
- Kalodás tűzifa biztosítása (Apátisvánfalva, Szőce, Keserűszer)
- Cserjeirtás (Padka, állattartó telep kerítése mellett)
- Részvétel az erdőrezervátum kutatási programban (faállomány szerkezeti felmérések)
- Pro Silva erdő faállomány-szerkezetének felvétele
- Az Őri fogadó épületének és területének rendezett állapotba hozása. Kettő faházban időszakos szálláslehetőség biztosítása.
- Az igazgatóság munkáját segítő közfoglalkoztatási program lebonyolítása
- Közfoglalkoztatás keretén belül megvalósuló motorfűrésztanítás szervezése, bonyolítása.
- Erdészeti daraboló-hasítógépek beszerzése
- 2015 évi erdészei munkák tervezése, bonyolítása

17.5 Őrségi Területkezelési Osztály

- Az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő gyepterületek természetvédelmi kezelése.
- Az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő szántókon természetvédelmi szántóföldi művelés megvalósítása.
- Magángazdálkodók segítése az agrártámogatásokban való sikeres részvétel érdekében (adminisztratív segítségnyújtás, információnyújtás, tájékoztatók, továbbképzések tartása).
- Saját állatállományunkkal és földterületünkkel az aktuális agrártámogatások (egységes földalapú támogatás, anyatehén támogatás) és kompenzációs kifizetések igénylése (öshonos és veszélyeztetett állatfajták megőrzésének támogatása), feltételeinek teljesítése.
- Magyar tarka szarvasmarha állományunk sikeres leelletése, újratermékenyítése, borjak felnevelése. A Magyartarka Tenyésztők Egyesülete szakmai munkájában való részvétel.
- Muraközi lóállományunk, már korábban kidolgozott tenyésztési programjának folytatása.
- A muraközi ló megmentésén fáradozó nemzetközi munkacsoport munkájában való részvétel.

17.6 Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály

- Az igazgatóságunk által megkezdett környezeti nevelési programokat természetismereti szakkör, természetismereti óvodai foglalkozások, jeles napok, természetismereti vetélkedő, erdei iskola programok) magas színvonalon próbáljuk megvalósítani a 2015-ös

esztendőben is. Külön figyelmet szentelve a Hármashatár térségére, több korosztályt is megcélzó vetélkedők, pályázatok, nyári táborok által.

- Nagy hangsúlyt fektetünk a speciális természetismereti terepi bemutatóprogramok, az évközi és szezonális egyre népszerűbb garantált programok (gyalog, kerékpáron, szekéren), valamint a Magyar Nemzeti Parkok Hete rendezvény színvonalas lebonyolítására is.
- Az ünnepekhez kötött hosszú hétvégéken Szalafő - Pityerszeren az Őrségi Műemlékegyüttesnél a helyi hagyományokhoz és kulturális kínálatához illeszkedő népi-gasztrónómiai programok, játszóházak fogják színesíteni a kínálatot: húsvétváró, pünkösddőlő, Tökfesztivál.
- Folytatjuk az Európai Nemzeti Parkok Napján megszervezendő Hármashatár természeti értékeit középpontba állító rendezvény szervezésében való partneri segítségnyújtást.
- Kínálatbővítéssel a 2015-ös évben is megszervezzük az egyre népszerűbb „Őrségi Lepkekalandot”.
- Előzetes bejelentkezés alapján egész évben szakvezetést és színvonalas programokat nyújtunk a hozzánk látogató csoportoknak.
- Továbbra is fenntartjuk a Tourinform Őrség irodát, ahol a nemzeti park területére érkező turisták színvonalas tájékoztatását valósítjuk meg ebben az esztendőben is.
- Szócén az Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együtműködési program keretében 2014-ben átadásra került Láp tudásközpont, piaci bevezetése a kiemelt célok tárházát gyarapítja.

17.7 Pénzügyi és Számviteli Osztály

- A Forrás SQL program bevezetése az osztályon, a jelenlegi integrált rendszerből az adatok integrálása, a folytonosság biztosítása.
- A 2014. évtől hatályos államháztartási számvitel magas színvonalú alkalmazása.
- Az EU-s projektek, a közmunkaprogram, valamint a földvásárlási keretek pontos elszámolása.
- Az Igazgatóság fizetőképességének megőrzése.

17.8 Pályázatkezelési Osztály

- Erdei élőhelyrekonstrukciós tevékenységek folytatása, pályázat lezárása
- KEHOP, GINOP, Interreg és egyéb pályázatok előkészítése, így különösen:
- Natura 2000 látogatóközpont megterveztetése és közbeszerzésének elindítása
- Szalafő Pityerszer infrastrukturális fejlesztések megterveztetése
- Csákánydoroszló vízibázis és kerékpáros centrum megtervezése